

ØVRE EIKER
KOMMUNE

Helt innåfor

Kommuneplanens handlingsdel 2023-2026

KOMMUNESTYRETS VEDTAK 14.12.2022

Sammen skaper vi et livskraftig Øvre Eiker

Vedtak fra Kommunestyret 14.12.2022

Kapittel 1 og 2 er uendret fra Kommunedirektørens forslag.

Kapittel 3 er oppdatert i henhold til vedtak.

Kapittel 4 viser oppdaterte økonomitabeller (drift), inkludert opprinnelige beskrivelser.

Kapittel 5 er uendret fra Kommunedirektørens forslag, med unntak av investeringsprogram ØEKE.

1. Kommunestyret godkjenner Kommuneplanens Handlingsdel 2023-2026 med mål, delmål, strategier og budsjettpremisser med vedtatte endringer.
2. Skatt skrives ut med maksimal sats i henhold til vedtak i Stortinget.
3. Utbytte fra aksjeselskaper:
 - a. Utbytte fra Øvre Eiker Energi AS budsjetteres med kr. 8.000.000,-.
 - b. Utbytte fra Vardar AS budsjetteres med kr. 9.600.000,-.
 - c. Utbytte fra Eiker Eiendomsutvikling AS budsjetteres med kr. 1.000.000,-.
4. Låneopptak kr. 265.250.000,-. Bruk av investeringsfond fritt kr. 7.400.000,-.
 - a) Kr. 183.500.000,- til investeringer innenfor selvkostområdet vann- og avløp.
 - b) Kr. 21.750.000,- til øvrige investeringer.
 - c) Kr. 60.000.000,- til startlån.
5. Øvre Eiker Kommunale Eiendom KF gis fullmakt til å ta opp lån med kr. 132.500.000,-.
6. Kostnadsramme for nytt renseanlegg økes med 110 millioner kroner til 360 millioner kroner. Økningen legges inn i 2024.
7. Gebyrer og betalingssetter 2023 vedtas som angitt i heftet "Gebyrer og betalingssetter 2023". Ved endring av maksimale satser som følge av endring i statsbudsjettet gis kommunedirektøren myndighet til å endre i tråd med dette.
8. Følgende områder vedtas dekket 100 % av gebyrinntekter
 - a) Vann- og avløp
 - b) Byggesak
 - c) Oppmåling og eierseksjonering
9. Eierbidrag Drammensregionens Brannvesen IKS kr. 17.022.000,- inklusive eierbidrag til Sørøst 110-sentral IKS og kompensasjon for husleie brannstasjon i Mjøndalen.
10. Driftstilskudd til Øvre Eiker kirkelige fellesråd fastsettes til kr. 9.720.000,-.

11. Budsjettrammen for kontrollarbeidet fastsettes til:

	Budsjett 2023
Kontrollutvalget	248 552
Sekretariatet	263 000
Revisjon	1 813 300
Sum for kontrollarbeidet	2 324 852

12. Kommunedirektøren gis fullmakt til å justere budsjettet mellom Øvre Eiker Kommunale Eiendom KF og Øvre Eiker kommune, i de tilfeller hvor ansvaret for konkrete oppgaver flyttes.

13. Rentefrie lån til frivillige lag og organisasjoner forutsetter at likviditetssituasjonen forsværer dette.

14. Stipulert husleiesats til beregning av husleiestøtte settes til kr 192,-.

15. Ramme for pengestøtte til frivillighet fastsettes til kr. 4.867.000,-.

16. Ramme for pengestøtte til museer og kulturinstitusjoner fastsettes til kr. 2.499.000,-.

17. Årlig bidrag fra Øvre Eiker kommune til TV-aksjonen settes til kr. 2,50 pr. innbygger. Innbyggertall pr. 1. januar.

Driftsbudsjett

Endring drift	2023	2024	2025	2026
A1 - Hjelpemidler til hjemmeboende styrkes med ytterligere kr. 150.000,- til kr. 250.000,- for 2023	150 000			
A2 - Videreutvikling velferdsteknologi kr. 100.000,-	100 000	100 000	100 000	100 000
A3 - Ramme Øvre Eiker kirkelig fellesråd økes med kr.120.000,- for å kompensere for manglende deflator 2022	120 000	120 000	120 000	120 000
C3 - Familiehjelpa tilføres 750 000 kr til en ekstra stilling for å styrke arbeidet med tidlig innsats. Det fokuseres på tverrfaglighet og dette ses som en pukkelkostnad	750 000	750 000	750 000	750 000
C9 - Kulturseksjonen oppretter fondsmidler på totalt 100 000 kr som grendeutvalgene kan søke på. Kulturseksjonen utarbeider retningslinjer for tildeling fra fondet,	100 000	100 000	100 000	100 000
Saldering KS-vedtak HEV (A1 og A2)	-250 000	-100 000	-100 000	-100 000
Bruk av fond (A3)	-120 000	-120 000	-120 000	-120 000
Saldering KS-vedtak Oppvekst (C3)	-750 000	-750 000	-750 000	-750 000
Saldering KS-vedtak Kultur og livskraft (C9)	-100 000	-100 000	-100 000	-100 000
A.1 - Økt grunnbemanning skole	1 500 000	1 500 000	1 500 000	1 500 000
A.2 - Psykolog 50% - operativ stilling	500 000	500 000	500 000	500 000
A.3 - Ekstra aktivitetsmidler til biblioteket og BUA i 2023	300 000			
A.4 - Kulturtiltak for og med barn og unge i 2023 - ekstern utlysning	200 000			
A.5 - Aktivitetsmidler til rådene	250 000	250 000	250 000	250 000
A.6 - Økning i tilskudd til fysioterapi for små hjemler til minimum 60%	350 000	350 000	350 000	350 000
A.7 - Økning av VTA-plasser i ekstern regi	450 000	450 000	450 000	450 000
A.8 - Reduksjon av budsjett for prosjekt «Digitalt utenforskap» i 2023	-1 300 000	-1 300 000	-1 300 000	-1 300 000
A.9 - Reduksjon av budsjett for prosjekt «Digitalt utenforskap» i 2023	-500 000			
A.10.1 - Reduksjon av ramme knyttet til lønns- og prisvekst rådhusnære tjenester (Seksjon Samfunnsutvikling)	-750 000	-750 000	-750 000	-750 000
A.10.2 - Reduksjon av ramme knyttet til lønns- og prisvekst rådhusnære tjenester (Seksjon Service og Fellestjenester)	-1 000 000	-1 000 000	-1 000 000	-1 000 000
Netto endring	0	0	0	0

Investeringsbudsjett

Seksjon 5.3.1 Kommunale Investeringer og seksjon 5.3.2 Selvkost investering vedtas uendret fra Kommunedirektøren sitt forslag.

Følgende endringer ble vedtatt til Kommunedirektørens anbefaling til investeringsprogram for Øvre Eiker kommunale eiendom KF (ØEKE)

Endringer til investeringsbudsjett			2023	2024	2025	2026	2027-2032	Sum endring	Beskrivelse
Nr	Forslagsstiller	Tiltak							
F1	Høyre, FrP og Venstre	Endring: Oppgradering Rådhuset		-2 500 000	-20 000 000	-20 000 000	-70 000 000	-112 500 000	Det forutsettes at oppgraderinger må Rådhuset vil gjennomføres innenfor en ramme på 100 MNOK (fra 212 MNOK i Kommunedirektørens forslag) og primært ha fokus på forbedret innneklima, redusert energibruk, bedre utnyttelse av arealer, herunder forbedrede lydforhold for overholdelse av taushetsplikt og sikkerhet for ansatte.
B.2	Høyre, FrP og Venstre	Ny bevilgning: Vestfossen Barne- og Ungdomsskole - Trafikkavvikling og uteområder	10 000 000	0	0	0	0	10 000 000	Med referanse til innspill fra FAU og Grendeutvalget bevilges 10 MNOK til forbedret trafikkavvikling rundt Vestfossen-skolene i 2023.
F2	Senterpartiet	Endring: Solbakken barnehage	15 000 000	0	0	0	0	15 000 000	Solbakken barnehage styrkes med 15 millioner i 2023. Totalt for 2023, 30 millioner kroner.
F3	Høyre, FrP og Venstre	Ny bevilgning: Ormåsen - Permanent økning i areal oppvekst (skole og barnehage)	1 000 000	20 000 000	30 000 000	0	0	51 000 000	Som en del av arbeidet med helhetlig plan for stedsutvikling på Ormåsen, bevilges det midler til permanent økning av arealer innenfor oppvekstområdet. Det bevilges planleggingsmidler i 2023, og avsettes midler til tiltak i 2024 og 2025.
B.5	Høyre, FrP og Venstre	Ny bevilgning: Hokksund barneskole - Arbeidsmiljøfremmende tiltak og uteområder	6 500 000	0	0	0	0	6 500 000	Det bevilges 5 MNOK til arbeidsmiljøfremmende tiltak for elever og lærere i eksisterende skolebygg, som disponeres i samråd med ansatte og FAU. Det bevilges 1.5 MNOK til forbedring av uteområder som disponeres i samråd med FAU og elevrådet.
F4	Senterpartiet	Utvikling Eikertunområdet/HO		-35 000 000	-65 000 000	0		-100 000 000	Det forutsettes at planene for utvidelse modereres noe og realiseres innenfor en ramme på 280 MNOK.
Brutto sum endringer investeringer			32 500 000	-17 500 000	-55 000 000	-20 000 000	-70 000 000	-130 000 000	
Netto endringer			32 500 000	-17 500 000	-55 000 000	-20 000 000	-70 000 000	-130 000 000	

Endringer i mål og delmål

Delmål 1.1 – nytt kulepunkt

- Legge til rette for fortsatt spredt boligbygging.

Delmål 2.1 – Dette skal vi gjøre – Nytt kulepunkt:

- Mer satsing og bruk av velferdsteknologi

Øvre Eiker skal bli en menneskerettighetskommune, etter modell fra Bergen sitt arbeid med «Menneskerettighetsby». Det vil si at Øvre Eiker eksplisitt legger menneskerettighetene til grunn for vår virksomhet

Øvre Eiker kommune skal i 2023 utarbeide en handlingsplan mot rasisme og diskriminering.

Øvre Eiker kommune skal være en foregangskommune i oppfølgingen av rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne nedfelt i CRPD. Som et ledd i dette skal kommunen prioritere universell utforming i tjenester og i kommunens investeringer.

Delmål 8.3 - Utvikle ny rekrutteringsstrategi med et særlig fokus på de profesjonene vi i dag sliter med å rekruttere. Strategien må også ta for seg strategier for å bevare fagkompetanse i vår virksomhet.

Velferdsteknologi er et supplement i hvordan kommunen skal håndtere eldrebølgen. Kommunedirektøren kommer tilbake til kommunestyret med en orientering hvordan helse og velferd har klart å videreutvikle velferdsteknologitilbudet i kommunen

Hjelpemidler raskt tilgjengelig for hjemmeboende reduserer belastningen på helsetjenesten i kommunen. Kommunedirektøren kommer tilbake med en sak på hvordan utlevering og vedlikehold av hjelpemidler kan optimaliseres og styrkes i kommunen.

Familiehjelpa tilføres 750 000 kr til en ekstra stilling for å styrke arbeidet med tidlig innsats. Det fokuseres på tverrfaglighet og dette ses som en pukkelkostnad knyttet til tidlig innsats.

Kommunedirektøren kommer tilbake med sak om hvordan kommunen kan legge til rette for økt fysisk aktivitet målrettet for ungdom og aldersgruppen over 65 år.

Øvre Eiker kommune utarbeider en egen plan for sentrumsnære grøntområder.

Øvre Eiker kommune tar sikte på deltagelse i Recyclist (kartlegge skader og ulykker økt mobilitet)

Kommunestyret i Øvre Eiker vedtar å implementere Trysilmodellen i vårt arbeid med å skaffe ungdom under fagutdanning lærlingeplass. Tiltak bør iverksettes i løpet av 2023.

Grendeutvalgene skal ha en politikerrepresentant etter samme modell som Samarbeidsutvalg for skole og barnehage. Iverksettes i forbindelse med kommunevalget 2023.

Kultureksjonen oppretter fondsmidler på totalt 100 000 kr som grendeutvalgene kan søke på. Kultureksjonen utarbeider retningslinjer for tildeling fra fondet, søknader og tildeling behandles av utvalg 3.

Sak om nye Hokksund barneskole er nært forestående og vil i sin helhet bli avgjort om kort tid, det gjøres derfor ingen endring av oppsatt investeringsramme før saken er oppe, men det legges til grunn at det ikke brukes ytterligere midler enn vedtatt i budsjett for 2022. Total investeringsramme i planperioden må stå i forhold til handlingsregelen.

Det opprettes en årlig markering for ansatte med 40 års tjenestetid i Øvre Eiker kommune.

Øvre Eiker kommune søker om introduksjonstilling for fastlege før søknadsfristen 15.mars 2023, sees i sammenheng med Helseplan 2023.

C.1 (s. 14) Ny tekst:

Den største veksten vil fortsatt være i Hokksund, Ormåsen og Vestfossen.

Begrunnelse:

Teksten må henge sammen med tallene. Innbyggertallet på Ormåsen har økt med 800 innbyggere mellom 2010 og 2022, Vestfossen med 400 innbyggere i samme periode. Ormåsen må forventes å være en sentral driver for vekst i innbyggertallet også i denne økonomiplanperioden.

C.2 (s. 14) Ny tekst: Siste kulepunkt under delmål 1.1, legge til:

Fullføre arbeidet med stedsutviklingsplan for Ormåsen i 2023, inkludert:

- Alternative utvidelsesretninger for Ormåsen
- Plan for gang- og sykkelvei mellom Ormåsen og Vestfossen
- Utrede alternative tilførselsveier til Ormåsen med mål om å redusere belastningen på Jungerveien
- Plan for permanent økning i skole- og barnehagekapasitet

Begrunnelse:

Kommunestyret har tidligere vedtatt å ta inn arbeidet med en stedsutviklingsplan for Ormåsen i kommuneplanens handlingsdel, men dette er tatt ut i kommunedirektørens forslag. Foreslått videreført med noen justeringer da dette har høy prioritet.

C.3 (s. 21) Ny tekst: under 2.3:

- Gjøre en gjennomgang av tjenestene i 2023 og presentere en sak til kommunestyret om aktuelle tjenester for anbud som reserverte kontrakter, f.eks. innenfor vaskeri, kjøkken, kantine, bilvedlikehold og renhold

Begrunnelse:

Selskapene som gir tilbud på reserverte kontrakter kan og ønsker å levere flere tjenester til kommunen, og yter et viktig bidrag i kampen mot utenforskap både i Øvre Eiker og andre kommuner.

C.4 (s.22) Ny tekst: Legge til nytt kulepunkt under delmål 2.4:

Legge til rette for at Øvre Eiker kan ta imot ytterligere 75 flyktninger

Begrunnelse:

Det er usikkert hvordan situasjonen i Ukraina og antallet flyktninger vil utvikle seg, men det er viktig og riktig at Øvre Eiker tar imot flere dersom det skulle være behov for det.

C.5 (s.35) Ny tekst: Legge til nytt kulepunkt fire under delmål 4.1:

- Ta initiativ i 2023 overfor relevante nabokommuner med sikte på å posisjonere viktige samferdselsprosjekter inn mot neste rullering av Nasjonal transportplan, herunder i) to tog i timen mellom Kongsberg og Oslo; ii) ny RV350 og iii) økt persontrafikk på Randsfjordbanen.

Begrunnelse:

Rullering av NTP er framskyndet ett år til våren 2024, noe som betyr at 2023 blir et svært

viktig år med tanke på å få prioritert og posisjonert lokale samferdselsprosjekter.

C.6 (s36) Ny tekst: Legge til nytt kulepunkt fire under delmål 4.2:

- Klima-, miljø- og energiplanen har særlig fokus på energieffektivisering i eksisterende og nye bygg, økt fornybar energiproduksjon inkludert solenergi og jordvarme/ bergvarme og miljøvennlig samferdsel.

Begrunnelse:

Presiserer noen av de viktigste fokusområdene for den nye planen.

C.7 (s.36) Ny tekst: Legge til nytt kulepunkt fire under delmål 4.2:

Tilbakeføringsplan for Hoensmarka legges fram for kommunestyret og følges opp. Det skal gjøres en vurdering i samarbeid med grunneier av hvordan dette kan sikres som rekreasjonsområde.

Begrunnelse:

Hoensmarka er et viktig rekreasjonsområde med stort potensiale for økt bruk for innbyggere i hele kommunen.

C.8 (s.37) Ny tekst: Kulepunktet erstattes med:

- Utarbeide en komplett oversikt over kommunens eiendomsportefølje inkludert bygg, tomter og skogarealer i 2023, inkludert en oversikt over dagens bruk, overordnet verdivurdering og potensial for arealeffektivisering.

Begrunnelse:

Dette er en vurdering som bør gjøres helhetlig for kommunen, heller enn sporadisk og basert på enkelte områder eller bygg.

C.9 (s. 39) Ny tekst: Delmål: 5.1:

Valgdeltakelse i kommunevalg er i 2023 over 65%

Under «Hvordan vet vi om vi får det til»:

- Valgdeltakelsen i 2023 er over 65%

Begrunnelse:

Deltakelsen i Stortingsvalget 2021 var på 75%. Selv om det er et kjent problem at deltakelsen er lavere i lokalvalg, mener vi at vi må tørre å sette mål om at deltakelsen ikke faller med mer enn 10%.

C.11 (s. 47) Ny tekst: Delmål 7.2:

Antall arbeidsplasser i kommunen øker med minst 1.4% i året.

Begrunnelse:

Jamfør vedtak fra i fjor, bør ambisjonen være at antall arbeidsplasser øker minst like raskt som antallet nye innbyggere

C.12 (s. 47) Punkt endres til:

Strategisk næringsplan fremmes for kommunestyret i 2023. Planen skal utvikles i tett samarbeid med næringslivet og det politiske miljøet i kommunen.

Det skal i planen avsettes ressurs til arbeid med næringsutvikling og bistand, og det skal vurderes om denne bør opprettes utenfor kommunens ordinære organisasjon.

Begrunnelse:

Det er viktig at næringslivet selv, men også det politiske miljøet, har eierskap til denne planen.

Det er viktig at en slik ressurs har en tilstrekkelig uavhengighet fra den daglige driften og er dedikert til næringsutvikling og tilrettelegging.

C.13 (s. 47) Kulepunkt endres til:

Innovasjon i jord- og skogbruksnæringen, nye kompetansearbeidsplasser i kommunen og etablering av plasskrevende industri er sentrale deler av næringsplanen.

Begrunnelse:

Det tillagte representerer tilsvarende viktige satsningsområder

C.14 (s. 52) Kulepunkt legges til under seksjon 8.1:

- I 2023 gjennomføre en vurdering av hvordan selvkostområdene bør organiseres og dimensjoneres for å unngå økonomiske tap i år hvor det er reduserte behov for disse tjenestene.

Begrunnelse:

Pådraget i disse tjenestene vil variere, og det er viktig at kommunens organisasjon er dimensjonert for å dekke «grunnbehovet», ikke maksimalbehovet. Det er meldt om et forventet tap knyttet til dette i 2.teritalmeldingen for 2022.

C.15 (s.52) Ny tekst: Gjennomsnittlig fravær skal være under 7% ved utgangen av 2025.

Siste setning strykes: «Tidligere måltall var 7%. Dette er justert opp til 8% fordi kommunedirektøren mener det er mer realistisk.»

Begrunnelse:

Tidligere ambisjon opprettholdes. Det er fortsatt lang tid til utgangen av 2025.

Verbalforslag

C.16

Kommunedirektøren bes komme tilbake til kommunestyret med forslag til en tilskuddsordning for etablerertilskudd for sentrumshandel i Hokksund og Vestfossen sentrum. Virksomheter innen frisør, kiosk, bensin, bank, finans, eiendomsforvaltning og eiendomsmegling skal holdes utenfor ordningen, da denne tilskuddsordningen kun skal tilgodese og bidra til etablering av detaljhandel i Vestfossen og Hokksund sentrum. Med sentrum i denne sammenheng menes butikker med detaljhandel til forbruker, med fasade mot gate på adressene Stasjonsgata i Hokksund og Storgata 22 - 51, Jernbanegata og Støbakken 1 – 7 i Vestfossen.

C.17

Kommunestyret ber Kommunedirektøren om at det lages en dedikert Sykkelplan i 2023. Denne skal inneholde tydelige og realistiske mål for sykkelruter mellom de ulike stedene i kommunen, plan for innbyggermedvirkning, samarbeid med nabokommuner og Viken fylkeskommune, samt tilstrekkelige økonomiske rammebetingelser. Kommunedirektøren bes om å kartlegge kriteriene for å kunne bli «Sykkelvennlig kommune» og etterkomme disse.

C.18

Det lages et forprosjekt på sykkel- og gangvei mellom Ormåsen og Vestfossen, hvor sykkel og gangvei ned til Leirdalen og videre rett ned til Idretten etableres enten på eksisterende skogsvei, eller annen egnet trasè. Løsningen vil fremme trygg ferdsel for innbyggere til Vestfossen fra Ormåsen og gjøre tilgjengeligheten bedre for fysisk fostring og muligheter for å komme seg trygt fra Ormåsen til Vestfossen uten bruk av bil.

C.19

Kommunestyret ber Kommunedirektøren om å gjennomføre en mulighetsstudie i 2023 om beliggenhet og innhold for utvikling av et nytt og utvidet grøntområde i Hokksund sentrum med f.eks. park, utescene og leikeplass. Målet er at området skal være en attraktiv møteplass på tvers av generasjoner.

C.20

Kommunestyret ber Kommunedirektøren legge frem en B-sak til Kommunestyret som tar for seg å heve kvaliteten i SFO, nedfelle standarder for god praksis i SFO, øke de ansattes kompetanse og ha kvalitetsoppfølging av SFO

C.21

Kommunestyret ber Kommunedirektøren om å ta initiativ ovenfor fylkeskommunen for å få bedre og billigere kollektivtilbud i hele Øvre Eiker med høyere frekvens, inkludert busstilbud etter kl. 23. Løsning med ringbuss innenfor Øvre Eiker utredes.

Begrunnelse:

Kommuneplanens Handlingsdel 2023-2026 gir et godt grunnlag for fortsatt gode tjenester til kommunens innbyggere. Det foreslås store investeringer for fremtiden og vridningen av tjenesteprofilen i tråd med den demografiske utviklingen.

Innhold

1.	INNLEDNING	12
1.1.	Kommunedirektørens innledning.....	12
1.2.	Befolkningsutvikling	13
1.3.	Leseveiledning	15
1.4.	Folkehelse.....	16
2.	STRATEGISKE SATSINGER 2023-2026	18
3.	MÅL, DELMÅL OG STRATEGIER	20
	Mål 1: Øvre Eiker har livskraftige steder	22
	Mål 2: Innbyggere i Øvre Eiker mestrer hverdagen.....	26
	Mål 3: Barn og unge har en trygg og god oppvekst.....	33
	Mål 4: Kommunen sikrer bærekraftig utvikling	42
	Mål 5: Innbyggere og kommune løser utfordringer sammen	48
	Mål 6: Innbyggerne har en meningsfylt fritid	51
	Mål 7: Øvre Eiker utnytter sin landlige og sentrale posisjon og er en næringsvennlig kommune.	55
	Mål 8: Kommunen er en effektiv, attraktiv og innovativ organisasjon	59
4.	DRIFTSBUDSJETT 2023-2026	66
4.1.	Driftsbudsjettet 2023	66
4.2.	Seksjonenes økonomi 2023.....	77
4.3.	Risiko- og sårbarhetsanalyse	90
4.4.	Finansielle nøkkeltall	92
5.	INVESTERINGSBUDSJETTET 2023-2026	95
5.1.	Handlingsregel for låneopptak	95
5.2.	Investeringsbudsjettet 2023.....	97
5.3.	Investeringsprosjektene	99
6.	BEGREPSFORKLARINGER	109
6.1.	Kommuneloven	109
6.2.	Kommunale resultatbegreper	109
6.3.	Premieavvik og pensjon.....	110
6.4.	Inntektssystemet for kommuner og fylkeskommuner.....	111

1. INNLEDNING

1.1. Kommunedirektørens innledning

Regjeringen skriver i kommuneproposisjonen 2023: «Kommunesektoren står overfor langsiktige utfordringer som den må være rustet til å håndtere. Blant annet er kommunenes kostnader som følge av endringer i befolknings sammensetningen ventet å øke.

Kostnadsveksten skyldes hovedsakelig at andelen eldre i befolkningen øker, og derav økte utgifter innenfor helse- og omsorgstjenesten og pensjonsutbetalingene.

Arbeidskraftsbehovet vil bli større, samtidig som andelen innbyggere i yrkesaktiv alder går ned. Disse utviklingstrekkene vil bidra til et redusert handlingsrom i statsbudsjettene framover, noe som også vil kunne få betydning for kommunerammene.»

Endringen i befolknings sammensetningen merkes allerede godt i Øvre Eiker. Trykket på hjemmetjenestene øker. De som får hjelp hjemme er flere, og trenger mer hjelp enn før. Kommunen må utvikle mer differensierte botilbud mellom det å bo hjemme med noe bistand, og en plass på helsehuset. Kommunen er i gang med utvikling av Eikertun-området.

Selv om den yngre delen av befolkningen blir relativt færre, er det behov også innen oppveksttjenestene. Prosjektet ny Hokksund barneskole har kommet langt, og i skrivende stund venter kommunen på tilbud fra aktuelle entreprenører. Da vet vi kostnaden ved å bygge ny skole, og kan ta endelig stilling til dette prosjektet.

Etter to år med pandemi, er mange bekymret for befolkningens psykiske helse. Kommunens viktigste grep er å bli enda bedre på tidlig og tverrfaglig innsats. Familier med barn der foreldrene strever må prioriteres. Det er et mål å gi støtte i tide, med mål om en god oppvekst for disse barna.

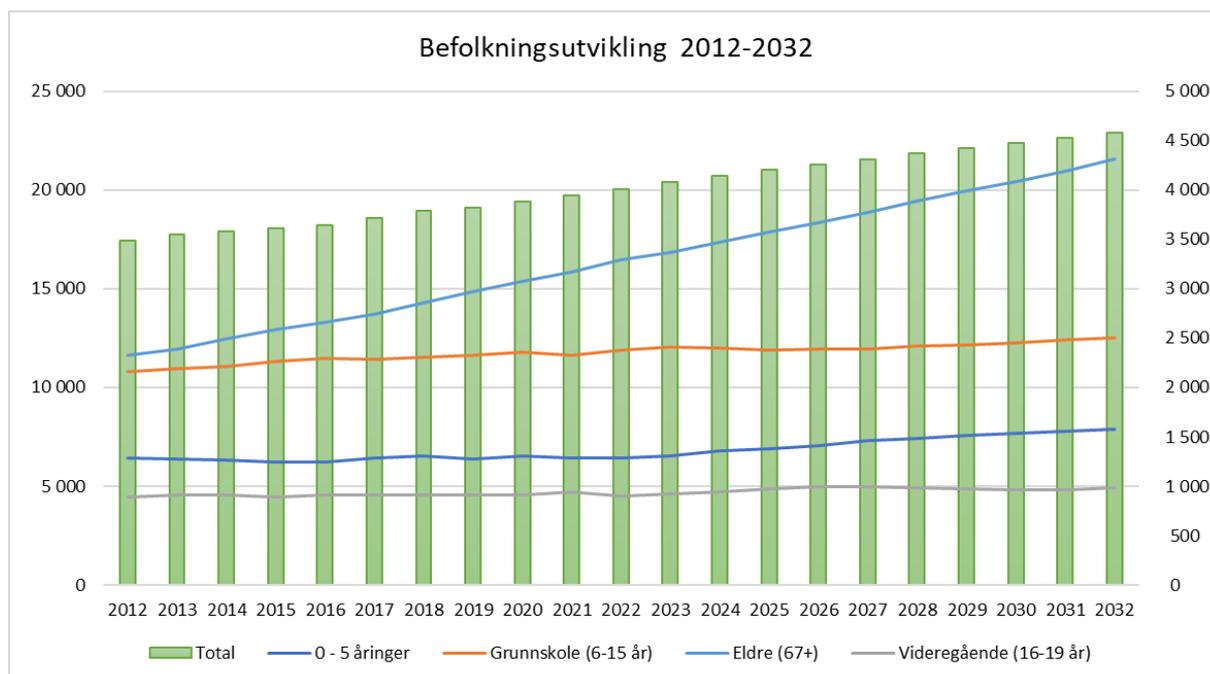
Øvre Eikers økonomi er svært sårbar. Det er økende behov i mange tjenester, mens inntektene ikke står i forhold til behovet. Prisøkning på blant annet strøm, minker kommunens økonomiske handlingsrom. Det er knyttet usikkerhet til bærekraften i kommunens samlede økonomi. Kommunen må belage seg på tøffere prioriteringer.

Hokksund 20.10.22

Trude Andresen

Kommunedirektør

1.2. Befolkningsutvikling

Statistisk Sentralbyrå (SSB) oppdaterer årlig sine befolkningsframskrivninger og brukes aktivt av kommunen for å planlegge tjenestetilbudet og utviklingen i kommuneøkonomien. Det er avgjørende at det utarbeides gode framskrivninger.

	2012	2017	2022	2023	2024	2025	2026	2032
0 - 5 åringer	1 284	1 285	1 287	1 311	1 357	1 381	1 413	1 575
Grunnskole (6-15 år)	2 159	2 283	2 383	2 406	2 404	2 384	2 391	2 502
Videregående (16-19 år)	888	917	906	925	945	976	995	989
Voksne (20-66 år)	10 767	11 332	12 176	12 413	12 563	12 716	12 832	13 533
Eldre (67+)	2 323	2 745	3 292	3 366	3 470	3 572	3 665	4 312
Sum innbyggere	17 421	18 562	20 044	20 421	20 739	21 029	21 296	22 911

	2012	2017	2022	2023	2024	2025	2026	2032
0 - 5 åringer	100,0 %	100,1 %	100,2 %	102,1 %	105,7 %	107,6 %	110,0 %	122,7 %
Grunnskole (6-15 år)	100,0 %	105,7 %	110,4 %	111,4 %	111,3 %	110,4 %	110,7 %	115,9 %
Videregående (16-19 år)	100,0 %	103,3 %	102,0 %	104,2 %	106,4 %	109,9 %	112,0 %	111,4 %
Voksne (20-66 år)	100,0 %	105,2 %	113,1 %	115,3 %	116,7 %	118,1 %	119,2 %	125,7 %
Eldre (67+)	100,0 %	118,2 %	141,7 %	144,9 %	149,4 %	153,8 %	157,8 %	185,6 %
Sum innbyggere	100,0 %	106,5 %	115,1 %	117,2 %	119,0 %	120,7 %	122,2 %	131,5 %

Figurene over viser utviklingen i innbyggertall frem mot 2032, fordelt på alderssammensetningen i kommunen. Innbyggertallet per 01.01.2022 var 20.044, og kommunen er i vekst. Per 01.10.2022 er innbyggertallet steget til 20.436, som er siste oppdaterte tall. Det betyr at innbyggertallet pr. 01. oktober 2022 allerede er foran prognosen til SSB og det har ofte vært tilfellet de siste årene.

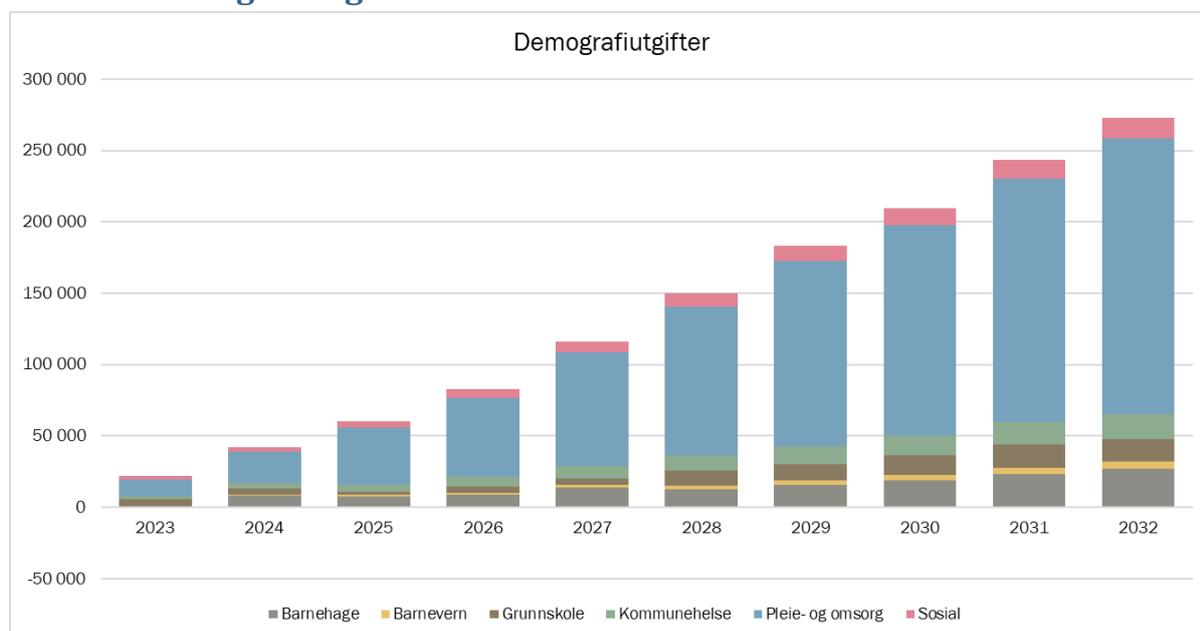
I 2032 er det forventet at innbyggertallet i Øvre Eiker vil være mer enn 30 % høyere enn i 2012. Som det fremgår av grafen over, har aldersgruppen 67 år+ den sterkeste veksten i perioden 2012-2022 og er forventet å være det også i tiårsperioden 2022-2032.

1.2.1. Frem mot 2026

Som vist ovenfor er den forventede utviklingen svakere i de yngre aldersgruppene. En vekst i det yngste aldersintervallet de neste årene, erstattes av en antatt flat utvikling for de som går i grunnskolen i perioden 2022-2026.

I den voksne del av befolkningen antas en vekst på rundt 5 % blant den arbeidende del av befolkningen, mens veksten i aldersgruppen over 67 år forventes å ligge på over 11 %. Dette indikerer at gjennomsnittsalderen i kommunen er stigende. At trykket på hjemmetjenestene øker, understøtter denne utviklingen.

1.2.2. Demografiutgifter

I grafen over vises den akkumulerte økonomiske effekten av endring i befolkningsprognosen fra ett år til neste. I beregningen vil basisåret være 2022. Beregning av økonomisk endring som følge av befolkningsutviklingen er basert på KS sin demografimodell med justering for lokal antatt befolkningsvekst.

- Fra 2022 til 2023 forventes det at rene demografikostnader vil øke med om lag 22 millioner kroner. I hele økonomiplanperioden er det forventet at demografikostnadene vil øke med om lag 83 millioner kroner.

Befolkningsutviklingen alene indikerer at en stadig større andel av budsjettet vil måtte brukes til pleie- og omsorgstjenester.

1.3. Leseveiledning

1.3.1. Kommuneplan

Kommunestyret vedtok Planstrategi 2020-2023 i mai 2020. Revidert kommuneplans samfunnsdel ble vedtatt i juni 2022. Kommuneplanens arealdel er fortsatt under arbeid, på grunn av innsigelser. Det er vedtatt at oppdatert materiale og grunnlag for forhandlinger/megling skal ferdigstilles i løpet februar 2023.

Kommuneplanens handlingsdel er handlingsprogrammet til kommuneplanens samfunnsdel.

1.3.2. Hva omtales i hvert kapittel?

- Kapittel 2 Strategiske satsinger 2023-2026
- Kapittel 3 Mål, delmål og strategier
Hovedmål, ståsted, delmål, indikatorer og tiltak med utgangspunkt i kommuneplanens satsingsområder.
- Kapittel 4 Driftsbudsjettet 2023-2026
- Kapittel 5 Investeringsbudsjettet 2023-2026
- Kapittel 6 Beskriver årshjulet for økonomien for kommunesektoren, begrepsforklaringer og bekrivelse av kommunens handlingsregler.

I noen av kapitlene er det benyttet KOSTRA-indikatorer og andre sammenligningstall for å belyse eller underbygge det som omtales. Sammenligningskommuner skal være konsistent over tid og der det er mulig, legger Øvre Eiker disse kriteriene til grunn:

- Sammenligne Øvre Eiker kommune med seg selv over tid
- Kostragruppe 9*
- Landet uten Oslo

* Statistisk sentralbyrå (SSB) grupperer sammenlignbare kommuner. Grupperingen baserer seg på kommunenes folkemengde og økonomiske rammebetingelser. Øvre Eiker er fra 2022 plassert i gruppe 9 for mellomstore kommuner med innbyggertall i intervallet 20.000-29.999. I KOSTRA-tall t.o.m 2021 tilhørte Øvre Eiker kostragruppe 7.

1.4. Folkehelse

Det er et mål for kommunen at våre innbyggere skal mestre livene sine, så langt hver og en har evne til det. Kommunens primære jobb er å legge til rette for mestring i ordets videste forstand. Arbeidet med å bedre helse, trivsel, gode sosiale og miljømessige forhold er en langsiktig innsats for alle innbyggere, kommunale tjenester, frivillige organisasjoner og næringer. “Sammen skaper vi et livskraftig Øvre Eiker” er ikke bare en visjon for kommunen, men også en idé om at livet blir godt – og enklere å mestre – om oppgavene løses sammen med andre. Vårt arbeid mot utenforskap - “Helt innafor” – er kommunens folkehelsefokus. Det skal gjenspeiles i hver seksjons planlegging og i de tiltakene vi gjennomfører i kommunal regi. Kommunens fire satsingsområder “Ett lag for god oppvekst”, “Sammen om hverdagsmestring”, “Livskraftige steder” og “Medarbeidere som mestrer” har alle et folkehelseperspektiv. Målet er innbyggere og ansatte som tåler livet, med alle dets opp- og nedturer. Det er vårt folkehelsearbeid i praksis.

Sammenstilling av folkehelsedata for 2022 viser at folkehelsen i Øvre Eiker er noe under landsgjennomsnittet. Mange i Øvre Eiker har generelt gode levekår, bra helsetilstand og gode levevaner, men dette er ikke situasjonen for alle i kommunen. For å sørge for en sosialt bærekraftig utvikling må kommunen fortsette å jobbe for å utjevne sosiale forskjeller og legge til rette for at folk i Øvre Eiker etablerer gode levevaner. Folkehelseutfordringene i Øvre Eiker samsvarer i stor grad med det bildet vi ser i resten av landet:

- Sosiale ulikheter – lavinntekt, barnefattigdom og trangboddhet
- Psykisk helse – ensomhet og uhelse
- Barn og unge – tidlig innsats
- Levevaner – inaktivitet og negative valg for egen helse

Kommunedirektøren legger opp til å utarbeide en folkehelsestrategi for vedtak rundt sommeren 2023, som vil peke ut hvordan kommunen skal prioritere å jobbe med de viktigste folkehelseutfordringene.

Folkehelsebarometer 2022

Tema	Indikator (klikkbare indikatornavn)	Kommune	Fylke	Norge	Enhet (*)	Folkehelsebarometer for Øvre Eiker	
Befolkning	1 Personer som bor alene, 45 år +	25,5	24,4	26,1	prosent		
	2 Andel i yrkesaktiv alder (16-66 år)	66	65	66	prosent		
Oppvekst og levekår	3 VGS eller høyere utdanning, 30-39 år	76	78	80	prosent		
	4 Vedvarende lavinntekt, alle aldre	9,2	9,5	10,2	prosent		
	5 Inntektsulikhet, P90/P10	2,6	2,9	2,8	-		
	6 Barn av enslige forsørgere	15,2	14,8	14,8	prosent		
	7 Mottakere av uførepensjon, 45-66 år	17,5	15,5	16,6	prosent (a,k)		
	8 Bor trangt, 0-17 år	14	17	19	prosent		
	9 Trives på skolen, 10. trinn	85	86	85	prosent (k)		
	10 Mobbes på skolen, 7. trinn	5,2	5,9	5,9	prosent (k)		
	11 Laveste mestringsnivå i lesing, 5. tr.	20	22	23	prosent (k)		
	12 Gjennomføring i vdg. opplæring	71	80	78	prosent (k)		
	13 Troen på et lykkelig liv, Ungd. 2021	70	70	69	prosent (a,k)		
	Miljø, slader og ulykker	14 Drikkevann, hygienisk og stabilt	100	92	90	prosent	
		15 Luftkvalitet, finkornet svevestøv	3,8	4,8	4	µg/m³	
16 Valgdeltakelse, 2021		74,5	76,7	77,2	prosent		
17 Trygt i nærmiljøet, Ungdata 2021		85	85	85	prosent (a,k)		
18 Med i fritidsorganisasjon, Ungd. 2021		59	62	62	prosent (a,k)		
19 Ensomhet, Ungdata 2021		20	23	24	prosent (a,k)		
20 Fornøyd med lokalmiljøet, Ungd. 2021		67	69	68	prosent (a,k)		
Helse- relatert atferd	21 Trener sjeldnere enn ukentlig, 17 år	36	26	27	prosent (k)		
	22 Skjermtid over 4 timer, Ungd. 2021	52	39	43	prosent (a,k)		
	23 Røyking, kvinner	5,6	3,6	3,4	prosent (a)		
Helsestatus	24 Forventet levealder, menn	79,6	80,1	79,9	år		
	25 Forventet levealder, kvinner	83,5	83,9	83,8	år		
	26 Utd.forskjeller i forventet levealder	5,1	5,1	5	år		
	27 Fornøyd med helse, Ungd. 2021	68	71	69	prosent (a,k)		
	28 Psykiske plager, Ungd. 2021	14	16	16	prosent (a,k)		
	29 Psykiske sympt./lidelser, 0-74 år	179	160	160	per 1000 (a,k)		
	30 Muskel og skjelett	337	321	316	per 1000 (a,k)		
	31 Overvekt og fedme, 17 år	23	21	22	prosent (k)		
	32 Hjerte- og karsykdom	18,8	16,8	17,1	per 1000 (a,k)		
	33 Tykk- og endetarmskreft, nye tilfeller	75	81	82	per 100 000 (a,k)		
	34 Vaksinasjonsdekning, meslinger, 9 år	97,3	96,9	96,9	prosent		

Kilde fhi.no

Tegnforklaring til tabellen:

- Kommunen ligger signifikant bedre an enn landet som helhet
- Kommunen ligger signifikant dårligere an enn landet som helhet
- Kommunen er ikke signifikant forskjellig fra landet som helhet
- Kommunen er signifikant forskjellig fra landet som helhet
- Ikke testet for statistisk signifikans
- ◆ Verdien for fylket (ikke testet for statistisk signifikans)
- | Verdien for landet som helhet
- Variasjonen mellom kommunene i fylket
- De ti beste kommunene i landet

2. STRATEGISKE SATSINGER 2023-2026

Kommuneplanens samfunnsdel ble vedtatt av kommunestyret i juni 2022. En ny og oppdatert samfunnsdel setter ambisjonsnivået for det dokumentet du nå leser, som vi har kalt kommuneplanens handlingsdel. Tidligere het dette dokumentet "økonomiplan". Vi ønsker med det å understreke sammenhengen med kommunens viktigste strategiske dokument: kommuneplanen.

Kommuneplanens samfunnsdel deler inn utfordringene våre i tre: Økonomisk bærekraft, sosial bærekraft og miljø- og klimamessig bærekraft. Disse tre dimensjonene må balanseres for at kommunen som lokalsamfunn, geografi og velferdsutvikler skal stå seg godt inn i framtida. Kommuneplanens handlingsdel beholder de fire hovedstrategiene som er kjent fra tidligere, og våre to tverrgående prinsipper, medvirkning og "helt innafor" blir med oss også inn i 2023.

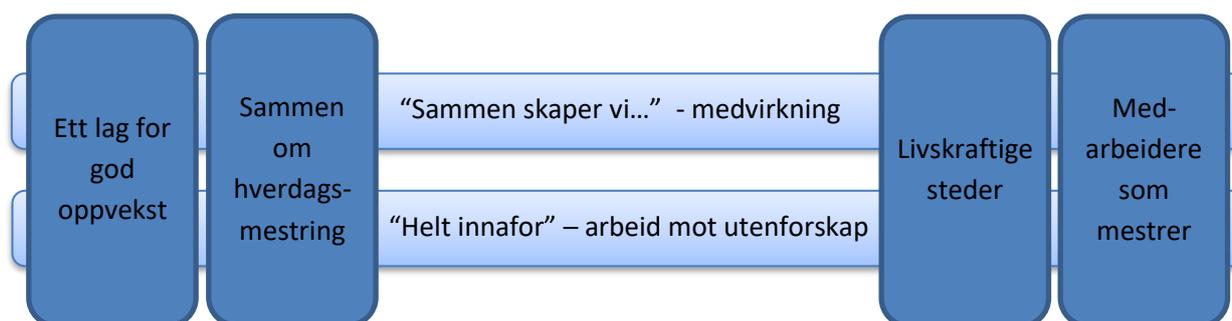
Kommunen vil ha fire hovedstrategier også i perioden 2023-2026:

- a) **Ett lag for god oppvekst** skapes gjennom samarbeid mellom familien, nærmiljø og oppveksttjenestene. Alle barn og unge trenger å utvikle god helse og livsmestring. Noen barn og familier trenger noe i tillegg til det ordinære. Vi må investere i nødvendige og riktige tiltak for barn, unge og familiene, tidlig. Vi vil skape velferd sammen med innbyggeren selv, der innbyggeren setter rammer for det som skal skje.
- b) **Sammen om hverdagsmestring.** Det blir flere eldre, og hver enkelt klarer seg selv lenger inn i alderdommen enn før. Helse- og velferdstjenestene skal i større grad ha oppmerksomhet på det friske og den enkeltes ressurser. Det skal investeres i tiltak som støtter innbyggernes mestring av egen livssituasjon. Forebygging og rehabilitering skal være grunnholdningen.
- c) **Livskraftige steder.** Nabolaget er av stor betydning for å leve et aktivt liv og med gode sosiale relasjoner. Det skal være enkelt å velge et aktivt hverdagsliv. Samarbeidet med grendeutvalg, lag og foreninger er viktig. Skolene er sentrale møteplasser stedene. Gode bomiljø og gode kommunale tjenester henger sammen.
- d) **Medarbeidere som mestrer.** For å lykkes med oppgavene som venter kommunen, må vi ha medarbeidere som har kompetanse til å mestre oppgavene. Ledere skal skape kultur for mestring og utvikling, gjennom å anerkjenne sine ansatte, peke retning og etterspørre resultater. Det skal satses på god faglig og økonomisk styring, og det skal tas nye grep for å få ned fraværet. Det er et mål å øke andelen ansatte i store stillinger, for dermed å heve kvaliteten på tjenestene.

For å lykkes med hovedstrategiene ligger **to hovedprinsipper** i bunn:

- a) **Sammen skaper vi et livskraftig Øvre Eiker.** Vår visjon gjenspeiler en holdning, en kultur og en arbeidsmetode. Medvirkning (“sammen”) er vårt viktigste grep for å møte en floke og finne nye løsninger. Det betyr at ansatte, brukere og innbyggere skal være med på å identifisere kommunens floker, og bidra med innsikt og løsninger. Sosial, økonomisk og miljømessig bærekraft står sentralt i å forme det livskraftige lokalsamfunnet vår visjon peker mot.
- b) **Helt innafor.** Omkostningene ved at noen faller utenfor i et lokalsamfunn er store. Først og fremst er det tungt for den enkelte, enten det gjelder dårlig helse, svak tilknytning til arbeidslivet, rusproblemer eller ensomhet. Vi ønsker at våre innbyggere skal ha et liv de selv ønsker seg. Utenforskap er også dyrt for samfunnet. Mange deler av kommunen må inn og hjelpe når noen faller utenfor. Kommunen må jobbe smart forebyggende for å holde flest mulig innbyggere helt innafor.

Hovedstrategier og hovedprinsipper illustrerer vi på følgende måte:

3. MÅL, DELMÅL OG STRATEGIER

Øvre Eiker kommunes satsingsområder i perioden 2023-2026 er basert på kommuneplanens samfunnsdel 2022-2034. Handlingsdelens fire satsingsområder og to hovedprinsipper springer ut av kommuneplanen.

For hvert kapittel får du først en kort beskrivelse av hva målet betyr. Deretter kommer en oversikt over hvor kommunen står i dag med tanke på å oppfylle målet. Etter det kommer en kort beskrivelse av hvert delmål og tilhørende gjøremål.

Hovedmålene er langsiktige, og er formulert på samme måte som nullvisjonen for trafikkdød. Vi kan ikke være 100 % fornøyd før målet er nådd, så vi må alltid strekke oss. Samtidig vet vi at helt i mål kommer vi neppe på de aller fleste områder. Delmålene er derimot mål for perioden handlingsdelen gjelder for: 2023-2026. De viser til hvor ambisiøse kommunen skal være de neste fire årene, ved å beskrive hvordan det ser ut ved utgangen av 2026.

Kommunens oppgaver er mangfoldige. Du finner derfor ikke en fullstendig oversikt over alt kommunen driver med i denne planen. Tvert imot: Dette er et dokument for prioriteringer. Her finner du hva som er det kommunedirektøren mener er det viktigste kommunen skal gjøre de neste årene og hvilke ambisjoner kommunen skal ha. Det som ikke er omtalt her i økonomiplanen skal ikke ha like høy prioritet. Kommunen skal imidlertid ivareta en rekke lovpålagte oppgaver, og er i mange tilfeller ellers bundet av avtaler med innbyggere, næringsliv og frivillighet. Selv om alle disse aktivitetene ikke er omtalt direkte i handlingsdelen, vil de danne grunnlag for hva kommunen må bruke penger på i planperioden.

Budsjettet for perioden er basert på de prioriteringene kommunedirektøren beskriver. Tallbudsjettet er lagt på seksjonsnivå. Det er derfor den enkelte kommunalsjef som gjør prioriteringer innenfor seksjonens ramme for å bidra til måloppnåelse. Dersom kommunestyret ønsker å gjøre om på de prioriteringene kommunedirektøren foreslår, kan dette gi behov for å flytte penger mellom seksjoner.

Kommunedirektøren vil ved rapportering for 1., 2. tertial og årsmelding rapportere på status for måloppnåelse og beskrive hvilke aktiviteter som er gjennomført.

FNs bærekraftsmål

Bærekraftsmålene er knyttet opp mot hvert hovedmål, og er slik med å sette ambisjonsnivå og retning for arbeidet.

Mål 1: Øvre Eiker har livskraftige steder

Foto: Lene Myrvold Velle

Hvorfor er dette målet viktig?

Kommuneplanen slår fast at stedsutvikling er den langsiktige utviklingsstrategien for Øvre Eiker kommune, og det legges til grunn at det skal være utvikling i alle deler av kommunen. Livskraftige steder fremmer god folkehelse og bidrar til livskvalitet for enkeltmennesker. Det kan bidra til å redusere behovet for tjenester og hjelpetiltak. Livskraftige steder øker attraktiviteten for næringsliv og utbyggere, og er en forutsetning for videre utvikling av infrastruktur og samferdsel.

Hva er det viktigste vi skal få til?

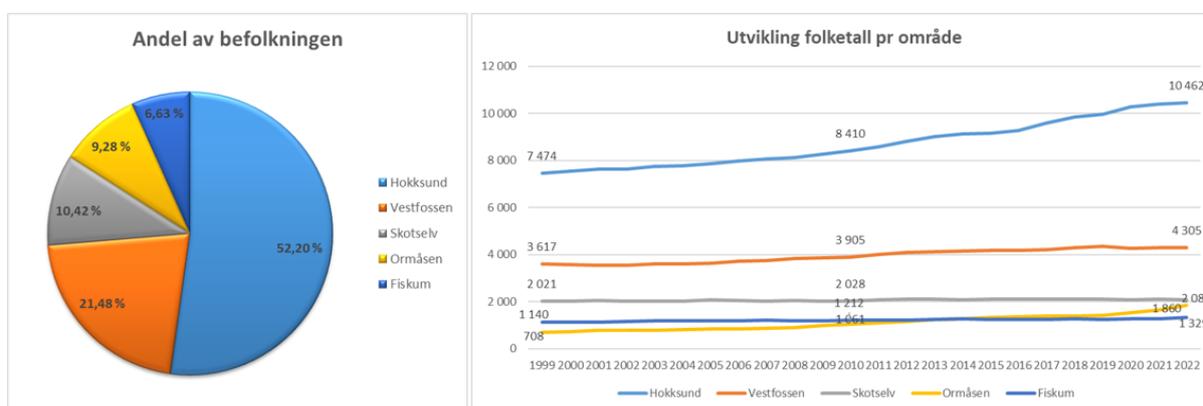
Kommunens mål om vekst skal realiseres gjennom å bygge og utvikle gode og inkluderende steder og nabolag. Kommuneplanen legger grunnlaget for at den sterke veksten i antall innbyggere kan fortsette i den neste planperioden. Kommuneplanen framhever boligpolitikken som helt sentral for å nå kommuneplanens mål for samfunnsutvikling og tjenester. Befolkningsvekst i alle deler av kommunen er krevende å få til. Tilrettelegging for boligbygging skal gjøres med grunnlag i en fornyet sosial boligpolitikk. Kommunens tjenester skal spille sammen med innbyggere og næringsliv, i det å utvikle livskraftige steder.

Ståsted

Foto: Lene Bjørnbæk Mikkelsen

Vestfossen og Hokksund vil ha størst vekst også i fremtiden. Små og store gode møteplasser er viktig.

Delmål 1.1: Det er gjennomsnittlig minst 1,4 % årlig befolkningsvekst i kommunen

Øvre Eiker er en vekstkommune, og kommunestyret har satt som mål at alle deler av kommunen skal ha utvikling. Bærekraftig utvikling har tre dimensjoner: Den sosiale, den økonomiske og for miljøet. Denne forståelsen legges til grunn i kommuneplanens samfunnsdel. SSBs framskrivinger viser at veksten kan fortsette, dersom det legges til rette for det. Den største delen av veksten vil fortsatt være i Hokksund, Ormåsen og Vestfossen.

Dette skal vi gjøre for å nå målet

- Følge opp arealdelen av kommuneplanen når denne er vedtatt.
- Legge til rette for fortetting i sentrumsområdene.
- Utvikle attraktive steder, som bygger på stedenes naturlige fortrinn og fysiske utforming, næringsstruktur, identitet, lokalt engasjement og kulturarv.
- Slutføre sentrumsplan (områderegulering) for Vestfossen.
- Legge til rette for utbygging av et nyskapende og inkluderende bomiljø på det kommunedirektøren foreslår skal hete Eikerløkka (Øvre Eiker stadion).

- Legge til rette for fortsatt spredt boligbygging.
- Fullføre arbeidet med stedsutviklingsplan for Ormåsen i 2023, inkludert:
 - Alternative utvidelsesretninger for Ormåsen
 - Plan for gang- og sykkelvei mellom Ormåsen og Vestfossen
 - Utrede alternative tilførselsveier til Ormåsen med mål om å redusere belastningen på Jungerveien
 - Plan for permanent økning i skole- og barnehagekapasitet

Hvordan vet vi om vi får det til

- Prosentvis vekst i kommunen som helhet på minimum 1,4%.
- Faktisk utbyggingsmønster følger strategien i kommuneplanen.
- Faktisk bosettingsmønster følger strategien i kommuneplanen.
- Funn basert på kvalitative vurderinger av stedene.

Delmål 1.2: Et stort flertall av innbyggerne opplever å bo i et godt nabolag

Kommuneplanen slår fast at kommunen skal ha en sosial boligpolitikk der fellesskap, generasjonsblanding og folkehelse er sentrale verdier. Kommunen skal bruke tilgjengelige virkemidler, og samarbeide med Husbanken, for å sikre at innbyggernes behov for et variert boligtilbud ivaretas. Reguleringsplaner for sentrumsområder, og reguleringsplaner for områder som er særlig egnet for utvikling av sosial boligpolitikk, skal ha belyst disse spørsmålene spesielt. Eksempler på dette er sentrumsplan for Vestfossen og plan for Eikerløkka (Øvre Eiker stadion). En fornyet innsats i boligpolitikken skal gi stedsutviklingsarbeidet et nytt løft.

Dette skal vi gjøre for å nå målet

- Utvikle og beskrive en sosial boligpolitikk i tråd med ambisjonene i kommuneplanen.
- Utvikle et nyskapende og inkluderende nabolag på tomten etter tidligere Øvre Eiker stadion i samarbeid med Husbanken og interesserte utbyggere. Prosjektet skal hete Eikerløkka.

Delmål 1.3: Infrastrukturen i vei, vann og avløp gir grunnlag for vekst og sikrer miljøverdier og klimatilpassing

Oppgradert infrastruktur i vei, vann og avløp er en viktig del av den helhetlige stedsutviklingen. Det fremmer god folkehelse. Gode offentlige møteplasser er en sentral del av planleggingen. Tilrettelegging for gange og sykkel og nødvendig oppgradering i avløpssystemet er også viktige miljø- og klimatiltak. Kommunen skal så langt det er mulig gjennomføre ulike delarbeider i et utbyggingsområde som samordnede prosjekter, for å få investeringsmidlene til å rekke lenger. Kommunen skal fremme innovative løsninger og bruke tilgjengelig teknologi i bygging og drift.

Dette skal vi gjøre for å nå målet

- Fornye vannledninger (1600 m) og avløpsledninger (1200 m).
- Planlegge og gjennomføre kostnadseffektive og samordnede prosjekter.
- Legge stor vekt på det som gir kostnadseffektiv drift, i investeringsprosjekter.
- Videreføre utbygging av gang- og sykkelveinett i samsvar med Buskerudbyens og kommunens egen sykkelstrategi.
- Ferdigstille bygdegate Darbu.

Hvordan vet vi om vi får det til

- Utført fornyelse av vann- og avløpsledninger som målsatt.
- Utbyggingsmønster for teknisk infrastruktur bygger opp under strategier i kommuneplanens samfunnsdel.
- Lavere driftskostnader for ferdigstilte investeringsprosjekter.
- Flere gang- og sykkelveier, mer sammenheng i gang- og sykkelveinettet og færre barrierer.

Delmål 1.4: Oppvekstmiljøene i kommunen er utformet til barns beste

Oppvekstmiljøene skal være preget av inkludering og varme for alle barn og unge.

Barnehagers og skolers samarbeidsorgan, grendeutvalg og frivillige lag og organisasjoner må ta sin del for å skape de gode oppvekstmiljøene, sammen med kommunens tjenester.

Dette skal vi gjøre for å nå målet

Alle innbyggere har et samfunnsansvar for oppvekstmiljøene. Kommunen skal være aktiv pådriver for tiltakene.

- Etablere et forpliktende samarbeid mellom grendeutvalgene og stedlige tjenester i planprosesser.
- Sikre at alle steder og bydeler har gode lavterskelanlegg for uorganisert aktivitet.
- Kontinuerlig jobbe for å legge til rette for at flest mulig barn og unge har sikker gang- og sykkelvei til skoler, nærmiljøanlegg og andre kulturtilbud.

Hvordan vet vi om vi får det til

- Hvert sted har etablert et samarbeidsorgan mellom stedlige tjenester, foreldrerådets arbeidsutvalg (FAU), grendeutvalg og ev. andre frivillige lag og organisasjoner.
- Arealer til fri lek er etablert i hvert sted.

Mål 2: Innbyggere i Øvre Eiker mestrer hverdagen

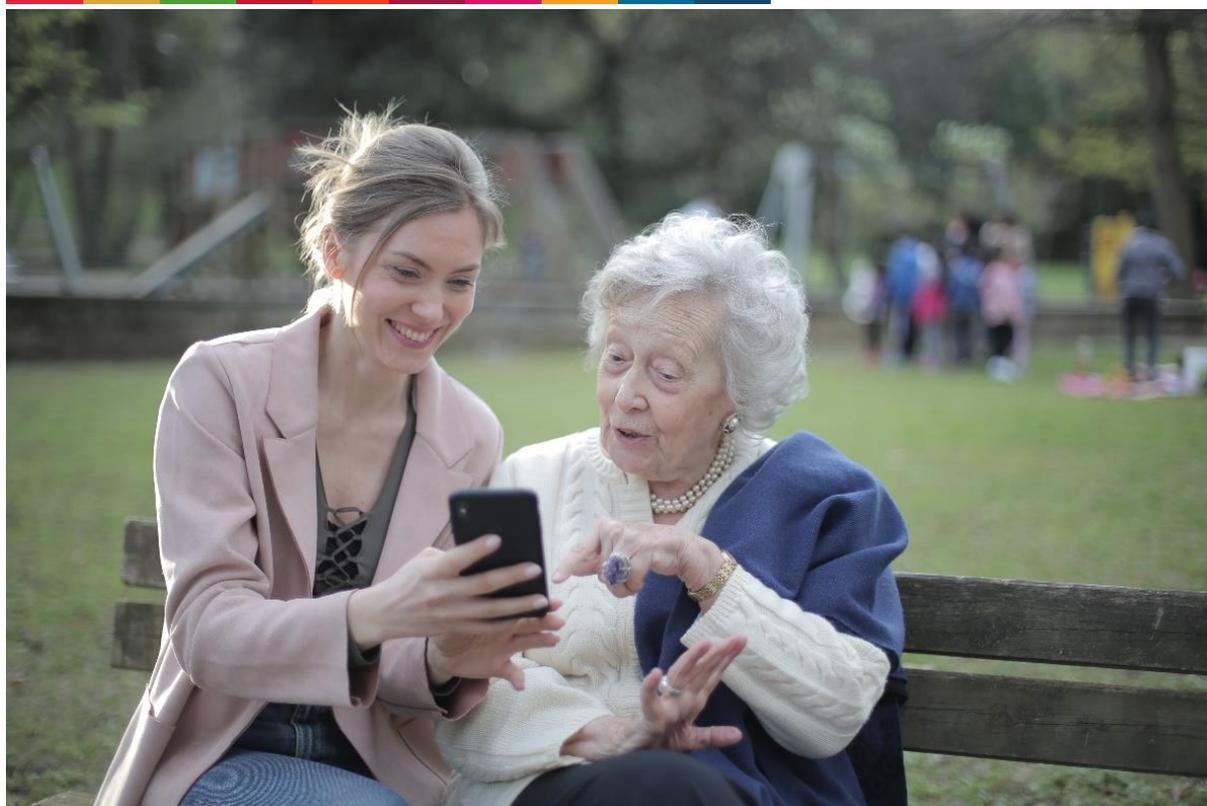

Foto: Andrea Piacquadio/Pexels

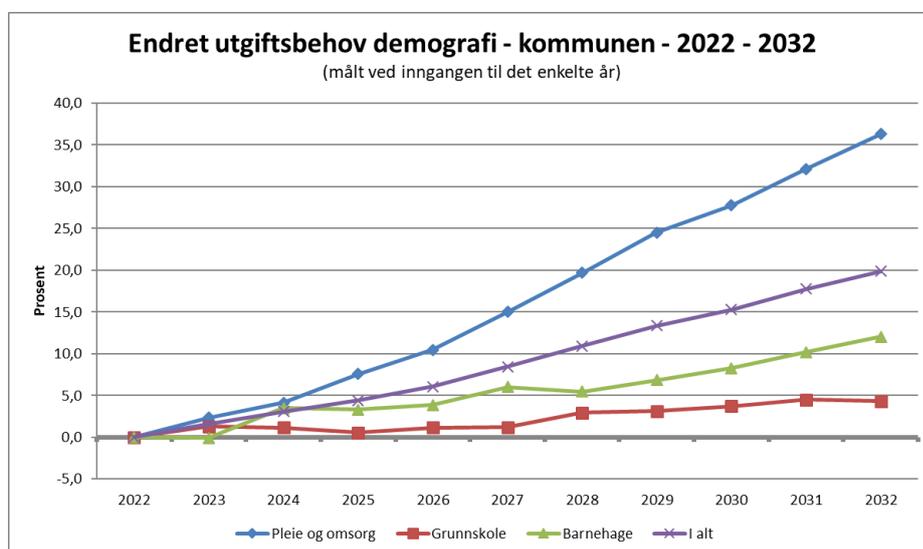
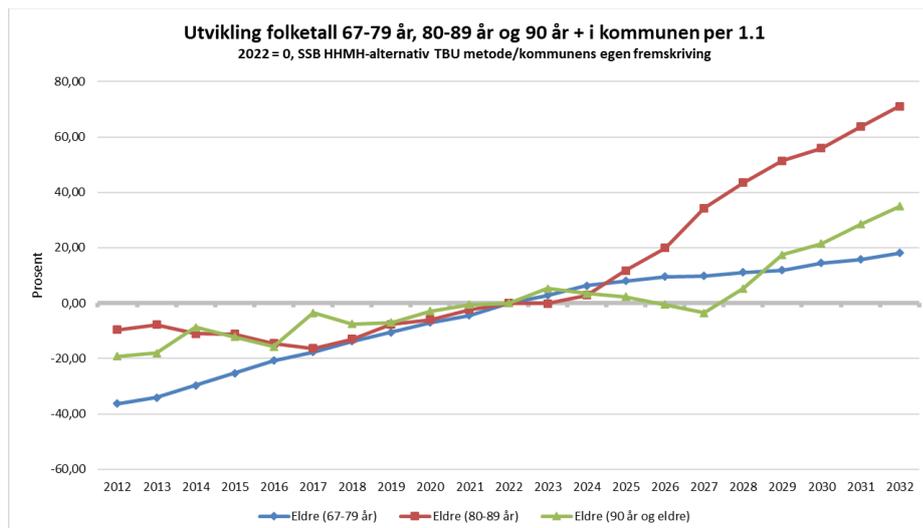
Hvorfor er dette målet viktig?

Innbyggerne i Øvre Eiker har økende behov for helse-, sosial- og omsorgstjenester. Befolkningsprognosen viser en markant økning i antall eldre det neste tiåret. Mange barn og unge må få hjelp fra barnevernet og familiesenteret. Folkehelsen i Øvre Eiker er på flere områder dårligere enn steder vi sammenligner oss med. Skal samfunnets ressurser strekke til, må kommunale tjenester bidra til at flest mulig mestrer hverdagen selv.

Hva er det viktigste vi skal få til?

Kommunens tjenester skal ha mer oppmerksomhet på innbyggernes ressurser og investere i tiltak som støtter innbyggernes hverdagsmestring i alle livsfaser. Særlig viktig er mulighet til å bo lengst mulig i eget hjem. Utenforskap skal forebygges og kommunens tjenester skal bidra til dette. Ved tidlig innsats og flerfaglig arbeid skal kommunen og innbyggerne skape velferd sammen. En velferd som er bærekraftig for fremtiden.

Ståsted

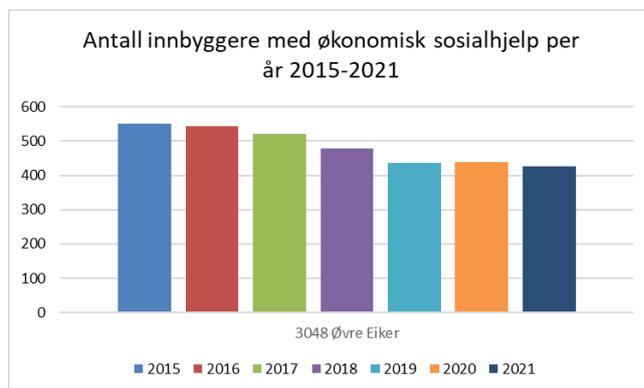
Den eldre delen av befolkningen utgjør en stadig større andel, også i Øvre Eiker. Dette merkes på behovet for hjemmetjenester, men også i form av mangel på arbeidskraft til viktige funksjoner i kommunen. Innbyggernes behov for helse- og omsorgstjenester øker og blir stadig mer sammensatt. Sykehusene redder og behandler flere, og flere yngre innbyggere trenger helse- og omsorgstjenester og andre tilrettelagte tilbud i barnehage og skole.

Eldre har ofte mange sykdommer samtidig og antall innbyggere over 80 år er økende. Antall personer med demenssykdom forventes å øke når flere innbyggere når høy alder. Med dagens praksis vil behovet for sykehjem i Øvre Eiker fordobles innen 2040.

Kostnadene til pleie og omsorg ligger meget lavt i Øvre Eiker kommune sammenlignet med andre kommuner. Men, som figurene over viser, når innbyggernes behov øker, stiger kostnadene. Omstilling for å bremse kostnadsutviklingen er nødvendig. Kommunestyret har vedtatt en modell for tildeling av tjenester som bygger på følgende prinsipper:

- Rehabilitering og mestring er ikke en ulempe for innbyggeren – det er derimot en ulempe hvis vi ikke rehabiliterer eller setter inn tiltak som bidrar til mestring.
- Det hjelper ikke innbyggeren i det lange løp, hvis vi «bare» kompenserer for et problem og ikke tar hånd om årsaken til problemet.
- Vi må arbeide på to fronter – her og nå sikre forsvarlig helsehjelp – og på lengre sikt bidra til selvhjulpenhet og mestring.
- Vi skal ikke gjøre *for* innbygger, men *med* innbygger.

Kompleksitet i sykdommer og behov krever stadig mer kompetanse og kapasitet blant medarbeiderne.

Antall mottakere av sosialhjelp har gått litt ned siden 2015. Kanskje det viktigste for å unngå at sosiale problemer går i arv, er at foreldrene er i arbeid. Gjennom NAV har vi tilgang til en rekke kommunale og statlige virkemidler. Disse virkemidlene i sammenheng med andre tjenester, styrker innbyggerens mulighet til å forsørge seg selv og sin familie.

Som del av strategien «Ett lag for god oppvekst», arbeider kommunens medarbeidere mer helhetlig, i samarbeid mellom fag, på tvers av tjenester og sammen med den aktuelle familie. Stikkord er investering i forebyggende tiltak, tidlig og flerfaglig innsats for å styrke barnefamilier med vedvarende lav inntekt.

Stadig flere personer med problemer innen rus og psykisk helse forventes behandlet i kommunen. Innbyggere i denne pasientgruppen har ofte komplekse utfordringer i livet, og bolig er gjerne et vesentlig problem. Kommunen har mangler i tjenestetrappen for denne målgruppen. Det er behov for flere lavterskeltiltak og virkemidler for å ivareta de sykeste. Kommunen kjøper et stort antall plasser med heldøgns oppfølging fra private leverandører.

Det er fortsatt behov for flere bemannede botilbud for innbyggere med utviklingshemming eller andre funksjonsforstyrrelser. Utbygging av botilbud i Myraveien 35 B har startet i 2022, med drift fra 2024. Det er behov for flere botilbud for målgruppen og detaljert planlegging iverksettes i 2023.

Bruken av startlån fra Husbanken har gitt mange innbyggere mulighet til å eie egen bolig. I 2022 var rammen 50 mill. kr. Kommunedirektøren anbefaler å øke startlånrammen til 60 mill. kr. i 2023. Erfaringen er at startlån er et meget godt virkemiddel for å styrke innbyggernes mestring gjennom eierskap til egen bolig.

Delmål 2.1: Innen 2025 har kun 30 % av innbyggere over 80 år vedtak om tjenester (hjemmetjenester eller sykehjemsplass) fra kommunen

Sammensettingen av tjenestetrappen med riktige tiltak på alle trinn er en viktig del av omstillingen innen helse- og omsorgstjenestene. Styrking av tjenester til hjemmeboende, bruk av velferdsteknologi, helhetlige pasientforløp og riktig bruk av plassene ved Eikertun helsehus, er pågående prosesser. Det er lagt frem en mulighetsstudie for utviklingen av Eikertunområdet for bl.a. å gi rom for flere sykehjemsplasser. At flere klarer seg selv i eget hjem bidrar til at kommunen har ressurser til de sykeste også i fremtiden.

Dette skal vi gjøre for å nå målet

- Hverdagsmestring skal være arbeidsmetode og holdning i alle ledd i tjenestene.
- I samarbeid med den som søker om helse- og omsorgstjenester, vurderes om trening, velferdsteknologi og tilpasning av bolig kan være aktuelt.
- Utviklingen av Eikertunområdet realiseres i tråd med vedtatte planer.
- Planlegge og utvikle det gode nabolag med aldersvennlige boliger og tilrettelegging for fellesskap, på tomten etter Øvre Eiker stadion. Prosjektet døpes Eikerløkka.
- Tiltakene i vedtatt lokal demensplan 2025 følges opp.
- Ta i bruk nye virkemidler for å samarbeide med frivillige enkeltpersoner og organisasjoner.
- Fysio- og ergoterapitjenester og hjelpemidler skal være tilgjengelig når behovet oppstår.
- Det etableres flere møteplasser og tilbud for eldre.
- Mer satsing og bruk av velferdsteknologi

Hvordan vet vi om vi får det til

- Andel plasser i sykehjem i forhold til antall innbyggere 80 år og eldre skal holdes stabilt på 13,5 %.
- Andelen innbyggere 80 år og eldre som ikke har tjenester (sykehjem eller hjemmetjenester) skal være minst 70 %.
- Andel brukere av trivsels- og mestringssenteret i forhold til antall innbyggere 80 år og eldre skal øke i perioden.

Delmål 2.2: Innbyggere med behov, får støtte til å mestre utfordrende rus- og/eller psykiske problemer i tide

Psykisk helsevern i spesialisthelsetjenesten bygges ned og det kommunale hjelpeapparatet må ivareta innbyggere med sammensatte rus og psykisk helseproblemer. Rus- og psykiske helsetjenester i kommunen er bare en liten del av den enkeltes bedringsprosess. De andre livsvilkårene må også ivaretas. Gjennom å vektlegge tidlig innsats og helhetlige tjenester til innbyggerne er målet å redusere problemene knyttet til psykiske lidelser og rusavhengighet.

Dette skal vi gjøre for å nå målet

- Øvre Eiker-hjelpe (psykisk helse- og rustjenesten) skal være tilgjengelig og ha lav terskel for å bistå den enkelte i bedringsprosessen. Det skal unntaksvis være nødvendig å fatte vedtak om støtten. Samarbeid med spesialisthelsetjenesten om de sykeste, og helhetlig innsats internt i kommunen, er vesentlig.
- Eksterne kjøp av plasser til rus og psykiatri trappes ned gjennom etablering av heldøgns bemannet bo- og tjenestetilbud i egenregi.
- Evaluere og videreutvikle organisering, tjenestetilbud og kompetanse i kommunens rus- og psykiske helsetjeneste.
- Anskaffe digitalt administrativt styringsverktøy.

Hvordan vet vi om vi får det til

- Antall med psykiske symptomer og lidelser (aldersgruppe 0-74 år) skal reduseres til minst landsgjennomsnitt (fra 179 til 160 pr 1000 innb. Folkehelsebarometeret 2022).

Delmål 2.3: Andelen innbyggere som forsørger seg selv ved eget arbeid øker

Nye arbeidsmetoder, bl.a. jobbspesialister og utvidet oppfølging, er tatt i bruk i stor grad på vårt NAV-kontor. Dette har gitt gode resultater og bidratt til å redusere frafall fra arbeidslivet og økt muligheten til inkludering av flere i arbeid. Det er ikke minst viktig at oppmerksomheten er rettet mot de unge. Arbeidet i NAV er, og skal være, en integrert del av den kommunale virksomhet og det er nødvendig med innsats på tvers av seksjoner og tjenester for å nå målet.

Dette skal vi gjøre for å nå målet

- NAV følger systematisk opp lavinntektsfamilier som et ledd i arbeidet mot barnefattigdom.
- Vurdere flere aktivitetstiltak for langtidsmottakere av sosialhjelp.
- Utarbeide en ny folkehelsestrategi, og i denne vurdere oppretting av en ny frisklivssentral som kan fokusere på å forhindre sykefravær og frafall fra arbeidslivet.
- Gjøre en gjennomgang av tjenestene i 2023 og presentere en sak til kommunestyret om aktuelle tjenester for anbud som reserverte kontrakter, f.eks. innenfor vaskeri, kjøkken, kantine, bilvedlikehold og renhold.

Hvordan vet vi om vi får det til

- Andelen innbyggere i alder 18-66 som mottar sosialhjelp skal ikke overstige 3,5 %.

Delmål 2.4: Minimum 70 % av nye innbyggere med bakgrunn som flyktning skal være i utdanning eller arbeid etter fullført introduksjonsprogram

Øvre Eiker kommune tar i 2022 mot 200 flyktninger, hvorav 174 har kommet som følge av krigen i Ukraina. Kommunens innbyggere har vist raushet og mange har stilt til rådighet bolig for utleie til flyktningene. Mange av flyktningene fra Ukraina har god utdanning og snakker engelsk. Introduksjonsprogrammet skal sikre en god velkomst, men integrering i lokalsamfunnet krever at mange bidrar, både i og utenfor kommunens organisasjon. Oppfølgingen av prosjektet "Velkommen til Øvre Eiker" videreføres med tiltak for å styrke integrering og inkludering. Det er av stor betydning for lokalsamfunnet at alle innbyggere i størst mulig grad mestrer egen hverdag, kan forsørge seg selv, trives og bidrar i fellesskapet.

Dette skal vi gjøre for å nå målet

- Vurdere en ordning med aktivitetsguider og digital støtte for å gjøre det lettere for flyktninger å delta i ulike fritidsaktiviteter og bidra som frivillige i samfunnet.
- Iverksette et pilotprosjekt med «opplæringsstillinger» i kommunen for å gi flyktninger med god grunnkompetanse mulighet for å komme raskt i arbeid.
- Legge til rette for at Øvre Eiker kan ta imot ytterligere 75 flyktninger.

Hvordan vet vi om vi får det til

- Andel innbyggere med bakgrunn som flyktning som er i arbeid eller utdanning etter avsluttet introduksjonsprogram, er over landsgjennomsnittet.

Delmål 2.5: Alle innbyggere skal ha et stabilt bosted

En trygg bolig er grunnlag for hverdagsmestring, gir mulighet for bedring og reduserer utenforskap. Den enkelte innbygger har selv ansvar for egen bolig, men kommunen har plikt til å medvirke for å skaffe bolig til innbyggere som av ulike grunner ikke klarer dette selv. Det er god kommuneøkonomi å sikre tilstrekkelig differensierte botilbud for ulike målgrupper, fordi en god bolig reduserer kostnader til andre velferdstjenester.

Dette skal vi gjøre for å nå målet

- Øke rammen til Startlån fra 50 til 80 millioner kroner innen 2026.
- Fullføre utbyggingen av nytt bemannet botilbud for innbyggere med utviklingshemming eller andre funksjonsforstyrrelser i Myraveien i 2023.
- Bygge ytterligere ett botilbud for mennesker med funksjonsnedsettelse innen 2026.
- Revidere tiltaksplanen i boligsosialt program i tråd med utviklingen av en sosial boligpolitikk forankret i kommuneplanens samfunnsdel.

- Utvikle dagens boligportefølje og anskaffe tilstrekkelig antall nye boliger for ulike målgrupper i tråd med behovene.

Hvordan vet vi om vi får det til

- Personer/familier som får mulighet til å eie egen bolig ved bruk av startlån/leie til eie skal fortsatt gå opp i form av økte bevilgninger til startlån.

Delmål 2.6: Innbyggerne har tilgang til helsetjenester når de trenger det

Et økende antall innbyggere står uten fastlege. Det er vanskelig å rekruttere nye fastleger og kommunen sliter med mange av de samme utfordringene som andre kommuner i Norge. KOSTRA-tall viser at tilgangen på fysioterapi er lavere enn sammenlignbare kommuner. Avtalen om interkommunal legevakt reforhandles, og ny avtale er på plass innen mars 2023.

Dette skal vi gjøre for å nå målet

- Følge opp tiltak i vedtatt plan for utvikling av helsetjenestene («Helseplan»).

Hvordan vet vi om vi får det til

- Antall innbyggere som ikke har fastlege skal reduseres.
- Tilgangen til fysioterapi i kommunen skal øke.

Mål 3: Barn og unge har en trygg og god oppvekst

Foto: Ingvild Kjølø-Finquist

Hvorfor er dette målet viktig?

Kommuneplanens samfunnsdel ble vedtatt i juni 2022. Kommuneplanen sier hvorfor målet er viktig med følgende ordlyd:

“En god barndom varer hele livet. En god oppvekst skapes i møtet mellom familie, slekt, venner, nærmiljø og gode kommunale tjenester for alle. Noen barn og familier trenger noe i tillegg til det ordinære. Støtte til voksne i familien kan være en god vei for å hjelpe barna. De kommunale tjenestene må jobbe sammen som ett lag for å sikre barn og unge en god

oppvekst. Og laget skal samhandle tett med familien selv og nærmiljøet for å finne gode løsninger. Et årvåkent lokalsamfunn, tidlig innsats og flerfaglig arbeid skal bidra til at alle barn og unge får en god start for å forebygge utenforskap”

Hva er det viktigste vi skal få til?

Barn og unge skal oppleve å leke, lære, utvikle seg og mestre. Alle skal oppleve å bli møtt med respekt, toleranse og medmenneskelighet. Alle skal oppleve vekst og utvikling ut fra sine forutsetninger. Trygge rammer i barnehage, skole og i hjemmet er en viktig forutsetning for å lære. I samarbeid med de det gjelder skal vi finne gode løsninger for barn og unge som trenger noe ekstra.

Ståsted

Oppvekstmiljøene skal utformes etter barnas beste

Foto: Pailin Piencharoen

Foto: Øvre Eiker kommune

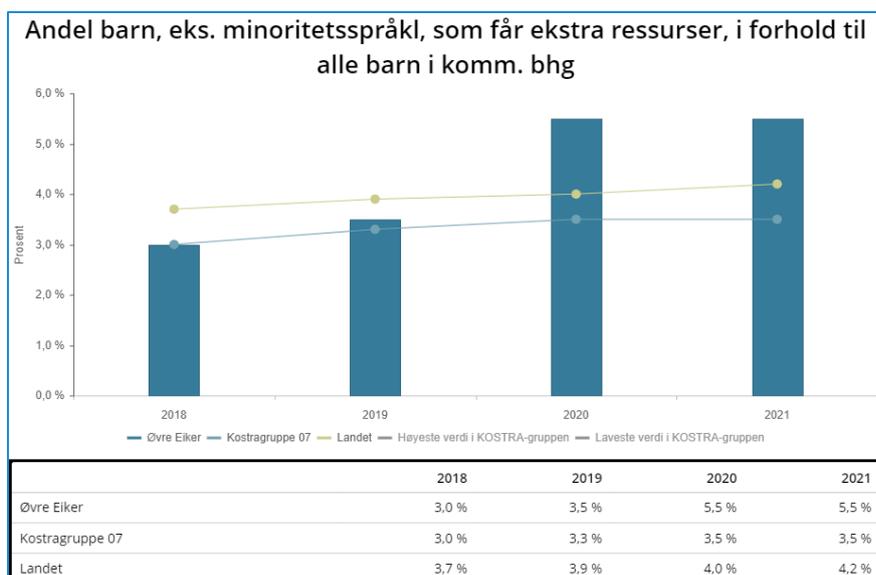
Oppvekstvilkårene i Øvre Eiker kommune er gode for de aller fleste barn og unge. Gode tilbud og tjenester for barn og familien, bomiljø tett på naturen og allsidige aktivitetsmuligheter, bidrar til å skape et godt oppvekstmiljø. Tjenestene støtter opp om foreldrenes oppdrageroppgave både enkeltvis og i tverrfaglig samarbeid.

Øvre Eikers oppvekstprofil viser at barn oppnår gode skolerestater, de bor ikke trangt, og færre enn landsgjennomsnittet vokser opp i lavinntektsfamilier. Statistikken viser også at kommunen har en høyere andel unge med psykiske lidelser, større andel barn med barnevernstiltak, og at de unge ikke er fornøyd med treffsteder i kommunen. Det er færre unge som gjennomfører videregående opplæring enn i landet for øvrig.

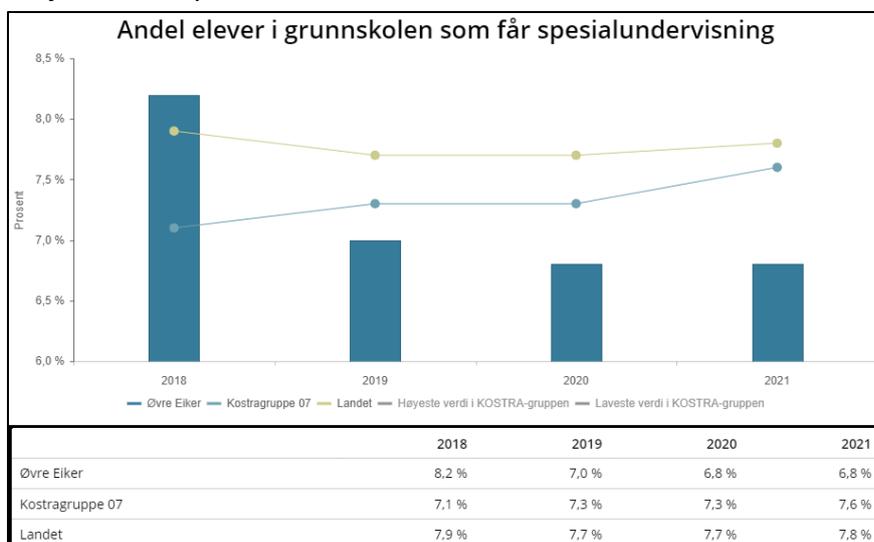
Kvaliteten i barnehager og skoler er god. Barnehagene og skolene jobber systematisk og verdibasert. De viktigste verdiene ligger forankret i felles formålsparagraf for barnehage og skole. Handlingsplan for et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø skal sikre at barna har det bra i barnehagen, har venner og at de utvikler seg til robuste og trygge barn. Arbeidet med lek, psykisk helse og livsmestring i barnehagene gjør at vi sender mer robuste barn over til skolen. Skolene har også tiltak for å skape et trygt og helsefremmende elevmiljø. Skolene får resultater på elevundersøkelsen på landsgjennomsnitt eller bedre, og resultater på nasjonale prøver ligger over nasjonalt gjennomsnitt. Karaktersnittet etter 10-årig grunnskole, ligger på nasjonalt nivå.

Det er innført bemanningsnorm og pedagognorm for barnehagene, dette styrer bemanningsnivå i barnehagene. Ressurser til spesialpedagogisk hjelp og ressurser til tilrettelegging for barn med nedsatt funksjonsevne kommer i tillegg.

Andel barn med spesialpedagogisk hjelp i barnehagene har økt mye de siste årene, se tabellen under. I 2022 ligger det an til noe nedgang. Økningen har vært riktig i lys av andel barn som har behov, og dette ivaretar tidlig innsats for barn med nedsatt funksjonsevne. I saker om spesialpedagogisk hjelp blir det gitt rettigheter til enkeltbarn om hvilke innhold det skal være i barnehagen ut over det ordinære tilbudet.

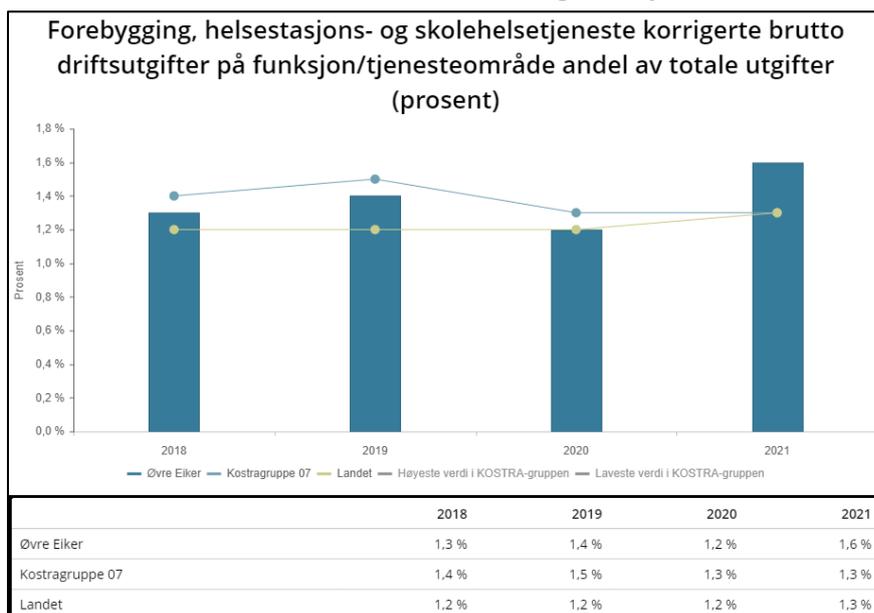

Grunnskolene har en lærernorm som styrer grunnbemanningen i skole. I tillegg kommer timer til spesialundervisning og norsk for fremmedspråklige elever. Antall elever med spesialundervisning i skolen er redusert noe det siste året, og ligger nå på 6,8 % mot nasjonalt nivå på 7,8 %.

Pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT) har de siste årene vridt innsatsen fra individrettet arbeid med enkeltelever til i større grad å veilede ansatte i skolen om hvordan elever med særlige behov kan få tilfredsstillende utbytte av den ordinære opplæringen. Denne omlegging av praksis er en del av samarbeidet med Kongsberg-regionen og «Alle med»-samarbeidet.

Familiesenteret gir tilbud fra barnet er i magen til ungdommene er 16 år, med unntak av helsestasjon for ungdom som jobber opp til 23 år. De jobber primært forebyggende, i samarbeid med andre. Ressursteam 15-24 hjelper ungdom som står i fare for å falle ut av utdanning eller jobb, med tiltak for å gi håp og mestring på vei inn i voksenlivet. Ung Arena er etablert i Hokksund i samarbeid med organisasjonen Mental helse. Tilbudet åpnet 1.7.22.

Veksten innen helsestasjons- og skolehelsetjenester skyldes delvis satsingen «Ett lag for god oppvekst» og helhetlig innsats, inklusiv etablering av Familiehjelpe. Dette er hovedsakelig finansiert gjennom øremerket tilskudd fra staten.

Barnevernet er i endring, en barnevernsreform/oppvekstreform er i gang og medfører større ansvar til kommunene. Målet er at vi gjennom enda tettere samarbeid på tvers av tjenestene, ser behovene til barna tidligere og starter opp med tiltak overfor barn og familier som trenger det. Barnevernet har per 01.10.2022 49 barn under omsorg. Tilsvarende tall pr 31.12. for 2018: 49, 2019: 44, 2020: 48, 2021: 46.

Kommunestyret la i vedtak i 2021 til grunn følgende verdier i innføringen av barnevernsreformen:

“Innbyggerne har ansvar for å skape et godt liv for seg og sin familie. Kommunen skal ved behov bistå voksne og barn som strever. Kommunens primære metode er å se på løsninger i og sammen med familien, for å bidra til deres livsmestring. Kommunen bidrar med de fagmiljøene som trengs for å løse utfordringene. Nærmiljøet, frivillige lag og foreninger trekkes inn dersom familien ønsker det. Familien skal selv eie sin sak og de løsningene man kommer fram til.”

Satsingsområdet “Ett lag for god oppvekst” og systematisk samhandling mellom familiene, aktuelle tjenester og frivillige, er nøkkelen til å lykkes med å gi barn en god oppvekst selv om familien har utfordringer som de trenger hjelp til å løse.

Kulturskolen har utvidet antall elevplasser de siste årene. 11,1 % av barn i alderen 6-18 år benytter tilbud som kulturskolen gir. Økningen er kommet på plass gjennom gruppetilbud og innen eksisterende driftsrammer. De siste to årene har kulturskolen hatt spesielt fokus på å utvikle det faglige tilbudet innen dans. Antall klasser har økt med 5 klasser og ca. 60 elevplasser. Kulturskolen har også 20 gratisplasser som kan tildeles gjennom NAV eller familiesenteret. Antall plasser som er i bruk varierer gjennom året, i snitt ligger det på ca. 5-10 barn som får et tilbud gjennom denne ordningen.

Delmål 3.1: Mestring og trivsel for barn og elever skal ligge på nasjonalt nivå eller høyere

Rammeplan for barnehage og læreplan i skole legger stor vekt på folkehelse og livsmestring. Mye godt arbeid pågår, og tjenestene vil videreføre arbeidet med denne satsingen. Det er et mål at alle barn og unge skal oppleve mestring og tilhørighet. Ansatte har ansvar for å sikre et trygt og helsefremmende sosialt barnehage- og skolemiljø for alle.

Trivselen i skolen er høy. Gjennom elevundersøkelsen skårer 7.trinn og 10.trinn på et gjennomsnitt for trivsel på 4,2. Skalaen er fra 1-5. Mestring viser et resultat på 3,9.

Øvre Eiker kommune deltar i et samarbeid om psykisk helse, SAPH. Deltakere i samarbeidet er Modum bad, Viken fylkeskommune, kommunene Krødsherad, Modum, Sigdal og Øvre Eiker. Det er utviklet kompetansepakker for ansatte i barnehage og skole/skolefritidsordning for økt kompetanse i hvordan vi kan jobbe for å sikre opplevelse av mestring og trivsel.

Dette skal vi gjøre for å nå målet

- Forskning viser at tiltak som iverksettes for alle, er det beste forebyggende tiltaket. Kommunens viktigste virkemiddel er derfor barnehager og skoler med god kvalitet.
- Ansatte skal jobbe etter prinsippene i barnekonvensjonen. Vi er forpliktet til å vurdere barns beste i alle sammenhenger.
- Vi jobber etter prinsippene om hva som gir psykisk helsefremmende barnehager.
- Skolen underviser i områder som gir elever økt forståelse for hva som påvirker egen helse, og bidrar til å utvikle robuste barn og unge som kan tåle livets opp- og nedturer. Skolehelsetjenesten har som del av dette en fast plan for hvilke temaer som skal behandles når i skoleløpet.

Hvordan vet vi om vi får det til

- Elevundersøkelsen viser trivsel på skolen på nasjonalt gjennomsnitt eller over.
- Kommunen jobber for en 0-visjon mot mobbing, og som et minimum ligger vi under nasjonalt gjennomsnittsnivå.

Delmål 3.2: Elevenes faglige og sosiale læringsutbytte skal ligge på nasjonalt nivå

Skolene skal sørge for at barn og unge utvikler seg og lærer til det beste for seg selv og samfunnet. Elever lærer i samspill med andre barn og voksne.

Dette skal vi gjøre for å nå målet

- Kompetanseheving innen inkluderende barnehage- og skolemiljø sammen med universitets- og høyskolesektoren (finansiert av utdanningsdirektoratet).
- Gjennom fagfornyelsen i skolen, vektlegges tverrfaglige tema i læreplanen, folkehelse og livsmestring, demokrati og medborgerskap og bærekraftig utvikling.
- Mestring, dybdelæring og aktiv deltakelse i læringsarbeidet skal bidra til god læring og motivasjon for læringsarbeid.
- Styrke samspillet mellom skolebibliotek og folkebibliotek.

Hvordan vet vi om vi får det til

- Gjennomsnittskarakterer i grunnskolen skal ligge på nasjonalt nivå eller over.
- Elevundersøkelsen viser at trivsel på skolen ligger på nasjonalt snitt eller over.
- Kommunen skal jobbe for en 0-visjon mot mobbing, og som et minimum ligge under nasjonalt gjennomsnittsnivå.

Delmål 3.3: Minst 80 % av ungdom fullfører videregående opplæring i 2026

Det er for mange unge innbyggere i kommunen som hverken er på skole eller i arbeid og dermed står i fare for uheldig utvikling. Innsatsen for å hindre frafall i videregående opplæring handler mest om det som skjer i barnehagealder og tidlig skolealder. Økt satsing på psykisk helse og livsmestring i de første leveårene, vil gi stor effekt i et langsiktig løp og øke grad av gjennomføring av videregående opplæring. Dette vil igjen være viktig for å mestre voksenlivet og kunne bidra til et godt liv for den enkelte og for samfunnet.

Utvikling og styrking av et positivt selvbilde hos barn og unge og tro på at “jeg kan” er kanskje de aller viktigste innsatsområdene i tidlig alder. Ansatte må identifisere barn i risiko fra graviditet, helsestasjon og i barnehagealder. Innsatsen må rettes mer mot familiers mestring, for omgivelsene barn vokser opp i, er helt avgjørende for barnets utvikling.

Kommunen har mange gode tjenester og tiltak som støtter opp om de unges vei inn i voksenlivet. Siste tilskudd er Ung Arena – et lavterskeltilbud for alle. Andre tjenester skal være tilgjengelige og samordnet rundt ungdommen i tett samarbeid med ungdommene selv.

Dette skal vi gjøre for å nå målet

- Tidlig innsats i alle faser av livet.
- Barsel- og spedbarnskontroller blir prioritert bl.a. for å bidra til gode relasjoner mellom barn og foreldre.
- Barnehagene og skolene har gode systemer for å se barn som har det vanskelig og finner løsninger sammen med barna, foreldre og støttetjenester.
- Ansatte er årvåkne og deler sin bekymring med foreldre på en ivaretagende måte.
- Fange opp ungdommer som ikke er kvalifisert til læreplass på ordinært vis.
- Bo- og tjenestetilbud for unge som trenger tettere veiledning inn i voksenlivet skal vurderes. Dette kobles sammen med Ung Arena som er etablert i samarbeid med organisasjonen Mental Helse.

Hvordan vet vi om vi får det til

- Gjennomsnittskarakterer i grunnskolen skal minimum ligge på nasjonalt nivå.
- Elevundersøkelsen skal vise at trivsel på skolen ligger på et nasjonalt snitt eller over.
- Kommunen skal jobbe for en 0-visjon mot mobbing, og alltid ligge under nasjonalt gjennomsnitt.
- Antall omsorgsovertakelser i barnevernet skal reduseres til under nasjonalt nivå, og førstevalget skal være å finne løsninger innen barnas familie og nettverk.
- Andelen innbyggere 18-24 år med behov for sosialhjelp skal være maksimalt 5 %.

Delmål 3.4: Tidlig innsats og forebyggende arbeid har høy prioritet

Barn, unge og deres familiers helse og sosiale forhold har stor betydning for barns oppvekstvilkår. Å avdekke behov så tidlig som mulig, vil gi barn, unge og foreldre en mulighet til å mestre livet.

Dette arbeidet starter når barnet er i magen, og alle innbyggere bør få tilbud om oppfølging av jordmor i svangerskapet. Per nå benytter 98 % tilbudet ved helsestasjonen gjennom individuelle- og gruppetilbud i sped- og småbarnsalderen.

Skolehelsetjenesten jobber forebyggende og gir god informasjon og undervisning om helse til klassene på skolen. Barn og unge som ikke deltar i organiserte fritidsaktiviteter, får tilbud gjennom friskliv. Etterspørselen er økende.

Oppvekstreformen gjeldende fra 2022 betyr en forsterket vektlegging av tidlig innsats og forebyggende arbeid. Ansatte skal oppdage barn og familens utfordringer tidlig, og sammen med familien bidra til å skape den hverdagen familien har behov for. Tiltak skal tilpasses den enkeltes behov og samtidig være bærekraftig for innbyggeren og for kommunens økonomi.

Dette skal vi gjøre for å nå målet

- Alle gravide får tilbud om oppfølging av jordmor i svangerskapet.
- Spørsmål om vold og rus i familien blir stilt i svangerskap, spedbarns- og skolealder.
- Helsekontroller for 4-åringer skal flyttes ut i barnehagene, pilot er planlagt i Ormåsen barnehage i februar 2023.
- Barnehagene fortsetter sitt arbeid med psykisk helsefremmende arbeid, hver dag.
- Familiehjelpa blir videreført som lavterskeltilbud for barnefamilier.
- Tverrfaglige team i barnehage og skole videreutvikles.
- Innføre samhandlingsmodellen «Bedre tverrfaglig samarbeid» (BTS) på overordna/ledernivå, tjenestenivå og på individnivå.
- Flere tjenester har sin kontorplass ute i tjenestene der barn og unge er.

Hvordan vet vi om vi får det til

- Antall omsorgsovertakelser i barnevernet skal reduseres til under nasjonalt nivå, og førstevalget skal være å finne løsninger innen barnas familie og nettverk.
- Andelen innbyggere 18-24 år med behov for sosialhjelp skal være maksimalt 5 %.

Delmål 3.5: Alle barn og unge har minst en god venn

Barn og unges livskvalitet sikres sammen med familie og gjennom vennskap. Vi vet at vennskap er en av de viktigste beskyttelsesfaktorene i et barns oppvekst. Viktigste arena for å skape vennskap er i barnehage og skole. Tjenestene skal jobbe med å sikre at alle barn har minst en nær venn. Kartleggingen av oppvekstmiljøet i Ormåsen viser at ca. 5 % ikke har en nær venn. Det er de voksne sitt ansvar å gjøre noe med det.

Dette skal vi gjøre for å nå målet

- Barnehagene spør alle 4 og 5 åringer om de har en god venn når barnesamtaler gjennomføres. Om barnet ikke har en eller flere gode venner iverksettes tiltak.
- Videreutvikle lekemiljøene i barnehagene slik at de blir møteplasser for glede og vennskap, utfordring og fleksibilitet, utforskning og læring.
- Undersøkelse om klassetrivsel skal benyttes minst en gang per klasse per år. Dersom det kartlegges at et barn ikke har en god venn, iverksettes tiltak for å sikre at alle har minst en venn.
- Hver barnehage og skole registrerer antall barn som har en venn gjennom samtaler med de eldste barna i barnehagen og gjennom sosiogram for skoleklassene.

Hvordan vet vi om vi får det til

- Alle barn oppgir at de har minst en god venn.

Delmål 3.6: Innbyggere får i økende grad løst sine behov gjennom samarbeid med frivillige

Barn og unges oppvekstmiljø skapes sammen med de som bor i et område. Å etablere gode samhandlingsarenaer lokalt må skje sammen med innbyggerne som bor i et område, lokale lag og foreninger, foreldreråd (FAU) i barnehage og skole og tjenestene. Systematisk jobbing med dette vil gi verdi for den enkelte innbygger og for lokalsamfunnet.

Dette skal vi gjøre for å nå målet

- Vurdere å starte med Home start – et opplegg for familier med nyfødte barn der en person på frivillig basis støtter opp om familien i avtalt periode.
- Jobbe med at FAU tar et større ansvar for oppvekstmiljøet generelt.
- Vurdere å starte et prosjekt der fritidskontakter blir løst gjennom tilbud som frivillige lag og organisasjoner gir.
- Fullføre pilotprosjektet "Inkluderende Ormåsen".

Foto: Kristin I Sommarset

Hvordan vet vi om vi får det til

- Befolkningsundersøkelse for Ormåsen skal vise en positiv utvikling etter at pilotprosjektet er ferdig.

Mål 4: Kommunen sikrer bærekraftig utvikling

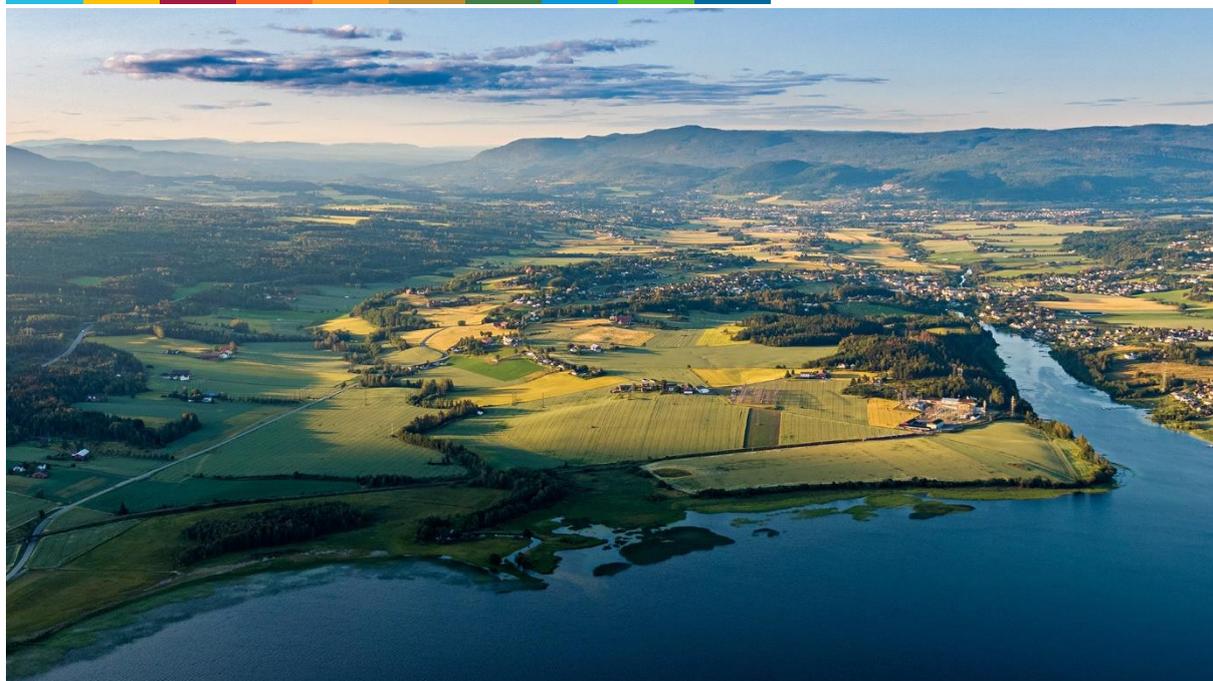

Foto: Lukasz Grochal

Hvorfor er dette målet viktig?

Øvre Eiker kommune har gode forutsetninger for å bidra til å nå nasjonale og globale mål for reduserte klimautslipp og en bærekraftig sosial utvikling. Kommunen har hatt reduksjon i CO₂-utslipp de siste 10 årene. Skog, jord og vassdrag kan imidlertid forvaltes enda bedre for å binde mer karbon og andre klimagasser. Kommunens vekst må håndteres slik at den kan skje innenfor vedtatt nullvekstmål for biltrafikk.

For å nå klimamål må vi ta vare på naturen, og omvendt. Når biologisk mangfold svekkes, svekkes naturens evne til å fange karbon. Dette får for eksempel konsekvenser for arealbruk. Kommunene har fått økt ansvar og mer framtrødende rolle i arbeidet med bærekraftig utvikling, redusere klimagassutslipp og planlegge for tilpasning til et klima i endring.

Utbyggingsområdene i Øvre Eiker, med unntak av Ormåsen, ligger under marin grense. Alle områder som ligger på gammel havbunn må kartlegges før utbygging, og enkelte områder har grunnforhold som krever spesiell aktsomhet for inngrep og nye tiltak. Kommunen vil legge stor innsats i å bedre kunnskapen om grunnforhold, i nært samarbeid med grunneiere og utbyggere. Aktiv informasjon og tilgjengelighet til denne kunnskapen skal vektlegges.

Hva er det viktigste vi skal få til?

Ny kommuneplan gir kommunen retning for en bærekraftig utvikling, og kommunen er i gang med å utarbeide en klima- og miljøplan. Kommuneplanen er ambisiøs med tanke på klima. Kommunen skal være i forkant av utviklingen, og arbeide mer systematisk for å forebygge og forberede seg på hendelser som ligger frem i tid. Kommunen skal sikre at våre planer og strategier er syretestet mot ulike mulige scenarier. Kommunen må ha fleksibilitet og evne til å gå inn i utradisjonelle samarbeid for å løse det som måtte dukke opp. Areal- og transportpolitikken og forvaltningen av natur og dyrka jord er avgjørende for klima og miljø.

Hvordan vet vi om vi får det til?

Det er foreløpig store svakheter i nasjonal statistikk om klimautslipp. Dette kan vi kompensere gjennom bedre lokal statistikk, blant annet gjennom samarbeidet i Buskerudbyen.

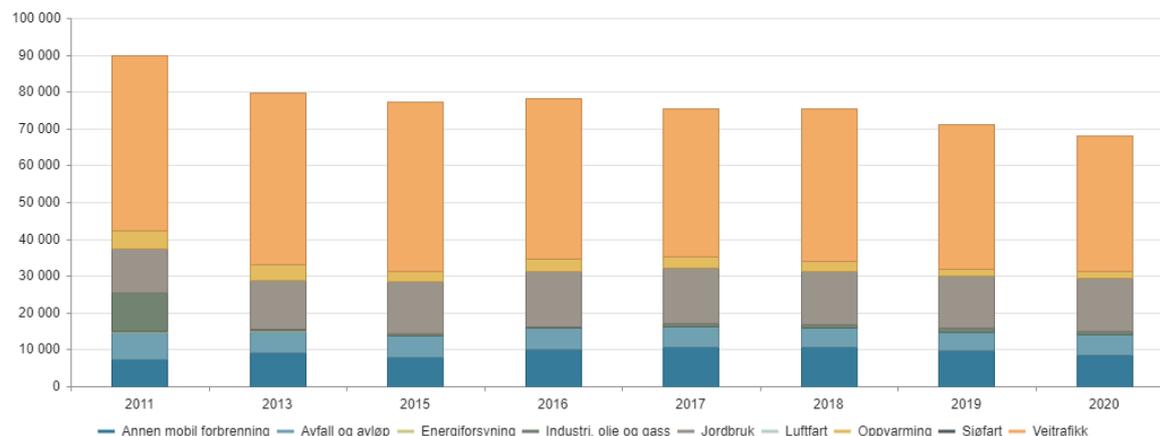
- Gjennom arbeidet med klima- og miljøplanen skal kommunen avgjøre om miljøstyring skal være en del av kommunens styringssystem, herunder legge til rette for en styrket tilnærming til sirkulær økonomi.
- Kommunen skal se på muligheten for å styrke seg på SABIMAs rangering «Naturkampen» uten at dette går på bekostning av kommunens vekst- og utviklingspotensial.
- Synliggjøre verdien av karbonbinding i skog.

Ståsted

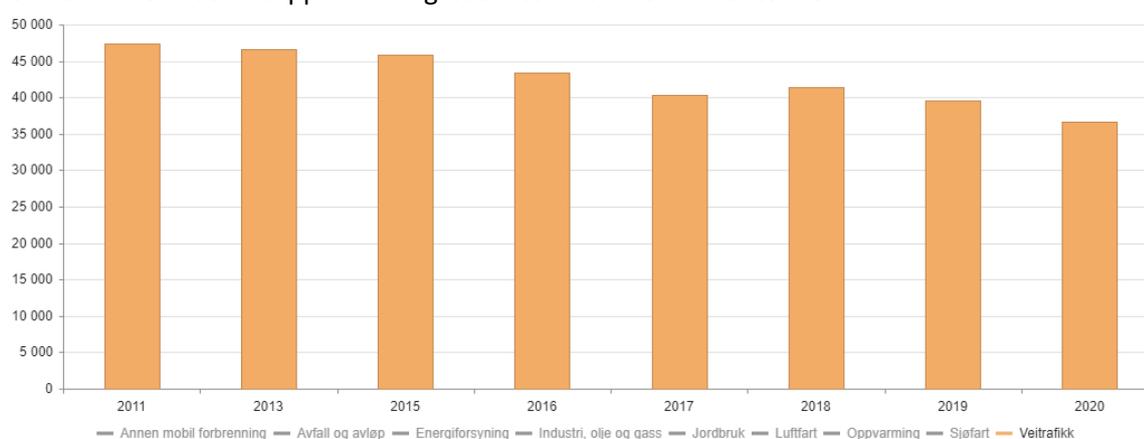

Eikeren skal sikres som drikkevannskilde. Foto: Cathrine Grøner

Grafen under viser utslipp av klimagasser i tonn CO2-ekvivalenter

Grafen under viser utslipp av klimagasser i tonn CO2-ekvivalenter veitrafikk

Delmål 4.1: Bærekraftig arealforvaltning og transport

Belønningsmidlene i Buskerudbyen finansierer tiltak for økt kollektivtrafikk og mer sykling og gange. En eventuell byvekstavgift med staten vil gi kommunene i Buskerudbyen flere og sterkere virkemidler i dette arbeidet.

Dette skal vi gjøre for å nå målet

Det regionale samarbeidet i Buskerudbyen bidrar til et felles kunnskapsgrunnlag og hjelper oss til nødvendig samordning mellom kommunene, fylkeskommunen og statlige etater.

- Fortsette å delta aktivt i Buskerudbysamarbeidet med dedikerte ansatte.
- Når felles areal- og transportplan for Buskerudbyen rulleres, skal det legges vekt på arealpolitikens betydning for transportbehov og klima.
- Virkemidlene i belønningsordningen og en framtidig byvekstavgift skal brukes aktivt for å lette overgangen til klimavennlige transportløsninger.
- Ta initiativ i 2023 overfor relevante nabokommuner med sikte på å posisjonere viktige samferdselsprosjekter inn mot neste rulling av Nasjonal transportplan, herunder i) to tog i timen mellom Kongsberg og Oslo; ii) ny RV350 og iii) økt persontrafikk på Randsfjordbanen.
- Innføre parkeringsregime og kommunal håndhevsmyndighet, samtidig som det

legges en strategi for bilbruk og parkering i kommunens egen virksomhet.

- Masseforvaltning skal planlegges etter bestemmelsen i kommuneplanen.
- Bygningsarven skal forvaltes i et bærekraftperspektiv, blant annet ved å utarbeide brannsikringsplan for Dyngge og Gamle-Hokksund.

Hvordan vet vi om vi får det til

- Styrket plassering på Sabimas rangering.
- Kommunen har fått parkeringsmyndighet.
- Brannsikringsplan Dyngge og Gamle-Hokksund vedtatt.

Delmål 4.2: Kommunens naturressurser skal ikke forringes i verdi

Kunnskapsgrunnlaget som ble utarbeidet i arbeidet med ny kommuneplan er grunnlag for klima, miljø- og energiplanen.

Dette skal vi gjøre for å nå målet

- Det lages klima-, miljø- og energiplan, som viser hvordan Øvre Eiker kan redusere sine klimautslipp som et minimum i tråd med nasjonale forpliktelser.
- All framtidig vekst og utvikling skal skje gjennom kunnskapsbasert arealutvikling, der det tas hensyn til bosetting, natur og kulturlandskap. Kommunen skal videreføre sin null-visjon for nedbygging av dyrket mark til bolig og næringsutbygging.
- Aktiv skogskjøtsel gir stor gevinst i klimaregnskapet. Kommunen skal samarbeide med skogeiere om skogforvaltning som optimaliserer opptak og lagring av CO₂.
- Tilbakeføringsplan for Hoensmarka legges fram for kommunestyret og følges opp. Det skal gjøres en vurdering i samarbeid med grunneier av hvordan dette kan sikres som rekreasjonsområde.
- Klima-, miljø- og energiplanen har særlig fokus på energieffektivisering i eksisterende og nye bygg, økt fornybar energiproduksjon inkludert solenergi og jordvarme/bergvarme og miljøvennlig samferdsel.
- Som tiltak i klima-, miljø- og energiplanen skal det legges frem en strategi for opprydding av avfall på private og offentlige eiendommer, veier og offentlige steder i tråd med prinsippet om at det er forurensere som har ansvaret. Kommunen skal gjennomføre holdningskampanjer for å forhindre forsøpling, med særlig fokus på plast fra landbruket og byggeplasser.
- Kunnskap og tiltak for å sikre stabilitet i grunn og håndtering av overvann er innarbeidet i all virksomhet i kommunen.

Hvordan vet vi om vi får det til

- Klima- miljø- og energiplan er vedtatt.
- Antall daa dyrket mark skal være minimum på samme nivå som 2022.
- Etablert samarbeid med skogeiere for å optimalisere opptak og lagring av CO2.
- Gjennomførte holdningskampanjer for å forhindre forsøpling.
- Nye areal- og reguleringsplaner har bestemmelser, som sikrer stabilitet i grunn og håndtering av overvann, og dette følges opp i vedtak i byggesøknader.

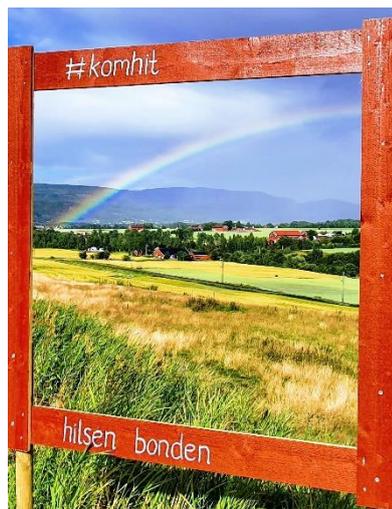

Foto: Lasse Erlandsen

Delmål 4.3: Øvre Eiker kommune har vassdrag med god vannkvalitet

Øvre Eiker kommune er med å forvalte to sentrale vannområder; Eikeren og Drammenselva.

Dette skal vi gjøre for å nå målet

- Hindre utslipp i vann og vassdrag spesielt ved å tilrettelegge for oppgradering eller sanering av spredte avløp, og stimulere til omlegging i landbruket.
- Være en ressurs i vannforvaltningsarbeidet i begge vannområdene.
- Bedre tilstandsrapportering og følge opp reviderte tiltaksprogram for vannområdene.
- Bygge nytt og framtidsretta renseanlegg i Hokksund.
- Sikre og tilrettelegge friområder og grønne korridorer mot vassdragene.
- Oppdatere kunnskap og gjennomføre tiltak som sikrer Eikeren som drikkevannskilde.
- Støtte opp under statlig gjennomføring av utrydding av lakseparasitten.
- Gjennom arbeidet i vannområdene bidra til en bedre sunnhetstilstand i Oslofjorden.

Hvordan vet vi om vi får det til

- Kommunen har et godt samarbeid og god kommunikasjon både med eiere av private avløpsanlegg, landbrukseiendommer og tilsynet for små avløpsanlegg.
- Kommunen er aktivt deltakende i vannområdene og implementerer deres strategier.
- Bygging av renseanlegget holder planlagt fremdrift frem mot ferdigstilt anlegg i drift
- Arbeidet med utrydding av lakseparasitten følger planlagt fremdrift.

Delmål 4.4: Klima- og miljøperspektivet i kommunens bygg

Kommunen eier mange kvadratmeter bygg, vår forvaltning av eiendomsmassen bidrar til klimaavtrykket.

Dette skal vi gjøre for å nå målet

- Jobbe videre med energiledelse, styring og energieffektivisering av kommunens eiendomsportefølje.
- Gjennomføres er en grundig analyse av bygningsmassens mulige enøktiltak.
- Investere i alternative energikilder som energibrønner, varmepumper og solcelleanlegg for kommunens bygg.
- Kommunen skal i størst mulig grad vedlikeholde og rehabilitere formålsbygg istedenfor å bygge nytt.
- Løpende vurdere avhending og fortetting for å effektivisere arealer og bidra til lavere klimafotavtrykk.

Hvordan vet vi om vi får det til

- Daglig forbruksmåling.
- Sammenligning mot tidligere forbruk.
- Energiforbruket i eksisterende eiendomsportefølje skal i gjennomsnitt reduseres med 10% per år i perioden 2023-2026.

Mål 5: Innbyggere og kommune løser utfordringer sammen

Foto: Christer Best Gulbrandsen

Hvorfor er dette målet viktig?

Kommunens visjon er «Sammen skaper vi et livskraftig Øvre Eiker». Kommunen er ett av lokalsamfunnets verktøy for å bidra til at alle kan skape seg et godt liv. Kommunen skal ikke, og kan ikke, løse alle utfordringer, og erfaring tilsier at løsningene også blir bedre når flere hoder tenker sammen. Derfor skal kommune og innbyggere møtes for å finne gode løsninger sammen, framfor hver for seg. Det stiller høye krav til både kommunen og innbyggerne.

Hva er det viktigste vi skal få til?

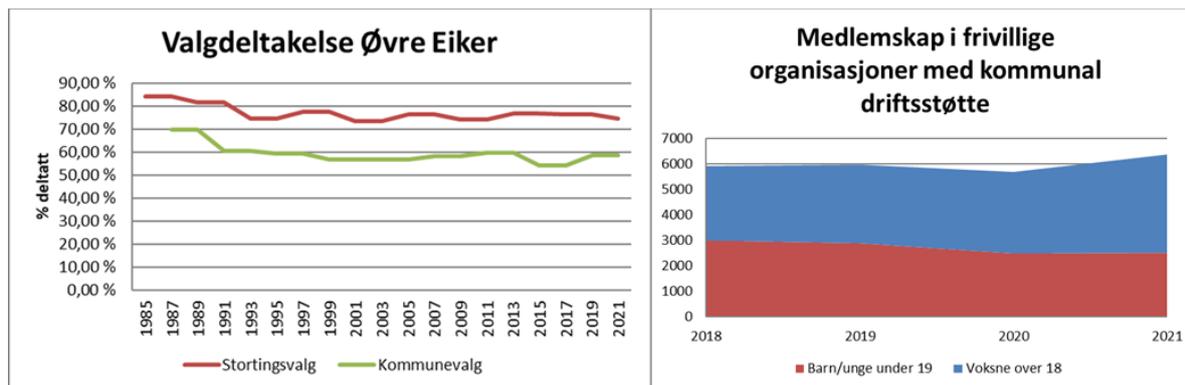
Øvre Eiker kommune er et lokalsamfunn hvor innbyggerne tradisjonelt har hatt høy tillit til kommunens folkevalgte. Tilliten er nødvendig for å få oppslutning om krevende, men nødvendige tiltak. Et opphetet offentlig ordskifte kan true tilliten. Oppslutning om demokratiets kanaler er viktig for å bevare tilliten. Derfor er det viktig å opprettholde tilliten mellom folk og folkevalgte, og folk og kommuneadministrasjonen, samt holde deltakelsen i valg og frivillighet på et høyt nivå.

Hvordan vet vi om vi får det til?

Vi skal følge med på tre viktige tall:

- Valgdeltakelsen.
- Medlemskap i frivillige organisasjoner.
- Tillit, målt gjennom lokaldemokratiundersøkelser.

Ståsted

Kommunens strategi for medvirkning og samskaping – «Livskraftige sammen» er godt kjent blant kommunens tjenester, og er i aktiv bruk i disse. Kommunen samarbeider med kommunene i Smartbynettverket om digitale verktøy for å gjøre det mulig for flere innbyggere å medvirke. Kommunen samarbeider med grendeutvalgene om å styrke samarbeidet mellom kommune og grendeutvalg, og mellom grendeutvalgene, og har fast kontaktperson for idrettsråd, musikkråd og teaterråd.

Delmål 5.1: Valgdeltakelsen i kommunevalg er i 2023 over 65 %

Kommunevalget er innbyggernes viktigste arena for å påvirke styringen av kommunen. Uten bred oppslutning om kommunevalget, har kommunen et svakere grunnlag for samarbeidet med innbyggerne. Høy valgdeltakelse kommer imidlertid ikke av seg selv. Innbyggerne bør oppleve at de utgjør en forskjell ved å stemme, og at hvem som styrer kommunen påvirker deres hverdag. Kommunen må derfor ha tett kontakt med innbyggerne mellom valg.

Dette skal vi gjøre for å nå målet

Mange får i dag sitt viktigste møte med kommunens beslutningsprosesser digitalt. Da må kommunen sørge for at kommunens hjemmeside og sosiale mediekkanaler inviterer til engasjement. Mye avhenger også av at det kommunen kommuniserer ut er lett tilgjengelig. Møter ansikt til ansikt er fortsatt viktig, og folk må oppleve at det er lett å kunne møte de som tar beslutninger i kommunen.

- Kommunen skal videreutvikle digitale løsninger for innsyn og innbyggerdialog.
- Kommunen skal lage korte og mer tilgjengelige politiske saker.
- Kommunen skal markedsføre mulighetene for å møte politikerne bedre.
- Kommunen skal utvikle møteplassene mellom kommune og grendeutvalg.
- Kommunen skal gjennomføre kampanjer for økt valgdeltakelse i 2023 og 2025.

Hvordan vet vi om vi får det til

- Valgdeltakelsen i 2023 er over 65 %.

Delmål 5.2: Øvre Eiker kommune gir driftsstøtte for 7 000 medlemmer i frivilligheten i 2024

Høy deltakelse i frivillighet skaper et mer robust lokalsamfunn. Det er fordi frivillighet betyr flere tette nettverk som kan håndtere nye utfordringer, og fordi deltakelse i frivillig arbeid gir verdifull kompetanse i å delta i beslutningsprosesser. I tillegg gir frivillig deltakelse bedre fysisk og psykisk helse for de fleste. Økt deltakelse i frivilligheten bør gi utslag i at frivilligheten søker om støtte for flere medlemmer.

Dette skal vi gjøre for å nå målet

Frivilligheten driver for sine egne mål, og skal ikke være kommunens verktøy. Kommunen skal ikke prøve å styre frivilligheten, men bør i stedet bidra til at det er lettere å starte opp og drive frivillig arbeid. Kommunen skal stadig fornye og forbedre sin samhandling med frivillig sektor, og skal ha en framtidsrettet kultur- og frivillighetspolitikk.

- Kommunen skal lage en ny kultur- og frivillighetsstrategi.

Hvordan vet vi om vi får det til

- Antall medlemmer av frivilligheten det gis driftsstøtte for øker til 6.500 i 2023 og 7.000 i 2024.

Delmål 5.3: Øvre Eiker kommune er ledende på virkningsfullt samarbeid med innbyggerne

Øvre Eiker kommune har lenge vært en foregangskommune når det gjelder samarbeid mellom kommune og innbyggere. Kommunen har gode forutsetninger for å ta innbyggerdeltakelse og samskaping til et nytt nivå. Det vil forutsette kulturendringer i alle tjenester – og kanskje utfordre innbyggerne også.

Dette skal vi gjøre for å nå målet

Metodeutvikling på dette området er større enn Øvre Eiker kan gjøre alene. Kommunen må derfor delta aktivt i nettverk med andre kommuner. Kommunen har et godt samarbeid med Smartbynettverket. Samarbeidet er på å utvide verktøykassa for medvirkning og samskaping.

- Kommunen skal ta i bruk digitale verktøy som en forsterker av fysiske møter mellom mennesker, for å redusere terskelen for flere for å delta.
- Kommunen skal styrke støtten til tjenester som skal samarbeide med innbyggerne.
- Kommunen fortsetter utviklingen av samarbeidet med grendeutvalgene.

Hvordan vet vi om vi får det til

- Gjennom økt bruk av vår digitale kanal «Sammen skaper vi».
- Gjennom en årlig undersøkelse til grendeutvalgene.

Mål 6: Innbyggerne har en meningsfylt fritid

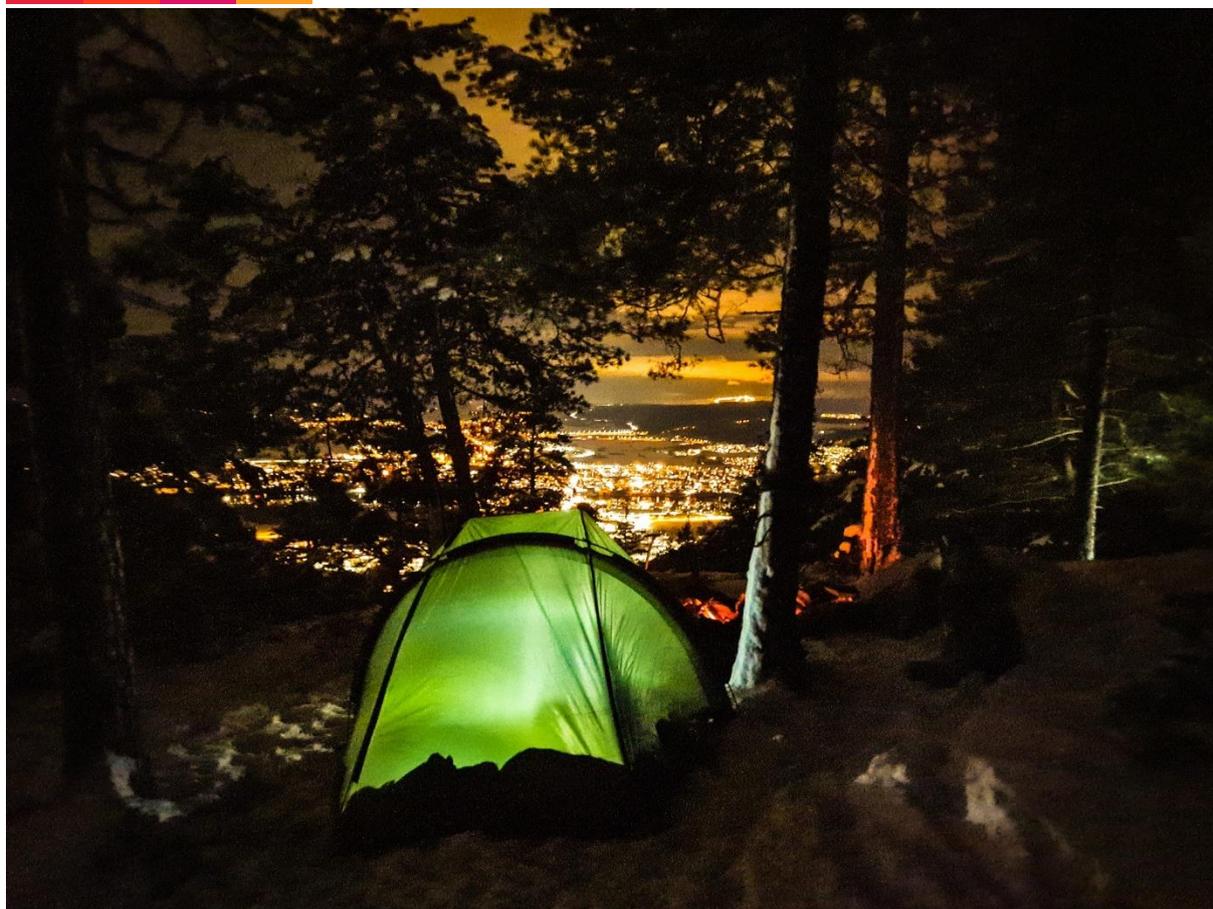

Foto: Janniche Eknes

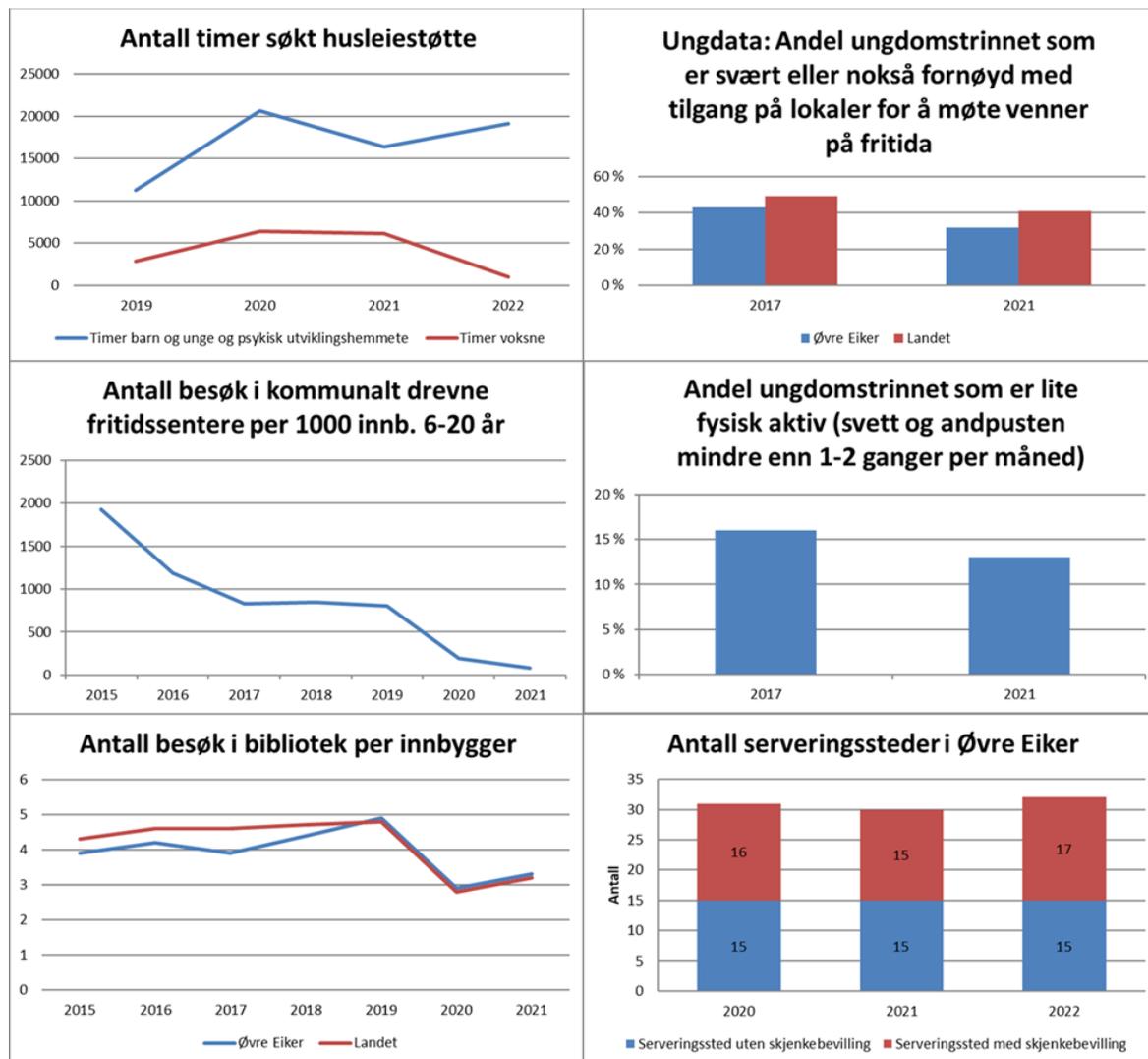
Hvorfor er dette målet viktig?

En god fysisk og psykisk helse forutsetter at folk kjenner mening i tilværelsen. De fleste vil ha en fritid som er stimulerende og oppleves meningsfylt for dem. Kommunen skal legge til rette for at alle innbyggere har mulighet til å delta i slike aktiviteter, uavhengig av egne forutsetninger. Da må kommunen bidra til at det er utviklet et mangfold av gode møteplasser og kulturelle/sosiale tilbud i kommunen.

Hva er det viktigste vi skal få til?

For barn og unge er det en nasjonal målsetting gjennom Fritidserklæringen at alle barn skal kunne delta i minst én organisert fritidsaktivitet sammen med andre barn. Slik skal det også være i Øvre Eiker. For voksne vil frivillige og privatdrevne møteplasser være viktige. Kommunen skal også gjennom bibliotek sørge for at befolkningen har tilgang til en gratis, lavterskel møteplass. Bruken av møteplasser og tilfredsheten med dem bør over tid øke.

Ståsted

Kommunen prioriterer biblioteket som kommunalt drevet møteplass. Med innføringen av meråpent i Hokksund og Fiskum har besøkstallene steget kraftig de siste årene, og ligger over landsgjennomsnittet, også gjennom covid-pandemien. Kommunen driver også aktivitetstilbud for ungdom, innen psykisk helse og for mennesker med psykisk utviklingshemming. KOSTRA-statistikk for fritidstilbud fanger ikke opp økt aktivitet med Åpen hall eller liknende. Antallet serveringssteder i kommunen har økt noe. Det er mye aktivitet i frivilligheten, selv om det er merkbart at det har vært en pandemi.

Delmål 6.1: 75 % av alle barn i Øvre Eiker deltar i minst én organisert fritidsaktivitet

Deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter er viktig for barn og unges trivsel og muligheter i livet, og for å motvirke utenforskap. Da er det viktig at ikke økonomiske, sosiale eller kulturelle barrierer hindrer deltakelse. I Øvre Eiker er det per 1. april 2022 4 576 barn og unge i aldersgruppa 0-19 år. Medlemstallet i frivillige organisasjoner tilsvarer 55 % av denne aldersgruppa – det samme som i 2021 og ned fra 63 % i 2020. Noen er medlem flere steder.

Foto: Øvre Eiker kommune

Dette skal vi gjøre for å nå målet

Skal vi vite om vi når fritidserklæringen, må kommunen utvikle bedre måter å telle deltakelse på. Kommunen bør også samarbeide tett med den organiserte frivilligheten om utvikling av tiltak på området. Vi skal:

- Sørge for at vi kan måle deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter totalt sett. Oversikt over tilgjengelig fritidsaktiviteter for barn skal være lett tilgjengelig og oppdatert.
- Finne egnede modeller for samarbeid som sikrer inkludering på tross av barrierer relatert til økonomi, kultur og sosiale forhold. Eksempler på modeller er Inkluderende Ormåsen, ALLEMED, Aktive lokalsamfunn, RØRE og uttesting av kontingentkasse.
- Undersøke om frivilligheten kan tilby et valgfag i ungdomsskoletrinnet som er bærekraftig over tid, og hvor kostnadene deles mellom kommunen og idrettskretsen.

Hvordan vet vi om vi får det til

- Antall medlemmer i idrettslag i Øvre Eiker øker.
- Antall medlemmer i musikk- og teatteråd øker.
- Antall medlemmer/aktive i andre fritidsaktiviteter øker.

Delmål 6.2: Andelen lite fysisk aktiv ungdom er under 10 %

Fysisk aktivitet er en forutsetning for et langt liv med god helse. Fysisk aktivitet bidrar også til bedre psykisk helse. Derfor er det viktig å gjøre det lettere å være fysisk aktiv. Ungdomstida er ei tid hvor mange slutter å være aktive. Kommunen bør jobbe med å gjøre det lettere for alle å være fysisk aktive i hverdagen.

Dette skal vi gjøre for å nå målet

Kommunedelplanen for idrett og fysisk aktivitet har pekt på hva som er viktige barrierer for at folk er fysisk aktive, og beskriver hva Øvre Eiker kommune skal gjøre for å redusere

barrierene. Samtidig har kommunen allerede konkrete aktiviteter som er med på å gjøre det lettere for barn og unge å være fysisk aktiv. Disse aktivitetene skal kommunen fortsatt prioritere å bruke tid og ressurser på.

- Kommunen skal iverksette kommunedelplan for idrett og fysisk aktivitet.
- Kommunen skal bidra til at det blir flere lavterskeltilbud for fysisk aktivitet til alle.
- Kommunen skal styrke tilretteleggingen for egenorganisert fysisk aktivitet og friluftsliv, og utstyrssentralen BUA skal fortsatt være attraktiv å bruke.
- Kommunen skal samarbeide med frivilligheten og innbyggerne om å få flere i aktivitet.

Hvordan vet vi om vi får det til

- Andel lite fysisk aktiv ungdom reduseres (Ung data undersøkelse).
- Antall utlån fra BUA holdes stabilt eller øker.
- Antall etablerte lavterskelanlegg øker.

Delmål 6.3: Hvert tettsted har relevante og oppdaterte møteplasser

En god kulturpolitikk, som sikrer tilgjengelige lokale møteplasser og treffsteder, er viktig for sosiale fellesskap og meningsfylt fritid. Dette gjelder både arenaer for fysisk aktivitet, steder man kan droppe innom for å slå av en prat og arenaer for ulike arrangementer. Kommunen skal arbeide for at det finnes relevante møteplasser i hele kommunen, og at kommunens egne arenaer er tilpasset nåtidens behov. Kommunens arenaer må utfylle hverandre.

Dette skal vi gjøre for å nå målet

Kommunen må ha oppdaterte og tydelige kulturpolitiske prioriteringer. Dette innebærer også å bestemme hvordan de ulike kulturarenaene og møteplassene som kommunen forvalter skal samspille, og hvor kommunen skal sette inn mest ressurser. En rekke møteplasser er privateide eller frivillig drevne, og kommunen bør styrke sitt samarbeid med eierne av disse.

- I 2023 skal vi lage en ny Kultur og frivillighetsstrategi inkludert en definert møtestedstrategi.
- Ungdomskubbene utvikles i samarbeid med ungdommen.
- Bibliotekene brukes aktivt som en møteplass i vid forstand.
- Kommunen skal synliggjøre frivillig eide møteplasser og aktiviteter i kommunen.
- Skolene, og det som ligger rundt dem, er de viktigste møteplassene på hvert enkelt sted og skal utvikles videre som møteplasser.

Hvordan vet vi om vi får det til

- Antall besøk på kommunale fritidssentre øker.
- Antall besøk på biblioteket øker.
- Antall serveringssteder øker.
- Utleiegrad øker.

Mål 7: Øvre Eiker utnytter sin landlige og sentrale posisjon og er en næringsvennlig kommune.

Foto: Elin Fossholt

Hvorfor er dette målet viktig?

Etableringen av Viken fylkeskommune og Statsforvalter for Oslo og Viken endret det regionale bildet. Det samme gjør oppløsningen av Viken, som trer i kraft i 2024. Det er også sannsynlig at Statsforvalteren velger å følge fylkesgrensene.

I 2022 ble Drammensregionens interkommunale råd opprettet. Det er Holmestrand, Drammen, Lier og Øvre Eiker som utgjør Drammensregionen. Høsten 2022 arbeides det med en strategi for Drammensregionen, som vil ha som mål tettere samarbeid mellom

kommunene i regionen på noen utvalgte områder. Næringsutvikling, kompetanseutvikling, og klima- og miljø blir en del av dette regionale samarbeidet. Øvre Eiker samarbeider i flere retninger, og vil fortsatt ha godt samarbeid for eksempel med Kongsberg om helse, og med kommunene i Buskerudbyen om areal- og transportutvikling.

Øvre Eiker kommune vokser. En balansert utvikling krever at vi også har vekst i antall arbeidsplasser i kommunen. Antall arbeidsplasser i kommunen har ligget nokså stabilt over tid, og det er derfor betydelig flere som pendler ut av enn inn i kommunen for å komme på jobb. Det er naturlig å ha et spesielt fokus på næringsutvikling med basis i kommunens naturgitte ressurser.

Hva er det viktigste vi skal få til?

Revisjon av kommuneplanen ga mulighet for en debatt om kommunens rolle i et langsiktig perspektiv. En strategisk viktig geografisk plassering gir grunnlag for fortsatt befolkningsvekst og næringsetableringer. Bedre samferdselsløsninger er nødvendig, men det er krevende å finne løsninger som samtidig ivaretar landskap og dyrka jord. Det må jobbes aktivt for å bedre framkommeligheten på eksisterende veinett og samtidig få finansiering til tiltak som bedrer trafikksikkerhet og framkommelighet for de som går og sykler. En byvekstavtale mellom staten og Buskerudbyen vil kunne gi et bedre busstilbud og tilrettelegging for de som går og sykler.

Et konkurransedyktig, bærekraftig og framtidsretta næringsliv avhenger av den øvrige utviklinga lokalt, og kommunens evne til å tilrettelegge. Næringslivet i Øvre Eiker er i stor grad bygget opp av og med kommunens egne innbyggere, med stor lokalkunnskap og betydelig innsikt i historie, kultur og hva som skal til for at både innbyggere, ansatte og bedriftseiere skal trives og satse.

Foto: Anne Myrvold Heggstad

Fokus på næringsutvikling, digitalisering og innovasjon er viktige virkemidler. For å møte framtidens utfordringer lokalt, regionalt og nasjonalt må Øvre Eiker være en kommune hvor det er ukomplisert å skape og drive næring. Tilrettelegging for næring i sentrumsområdene vil bidra til liv i tettstedene. Bedre utnyttelse av eksisterende næringsarealer er av felles interesse både for eiere og kommune.

Delmål 7.1: Buskerudbyen har inngått byvekstavtale med staten

En byvekstavtale vil innebære at området Buskerudbyen (Lier, Drammen, Øvre Eiker og Kongsberg) får en langsiktig og forpliktende avtale om samarbeid i areal- og transportutvikling i området. Avtalen vil kunne sikre finansiering av viktige tiltak for å nå nullvekstmålet for personbiltrafikk, i en situasjon der alle kommunene ønsker å legge til rette for befolkningsvekst. En framtidig byvekstavtale vil kunne bidra til nødvendig framkommelighet også for næringslivets transportbehov. Buskerudbyen fikk ikke forhandle om byvekstavtale i 2022, men fortsetter å jobbe for å komme til forhandlingsbordet med staten.

Dette skal vi gjøre for å nå målet

Kommunen skal jobbe aktivt og målrettet for å få størst mulig investeringstilskudd til prioriterte prosjekter fra Buskerudbyen, Viken fylkeskommune og andre relevante organer.

Hvordan vet vi om vi får det til

- Forhandlinger om byvekstavtale innledet i 2023.
- Kommunen har mottatt investeringstilskudd og har gjennomført prosjekter som planlagt.

Delmål 7.2: Antall arbeidsplasser i kommunen øker med minst 1,4% i året

Det er et klart potensiale for nyetableringer og vekst i eksisterende virksomheter og næringer i kommunen. Kommunen kan bidra gjennom stedsutvikling, gode tjenester, oppdaterte planer og forutsigbar saksbehandling. NHOs kommunerangering viser at mange næringer er robuste og har potensial for vekst.

Dette skal vi gjøre for å nå målet

- Strategisk næringsplan fremmes for kommunestyret i 2023. Planen skal utvikles i tett samarbeid med næringslivet og det politiske miljøet i kommunen. Det skal i planen avsettes ressurs til arbeid med næringsutvikling og bistand, og det skal vurderes om denne bør opprettes utenfor kommunens ordinære organisasjon.
- Relevante tjenester skal prioritere å møte næringslivets behov for avklaringer fra kommunen. Administrasjonen legger i 2023 fram en sak til kommunestyret om innføring av en kommunal svargaranti for næringslivet i en egen sak.
- Kommunen viderefører samarbeid om regionale løsninger, som gir nødvendig støtte til etablerere, grundere og entreprenørskap i utdanningen. Partnerskapsavtale med fylkeskommunen er et viktig grunnlag for disse tjenestene.
- Innovasjon i jord- og skogbruksnæringen, nye kompetansearbeidsplasser i kommunen og etablering av plasskrevende industri er sentrale deler av næringsplanen.
- Matnettverket Ekte Eiker fremmer lokal produksjon og markedsføring av lokalt

produsert mat.

- Kommunen skal ha oppmerksomhet på fag- og yrkesopplæringen, og spesielt lærlingordningen. Alle ungdommer skal gis mulighet til å fullføre videregående opplæring. Alternative fagopplæringsløp skal være en del av strategien.

Hvordan vet vi om vi får det til

- Antall arbeidsplasser i næringslivet øker.
- Strategisk næringsplan er vedtatt.
- NHOs kommunebarometer rangerer Øvre Eiker blant topp 50 av landets kommuner.

Delmål 7.3: Arealutnyttelsen øker for å fremme positiv næringsutvikling

Kommuneplanens bestemmelser er oppdatert, og ny regulering kan være aktuelt for enkelte områder for å stimulere til næringsutvikling. Dette vil bli drøftet med eiere og de som driver virksomhet på områdene.

Dette skal vi gjøre for å nå målet

- Dialog med eiere om planer og bestemmelser som kan gi fornyelse og bedre utnyttelse av etablerte næringsarealer.
- Sentrumsplaner for Hokksund og Vestfossen gir grunnlag for næringsutvikling, og næringsvirksomhet i sentrumsområder skal fremmes i alt relevant planarbeid.
- Den dyrka og dyrkbare jorda, skog- og andre naturressurser skal sikres for bærekraftig næringsdrift.
- Innenfor regelverket for offentlige anskaffelser, skal kommunen samhandle og ha dialog med lokale leverandører og lokalt næringsliv.
- Kommunen skal samspille med Næringsforeningen i Drammensregionen og Drammensregionen interkommunale politiske råd, i arbeidet med å utvikle en region som er attraktiv for næringslivet.
- Kommunen skal bruke indikatorer fra f.eks. NHOs kommune-NM i arbeidet med å utvikle egen næringspolitikk.
- Kommunen skal ha en aktiv dialog med bedrifter som er etablert i kommunen, for å få innsikt i hva som skal til for at bedrifter skal etablere seg og bli i kommunen.

Hvordan vet vi om vi får det til

- Næringsaktører i kommunen har god kjennskap til strategisk næringsplan.
- Kommunens strategi for næringsutvikling, gjenspeiles i disponering av arealer i kommuneplanen og i reguleringsplaner.
- Det er gjennomført kartlegging/spørreundersøkelser og dialogmøter med lokalt næringsliv.

Mål 8: Kommunen er en effektiv, attraktiv og innovativ organisasjon

Foto: Fauxels

Foto: Bruno Scramgnon

Hvorfor er dette målet viktig?

Kommunen og omgivelsene er i stadig endring. Oppgaver og forventninger til kommunen stiger raskere enn ressursene. Da er det nødvendig at kommunen til enhver tid driver mest mulig effektivt, som betyr å få til god kvalitet med lavest mulig bruk av ressurser. Kommunen må også våge å stille spørsmål ved om vi jobber riktig for å løse utfordringene, og tørre å gjøre ting på helt andre måter enn før når det er nødvendig. Noen utfordringer er floker som ingen har et klart eierskap til. Disse krever nytenking. Alt dette krever kompetente og engasjerte medarbeidere. Det forutsetter at Øvre Eiker kommune er en attraktiv arbeidsgiver, som skaper mening i arbeidsdagen for sine ansatte, ansetter og utvikler ledere med høy relasjonell kompetanse, og følger arbeidslivets og kommunesektorens spilleregler.

Hva er det viktigste vi skal få til?

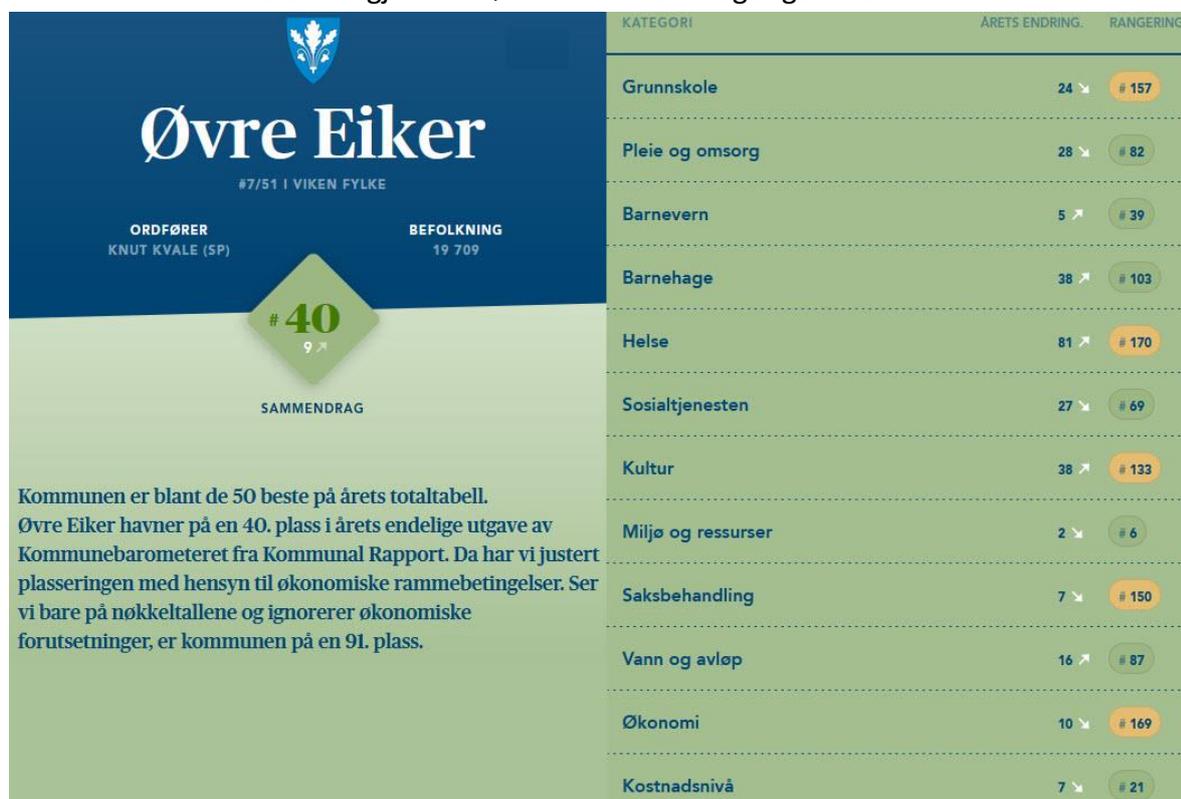
Kommunen må ha systemer, rutiner og strukturer som gjør det lett for ledere og medarbeidere å løse floker i samarbeid med innbyggere, næringsliv og frivillighet. Det handler om å forenkle, om å ha riktig og hensiktsmessig støtte for ansatte, samt å ha riktig kompetanse i organisasjonen. En forutsetning for å lykkes er at vi har så lavt fravær blant våre medarbeidere som det er mulig å oppnå.

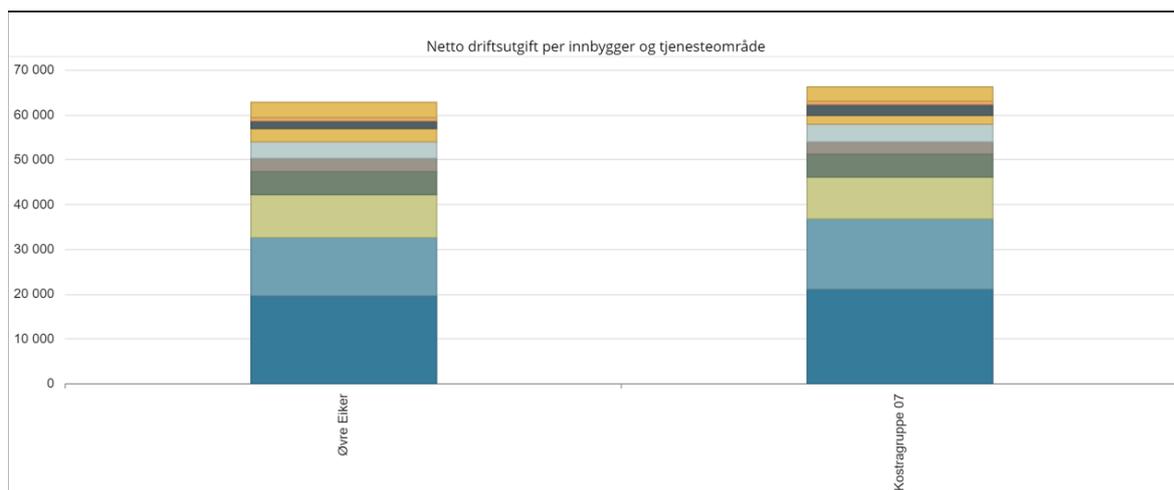
Ståsted

Medarbeiderundersøkelsen og utviklingsverktøyet 10-faktor gir oss sammenlignbare måltall med tidligere undersøkelser i egen kommune og sammenligningsgrunnlag med andre kommuner. Kommunen har gjennomført 10-faktorundersøkelsen i 2018 og 2020. Neste undersøkelse gjennomføres i januar 2023. Resultatene i 2020 var slik:

Faktor	Navn	Øvre Eiker kommune	Norge	Beskrivelse
Faktor 1	Indre motivasjon	4,4	4,3	Motivasjonen for oppgavene i seg selv, det vil si om oppgavene oppleves som en drivkraft og som spennende og stimulerende. (Også kalt indre jobbmotivasjon)
Faktor 2	Mestringstro	4,4	4,4	Mestringstroen gjenspeiler hver enkelt medarbeiders tiltro til egen kompetanse og mulighet til å mestre utfordringer i jobbsammenheng.
Faktor 3	Autonomi	4,4	4,3	Medarbeidernes opplevelse av å ha mulighet til å jobbe selvstendig og gjøre egne vurderinger i jobben sin, basert på egen kompetanse, og innen en definert jobbrolle.
Faktor 4	Bruk av kompetanse	4,4	4,3	Medarbeidernes opplevelse av å få brukt egen jobbrelevante kompetanse på en god måte i sin nåværende jobb.
Faktor 5	Mestringsorientert ledelse	4,1	4,0	Ledelse som vektlegger at den enkelte medarbeider skal få utvikle seg og bli best mulig ut fra sine egne forutsetninger, slik at medarbeideren opplever mestring og yter sitt beste.
Faktor 6	Rolleklarhet	4,4	4,4	Høy rolleklarhet innebærer at forventningene til den jobben medarbeideren skal gjøre er tydelig definert og kommunisert.
Faktor 7	Relevant kompetanseutvikling	3,8	3,8	Relevant kompetanseutvikling er avgjørende for at medarbeiderne til enhver tid er best mulig rustet til å utføre sine oppgaver med høy kvalitet, og er avgjørende for kvaliteten på de tjenestene som leveres, uansett hvilken type tjeneste vi snakker om.
Faktor 8	Flexibilitetsvilje	4,5	4,5	Medarbeiderens villighet til å være fleksibel på jobb og tilpasse sin måte å jobbe på til nye behov og krav.
Faktor 9	Mestringsklima	4,2	4,2	I et mestringsklima motiveres medarbeiderne av å lære, utvikle seg og gjøre hverandre gode, fremfor å rivalisere om å bli best.
Faktor 10	Prososial motivasjon	4,8	4,7	Motivasjon for å gjøre noe nyttig og verdifullt for andre, også kalt prososial motivasjon, er en viktig drivkraft for mange og har en rekke godt dokumenterte, positive effekter.

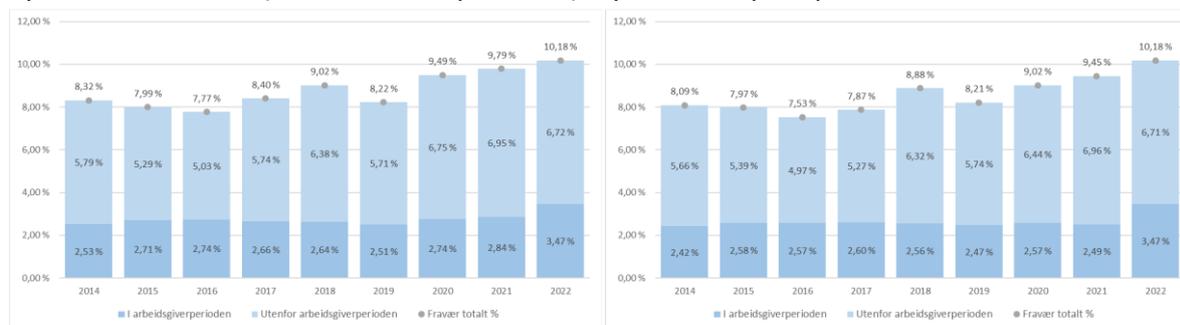
Kommunebarometeret ble gjennomført i 2022 med meget godt resultat:

	Øvre Eiker	Kostragruppe 07
■ Pleie og omsorg	19 595	21 113
■ Grunnskole	13 056	15 644
■ Barnehage	9 527	9 473
■ Adm, styring og fellesutgifter	5 155	5 117
■ Sosiale tjenester	2 923	2 600
■ Kommunehelse	3 790	3 963
■ Barnevern	2 840	2 133
■ Kultur og idrett	1 768	2 321
■ Plan, kulturminner, natur og nærmiljø	818	715
■ Andre områder	3 395	3 145
Totalt	62 868	66 224

Sykefravær hele år (2022 t.o.m. september): Sykefravær pr september alle år:

Delmål 8.1: Øvre Eiker kommune er blant landets fem mest effektive kommuner, med god kvalitet på tjenestene

Skal Øvre Eiker ha nødvendig handlingsrom for framtida, må kommunen fortsette å drive kostnadseffektivt. Kommunen kan ikke drive mindre effektivt enn i dag. At kommunen driver så effektivt som vi gjør nå, betyr at det er begrenset hva vi kan håpe på å få ut av tradisjonelt effektiviserings- og kuttarbeid.

Likevel er det som i alle organisasjoner alltid mulig å bli bedre, og det forutsetter mer systematisk forbedringsarbeid. Øvre Eiker kommune har ikke økonomi til å levere optimale

tjenester. Kommunen må være nøktern, og prioritere hardt. Samtidig bør kommunens tjenester holde god nok kvalitet. Skal dette være mulig, må ledere og medarbeidere stadig jakte de beste måtene å jobbe på. Holdning i møte med innbyggerne vil være svært viktig for om innbyggerne opplever god kvalitet.

Dette skal vi gjøre for å nå målet

Øvre Eiker kommune er klar for et mer helhetlig og offensivt blikk på kvalitetsutvikling av kommunens aktiviteter som vei til effektivisering. Kommunen skal derfor utvikle en helhetlig strategi for kvalitet, innovasjon og kontinuerlig forbedring som bygger på innovasjonsstrategien, og der kultur for innovasjon ligger som grunnforutsetning. Det er viktig for å sikre at medarbeidere og ledere blir vist tillit til å ta gode beslutninger sammen med innbyggerne, og våger å ta nødvendig risiko for å skape utvikling. Medarbeidere og ledere må ha avklarte rammer, nødvendige verktøy og kort vei til samarbeid med andre. Dette innebærer også å sette portefølje- og prosjektstyring mer i system. Organisasjonen trenger å bli bedre på å fokusere på færre prosjekter samtidig, og det er nødvendig med en god avklaring av hvordan samhandlingen mellom politisk og administrativt nivå skal være innen portefølje- og prosjektstyring.

- I 2023 gjennomføre en vurdering av hvordan selvkostområdene bør organiseres og dimensjoneres for å unngå økonomiske tap i år hvor det er reduserte behov for disse tjenestene.

Hvordan vet vi om vi får det til

- Kommunen skårer bedre i kommunebarometeret år for år.
- Kommunen gjør det bedre år for år i Agenda Kaupangs analyse av Norges best styrte kommuner.
- Positivt netto driftsresultat alle år.

Delmål 8.2: Gjennomsnittlig sykefravær skal være under 7 % ved utgangen av 2025

Lavt sykefravær er et tegn på en sunn organisasjon, og vil gi kommunen flere muligheter til å skape velferd sammen med innbyggerne. Høyt sykefravær er verken bra for arbeidstaker, arbeidsgiver eller innbygger. Hvert enkelt tjenestested setter seg mål for sykefraværet, og kommunen jobber systematisk med å redusere sykefravær. Kommunen skal vise omsorg for syke medarbeidere, men tett oppfølging og samarbeid mellom arbeidsgiver og arbeidstaker skal redusere det fraværet det er mulig å gjøre noe med. Det forutsetter ledere som har kapasitet til å være tett på sine medarbeidere. Systematisk HMS-arbeid, godt partssamarbeid, arbeidsmiljø og sykefraværarbeid henger sammen.

Dette skal vi gjøre for å nå målet

- Tett og målrettet oppfølging og opplæring av ledere, særlig på tjenestesteder med vedvarende høyt fravær.
- Kartlegge det psykososiale arbeidsmiljøet på alle tjenestesteder og iverksette tiltak ved behov. Bedriftshelsetjenesten involveres.
- Vurdere antall medarbeidere som ledere har ansvar for.
- Etablere et eget prosjekt i Seksjon helse og velferd.
- Tett oppfølging av ansatte med hyppig fravær.
- Ledere må legge til rette for medvirkning.
- Uttesting av nye metoder i oppfølgingsarbeid.
- Systematisk oppfølging av nye medarbeidere.

Hvordan vet vi om vi får det til

- Sykefraværet samlet overstiger ikke 8 %.

Delmål 8.3: Øvre Eiker kommune er en attraktiv arbeidsgiver

Våre medarbeidere er kommuneorganisasjonens viktigste ressurs. Kommunen må ha riktige folk med rett kompetanse, på rett plass og til rett tid. Mangel på kompetent arbeidskraft er en av de største utfordringene kommune-Norge står overfor i møte med endringer. Øvre Eiker kommune må derfor være en attraktiv arbeidsgiver. Det betyr blant annet å sørge for at vi har attraktive stillinger, inkludert heltidsstillinger i turnustjenestene. Vi skal ha relevant lønnspolitikk, god kompetanseutvikling og velfungerende arbeidsmiljøer for våre medarbeidere. Våre ansatte må være innstilt på endring og utvikling, samtidig som kommunen som arbeidsgiver må legge vekt på målrettet kompetanseutvikling.

For mange av kommunens medarbeidere, spesielt innen helse og omsorg, jobber deltid. Mye av kommunens heltidsproblematikk ligger i at ansatte selv ønsker å jobbe deltid. Det er fortsatt nødvendig å redusere bruken av midlertidig ansatte og øke forståelsen i organisasjonen for hvor viktig heltidskultur er for innbyggerne som møter de kommunale helse- og omsorgstjenestene og for medarbeidernes arbeidsmiljø.

Dette skal vi gjøre for å nå målet

- Opplæring av ledere.
- Utvikle ny rekrutteringsstrategi med et særlig fokus på de profesjonene vi i dag sliter med å rekruttere. Strategien må også ta for seg strategier for å bevare fagkompetanse i vår virksomhet.
- Følge opp programmet vedrørende opplæring og introduksjon for nye ledere.
- Gi læring og utviklingsmuligheter for medarbeidere, studenter, lærlinger, elever og andre med behov for praksis i arbeidslivet.
- Inngå strategisk samarbeid med ett eller flere universiteter eller høyskoler gjennom

samarbeid i Drammensregionen for å møte framtidens kompetansebehov.

- Videreføre arbeidet for å øke forståelsen for heltidskultur blant alle medarbeidere i kommunale turnustjenester – blant annet gjennom prosjektet TØRN.
- Vurdere en livsfasestrategi til erstatning for seniorpolitikk.
- Etablere velferdsforening.

Hvordan vet vi om vi får det til

- Planlagte opplæringstiltak er gjennomført.
- Vi får kvalifiserte søkere til ledige stillinger.
- Ansatte får mulighet til å ta utdanning gjennom samarbeidsavtale med utdanningsinstitusjoner i Drammensregionen.
- Flere ansatte ønsker større stillingsprosent – kommunen lyser ut hele stillinger.
- Livsfasestrategi er utarbeidet.
- Velferdsforening (frivillig tilbud) er etablert.
- Resultatet fra 10-faktorundersøkelsen i 2023 er bedre enn resultatet i 2019 og bedre enn landsgjennomsnittet.
- Gjennomsnittlig stillingsprosent for hele kommuneorganisasjonen er økende.
- Minst 200 ansatte har meldt seg inn i velferdsforeningen.

Delmål 8.4: Øvre Eiker kommune har en trent beredskapsorganisasjon, som involverer nødetater og frivillighet

Samfunnet står overfor utfordringer knyttet til klimaendringer, cyberkriminalitet, pandemier og globalisering. Kommunen må gjøre sitt for å være i forkant, slik at Øvre Eiker forblir et godt sted å bo, også når omverdenen endres dramatisk. Alt kan ikke forutses, så når en uønsket hendelse eller krise oppstår, må kommunen kunne iverksette de tiltak som er nødvendige for å beskytte befolkningen og opprettholde kritisk infrastruktur og viktige samfunnsfunksjoner. Alt som skjer, skjer i en kommune.

Beredskapsarbeidet baseres på fire hovedprinsipper: ansvarsprinsippet, likhetsprinsippet, nærhetsprinsippet og samvirkeprinsippet. Det er god forståelse for disse prinsippene i organisasjonen. Planverk og intern beredskapsorganisering er på plass, men det vil alltid være løpende behov for å videreutvikle samarbeid med andre beredskapsaktører. Dette omfatter blant annet nødetatene og frivilligheten.

Det er utarbeidet tiltaksplan knyttet til Helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse 2021-2025. Tiltaksplanen inneholder risiko og sårbarhetsreducerende tiltak for alle hendelser som er vurdert i gul og rød kategori.

Dette skal vi gjøre for å nå målet

Samvirkeprinsippet betyr at tjenestene i kommunen har selvstendig ansvar for å sikre best

mulig samvirke med relevante partnere om forebygging, beredskap og krisehåndtering. Det er også viktig fremover å gjennomføre øvelser, både internt og i større skala, ved å delta på øvelser på regions- og fylkesnivå. Kommunen har utviklet et solid planverk, men det krever at planene holdes oppdatert. Vi skal:

- Utvikle nyopprettet beredskapsråd.
- Gjennomføre lokale øvelser med utgangspunkt i Helhetlig ROS-analyse.
- Delta i aktuelle øvelser i regi av Statsforvalteren i Oslo og Viken.
- Vedlikeholde beredskapsplanverket.
- Utvikle kontinuitetsplaner i seksjonene.
- Alle seksjoner skal utvikle tiltaksplaner knyttet til hendelsene i Helhetlig ROS-analyse.

Hvordan vet vi om vi får det til

Vi vil vite mest om hvor gode vi har vært til å møte det nye og uforutsette etter at hendelsen har funnet sted, og vi kan se tilbake på hvordan det har gått med Øvre Eiker. Det er viktig å ha gode systemer for evaluering, både underveis og når krisen/hendelsen er over. Kommunedirektøren vil imidlertid jevnlig rapportere på hvordan organisasjonen arbeider for å håndtere ulike fremtidsscenarioer og beredskapssituasjoner.

- Rammene for Øvre Eiker kommunes beredskapsstrategi er lagt. Beredskapsrådet er etablert og møtes to ganger i året.
- Beredskapsplanverket er revidert etter oppsatt plan for revisjon.
- Det er utarbeidet oppdaterte planer med konkrete tiltak for å redusere risiko og sårbarhet.
- Det er igangsatt arbeid med kontinuitetsplaner i Seksjon Helse og velferd. Erfaringene fra dette arbeidet overføres de andre seksjonene.
- Oppfølgingsplan for ROS-analysen har vært jobbet med i 2023. Det er utarbeidet plan med konkrete tiltak for å redusere risiko og sårbarhet.
- Det er gjennomført en stor beredskapsøvelse i 2023 på tvers av alle seksjonene.

4. DRIFTSBUDSJETT 2023-2026

4.1. Driftsbudsjettet 2023

4.1.1. §5-4 Bevilgningsoversikter – drift

Beløp i 1000

	Regnskap 2021	Oppr. budsjett 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026
Rammetilskudd	-560 322	-556 978	-589 512	-603 291	-612 624	-618 572
Inntekts- og formuesskatt	-655 420	-652 121	-738 977	-751 944	-761 335	-770 843
Andre generelle driftsinntekter	-23 848	-14 702	-60 395	-60 395	-60 395	-60 395
Sum generelle driftsinntekter	-1 239 590	-1 223 801	-1 388 884	-1 415 630	-1 434 354	-1 449 810
Korrigert sum bevilgninger drift, netto	1 133 986	1 186 201	1 337 851	1 327 878	1 347 232	1 369 993
Avskrivninger	43 422	45 726	48 279	48 113	45 913	40 227
Sum netto driftsutgifter	1 177 408	1 231 927	1 386 130	1 375 991	1 393 145	1 410 220
Brutto driftsresultat	-62 182	8 126	-2 754	-39 639	-41 209	-39 590
Renteinntekter	-19 683	-3 320	-4 500	-4 500	-4 500	-4 500
Utbytter	-9 168	-13 800	-18 600	-18 600	-18 600	-18 600
Gvinster og tap på finansielle omløpsmidler	-3 305	-2 300	-2 400	-2 500	-2 600	-2 600
Renteutgifter	25 193	15 520	30 559	37 324	41 516	42 528
Avdrag på lån	72 404	35 247	40 974	48 181	53 868	57 168
Netto finansutgifter	65 441	31 347	46 033	59 905	69 684	73 996
Motpost avskrivninger	-43 422	-45 726	-48 279	-48 113	-45 913	-40 227
Netto driftsresultat	-40 162	-6 253	-5 000	-27 847	-17 438	-5 821
Disponering eller dekning av netto driftsresultat						
Overføring til investering	6 329	2 805	3 010	3 010	3 010	3 010
Avsetninger til bundne driftsfond	16 836	120	120	120	120	120
Bruk av bundne driftsfond	-21 114	-5 910	-122	-122	-122	-122
Avsetninger til disposisjonsfond	45 361	9 338	6 112	26 459	14 550	2 933
Bruk av disposisjonsfond	-7 250	-100	-4 120	-1 620	-120	-120
Dekning av tidligere års merforbruk i driftsregnskapet	0	0	0	0	0	0
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	40 162	6 253	5 000	27 847	17 438	5 821
Fremført til inndekning i senere år (merforbruk)	0	0	0	0	0	0

Budsjett for 2023 gjøres opp med et netto driftsresultat på 5,1 millioner kroner eller 0,3 % av driftsinntektene. I 2024 er det budsjettet med et netto driftsresultat på 28 millioner kroner, i 2025 er det budsjettet med 17,6 millioner kroner, mens det reduseres til 6 millioner kroner i 2026. Hvis det i tilleggspolisjonen kommer mer penger til kommunesektoren bør frie midler benyttes til å øke netto driftsresultat og ikke øke det permanente utgiftsnivået. Frie inntekter øker fra 1 223 millioner kroner i opprinnelig budsjett i 2022 til 1 389 millioner kroner i 2023. Dette tilsvarer en vekst på 13,4 % og innbefatter generell pris- og lønnsvekst, økte inntekter som følge av befolkningsvekst, bosetting av flyktninger og nye oppgaver fra staten (oppvekstreform/helårseffekt).

Lønns- og prisvekst

Lønns- og prisvekst anslås til 3,7% i 2023. I 2022 er det lagt til grunn en kostnadsvekst på 5,3%. I kroner og øre betyr dette at ØEK har en lønns- og prisvekst i 2022 på nærmere 20 millioner kroner som ikke er kompensert for og heller ikke blir det. Det setter jo prognosen for 2022 i et bedre lys. Men dette betyr jo også at Øvre Eiker har med en høyere kostnadsbase inn i 2023 enn det kompenseres for i 2023.

Frie inntekter

De frie inntektene øker med 3,6% fra forventet regnskap 2022 til anslåtte frie inntekter i 2023. Det betyr at veksten i frie inntekter er litt lavere enn forventet pris- og lønnsvekst. Tolkningen av dette er at statsbudsjettet ikke gir noen drahjelp inn i 2023, men vekstanslaget er også et uttrykk for at skatteinntektene i 2022 er meget gode og anslaget for 2023 er konservativt.

Konsesjonskraft og endringer i grunnrenteskatten for energisektoren

Med tilbakevirkende kraft for 2022 foreslår regjeringen å inndra inntekter for salg av konsesjonskraft. Dette betyr antageligvis at Øvre Eiker kommune taper 1,5-2,0 millioner kroner i 2022, samtidig som energikostnadene blir 10 millioner kroner høyere enn i 2021. Regjeringen trekker ut en komponent og "straffer" en kommune som allerede er blant de kommunene med lavest inntekter, men med noe høyere inntekter på konsesjonskraft i 2022.

Endringene i skattereglene vil sannsynligvis ikke påvirke Øvre Eiker Energi i stor grad, men vil sannsynligvis føre til at resultatene i Vardar blir dårligere og dermed redusert mulighet for å betale ut utbytte i årene fremover.

Koronakostnader

Det er nå fastslått at kostnadene for 2022 skal dekkes, men det gjenstår å se hvordan fordelingen av 8 milliarder kroner blir gjort. Dette vil ikke være klart før i november 2022. Øvre Eiker kommune har et utestående "krav" på staten på ca. 25 millioner kroner for utlegg i 2022.

Tilskudd til institusjonsplasser, omsorgsboliger og utleieboliger

Regjeringen har i sin helhet kuttet investeringstilskuddet til institusjonsplasser, omsorgsboliger og utleieboliger som Husbanken har fordelt. Det betyr i realiteten at videreutvikling av Eikertun og omsorgsboliger ikke er finansiert.

I 2022 gikk Husbanken tom for midler i løpet av sommeren og det er svært overraskende at regjeringen da går ned til 0,- kroner. Dette betyr at regjeringen vil bort fra institusjonsplasser og omsorgsplasser og satser på at den nye «Bo trygt hjemme»-reformen skal føre til at det ikke er behov for et stort antall nye institusjonsplasser.

[Bo trygt hjemme-reformen - regjeringen.no](https://www.regjeringen.no)

Helse- og omsorgsministeren ønsker innspill til stortingsmeldingen, og inviterer til fire regionale innspillmøter. Møtene arrangeres i samarbeid med Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Kommunal- og distriktsdepartementet, Kulturdepartementet og Kunnskapsdepartementet.

www.regjeringen.no

Forhøyet arbeidsgiveravgift for årslønn over kr. 750.000,-

For alle inntekter over kr. 750.000,- blir det innført en ekstra arbeidsgiveravgift på 5 %. Dette vil påvirke også Øvre Eiker kommune. Et anslag vil være opp mot millioner kroner.

Fastlegeordningen

Det avsettes snaut en milliard kroner til styrking av fastlegeordningen med virkning fra 1. mai 2023. For Øvre Eiker kommune betyr dette en tildeling på 1,7 millioner kroner for 2023 som kommer i tillegg til veksten i de frie midlene.

Oppvekstreformen

Første del av reformen ble innført i 2022 og i 2023 blir enda mer av betalingsansvaret for omsorgsovertakelser overført til kommunen. For Øvre Eiker utgjør tilleggsbevilgningen 4 millioner kroner.

Energikostnader

Energikostnadene må dekkes innenfor rammen av frie inntekter. Det gis ikke noen kompensasjon til kommunesektoren. Det betyr at 7-10 millioner kroner ekstra må avsettes til energikostnader i 2023 hvis prisene holder seg høye.

<https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/milliardsatsing-til-energieffektivisering/id2932296/>

[Styrker innsatsen for økt energieffektivisering - regjeringen.no](#)

Regjeringen foreslår å styrke satsingen på energieffektivisering i boliger, næringsbygg og offentlige bygg. Det skal gjøres gjennom en kraftig styrking av Husbanken, en ny midlertidig energitilskuddsordning til bedrifter, bedre informasjon om energisparing og Enovas støtteordninger rettet mot husholdninger.

www.regjeringen.no

Barnehage

2,6 millioner kroner til dekning av helårseffekt av makspris. I tillegg innføring av gratis barnehage for 3. barn.

SFO

2,8 millioner kroner til dekning av helårseffekt av delvis gratis SFO for 1. klasse.

Oppvekst

Barnekoordinator 0,3 millioner kroner.

Veksttilskudd

I 2023 får Øvre Eiker kommune veksttilskudd igjen etter et år uten i 2022. 1,7 millioner kroner.

Satsinger, korreksjoner og innlemminger i forslag til statsbudsjett i 1000 kr:	Øvre Eiker
Oppvekst	9 226
Gratis deltid SFO 1.klassinger (helårs effekt)	2 806
Statlig/private skoler, endring i elevtallet	-375
Redusert makspris barnehager (helårseff. endring i 2022 + ytterligere reduksjon 2023) og gratis 3.barn	2 644
Redusert pensjonstilskudd, private barnehager	-187
Samværsplan som følge av ny barnevernlov	111
Godtgjøring av sakkyndige og tolk som følge av ny barnevernlov	-67
Likeverdsreformen. Barnekoordinator, helårseff. av endring i 2022	293
Barnevernsreform	4 001
Helse og omsorg	2 002
Diverse korrigeringer økonomisk sosialhjelp	309
Økt basistilskudd fastleger	1 693
Sum alle endringer	11 228

Tabellen viser de direkte endringene i rammetilskuddet som følge av forslaget til statsbudsjett. Der hvor endringen får direkte utslag i utgifter/inntekter til en seksjon er denne trukket/kompensert.

4.1.2. §5-4 Bevilgninger – drift

Beløp i 1000

	Regnskap 2021	Oppr. budsjett 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026
ANSVAR 100 1A	0	0	0	0	0	0
KOMMUNEDIREKTØR OG POLITISK	11 168	10 961	13 330	12 330	13 330	12 330
SERVICE OG FELLESTJENESTER	43 403	43 939	44 962	43 962	43 962	43 962
SAMFUNNSUTVIKLING	62 078	34 823	38 713	38 213	38 213	38 213
FELLES DRIFTSOMRÅDE	-25 227	-6 703	26 718	30 627	48 839	70 051
ØKONOMI, STYRING OG STØTTE	10 158	13 319	15 547	15 547	15 547	15 547
ØVRE EIKER KOMMUNALE EIENDOM KF	0	0	0	0	0	0
SELVKOSTOMRÅDER	-20 575	0	-33 599	-52 592	-66 277	-78 228
OPPVEKST	535 427	548 467	608 388	610 388	612 388	614 388
KULTUR OG LIVSKRAFT	40 180	40 591	43 300	42 460	42 210	42 210
HELSE OG VELFERD	467 146	494 894	576 370	585 321	598 898	611 398
Sum bevilgninger drift, netto	1 123 758	1 180 291	1 333 729	1 326 256	1 347 110	1 369 871
Herav:						
Avskrivninger	0	0	0	0	0	0
Netto renteutgifter og -inntekter	-11	-120	0	0	0	0
Avsetninger til bundne driftsfond	11 843	120	120	120	120	120
Bruk av bundne driftsfond	-21 114	-5 910	-122	-122	-122	-122
Bruk av disposisjonsfond	-946	0	-4 120	-1 620	-120	-120
Korrigert sum bevilgninger drift, netto	1 133 986	1 186 201	1 337 851	1 327 878	1 347 232	1 369 993

4.1.3. Budsjettpremisser for kommunens budsjett og økonomiplan

Rammetilskudd og skatteinntekter

I kommunedirektørens budsjettforslag er KS' modell for beregning av skatt og rammetilskudd benyttet. Det er anslått et innbyggertall pr. 01.01.2023 på 20.450.

Innbyggertall pr. 01.01.2023 er viktig for beregning av inntektsutjevning av skatteinntekter. Allerede pr. 10. oktober 2022 var befolkningstallet på 20 463 og det betyr at skatteinntekter og inntektsutjevning er konservativt anslått når innbyggertallet pr. 01.01.2023 er anslått til 20 450.

Pensjonskostnader

Pensjonskassenes prognoser for 2023 er lagt til grunn for beregning av pensjonspremie, pensjonskostnad, premieavvik og amortisering av premieavvik. Kommunen har to pensjonsleverandører; Statens Pensjonskasse (SPK) for pedagogisk personell og KLP for resten av arbeidstakerne. Det forutsettes benyttet 15 millioner kroner av premiefondet for dekning av pensjonskostnader. Pensjonskostnadene fra 2022 til 2023 er tilnærmet uendret.

Nettorammer

Seksjonenes budsjetter vedtas på nettoramme (utgifter-inntekter=nettoramme). For seksjonene betyr dette at de har ansvaret for den totale disponeringen av ressurser sett opp mot måloppnåelsen. Netto ramme benyttes fordi det skal gi et handlingsrom med tanke på virkemiddelbruk, men fasthet med tanke på mål.

Lønns- og priskompensasjon

Deflator er et teknisk begrep som skal uttrykke summen av lønns- og prisvekst. For 2023 er kommunal deflator anslått til 3,7 %, mens lønnsveksten isolert er anslått til 4,2 %. Alle seksjoner er kompensert med forventet pris- og lønnsvekst (deflator) 3,7 %.

Kommunal deflator var i revidert nasjonalbudsjett for 2022 anslått til 3,7 %, men er i statsbudsjettet oppjustert til 5,3 %. Differansen her utgjør ca. 20 millioner kroner i innstramming for Øvre Eiker kommune og kompenseres ikke fra staten. Dette er således et «trekk» som også videreføres i 2023 og er en svekkelse av den økonomiske handlefriheten. Seksjonene Oppvekst og HEV er kompensert for dette i 2022 og får også med seg dette inn i 2023, men for øvrige seksjoner er det en inndragning av midler.

Driftsvolum 2023

Budsjettrammene for seksjonene i 2023 tar utgangspunkt i opprinnelig budsjett for 2022, korrigert for vedtak fattet i økonomiplan 2022-2025 og vedtak fattet i kommunestyret gjennom året. Rammene justeres deretter med endringer i tjenestevolum (demografi), lønns- og prisvekst, tekniske justeringer, og endringer fra statsbudsjettet. Detaljert informasjon om endring i rammene er gitt under hver seksjon.

Budsjettrenter

I økonomiplanperioden er budsjettrentene fra Kommunalbanken lagt til grunn. Det betyr stigende budsjettrenter i perioden. Rentenivået påvirker i særlig grad utviklingen i gebyrer innen selvkostområdet og husleien som kommunen må betale til Øvre Eiker kommunale eiendom KF.

Premiss	Kilde	Frekvens	Premiss 2023
Antall deltakere i introduksjonsprogram	Framsikt	Tertial	21
Gjennomsnittlig kostnad for deltakere i introduksjonsprogram	Framsikt	Tertial	161 000
Antall sosialhjelpsmottakere (SSB 12210)	Framsikt	Tertial	425
Gjennomsnittlig månedlig stønad for sosialhjelpsmottakere	Framsikt	Tertial	11 200
Gjennomsnittlig stønadslengde i antall måneder	Framsikt	Tertial	4,6
Antall unike brukere BPA/PA	HEV	Tertial	25
Antall eksternt kjøpte plasser	HEV	Tertial	17
Arbeidsledighet, antall	NAV	Månedlig	152
Befolkningsvekst i kommunen målt i %	SSB	Tertial	1,4 %
Bosatte flyktninger, antall	NAV	Tertial	185
Barnevernssaker, antall plasseringer	Oppvekst	Tertial	45
Elever med spesialundervisning, utvikling gjennom året i prosent av antall elever	Oppvekst	Tertial	6,8 %
Strømkostnader, forbruk kWh	Økonomi	Tertial	15 285 000
Rentekostnad kommune og KF fratrukket selvkost	Økonomi	Tertial	32 000 000
Rentesats låneportefølje	Økonomi	Tertial	3,4 %
Oppfylle lærernorm 1-4.klasse	Oppvekst	Per 01.10	1:15
Oppfylle lærernorm 5-10.klasse	Oppvekst	Per 01.10	1:20
Skatteinngang i andel av landsgjennomsnitt	Økonomi	Månedlig	96,2 %

4.1.4. Sentrale inntekter

Beløp i 1000

	Regnskap 2021	Oppr. bud. i fjor 2022	2023	2024	2025	2026
Skatt på inntekt og formue	-655 420	-652 121	-738 977	-751 944	-761 335	-770 843
Ordinært rammetilskudd	-560 322	-556 978	-589 512	-603 291	-612 624	-618 572
Andre generelle statstilskudd	-23 848	-14 702	-60 395	-60 395	-60 395	-60 395
Sum sentrale inntekter	-1 239 590	-1 223 801	-1 388 884	-1 415 630	-1 434 354	-1 449 810

Anslaget for de frie inntektene er basert på Grønt Hefte som er en del av statsbudsjettet og prognosemodellen til KS hvor egne anslag over befolkningsvekst og skatteinntekter legges inn. Skattøren økes med 0,2 prosentpoeng fra 2022 til 2023 og vil i 2023 være på 11,15 %.

I inntektssystemet er det anslått at ca. 40 % av kommunesektorens inntekter skal være fra skatt og dette er årsaken til at den kommunale skattøren blir øket. For Øvre Eiker kommune er det isolert sett en fordel at skatteandelen av de frie inntektene er så lav som mulig, men med øket skatteinngang de senere år sammenlignet med resten av landet blir denne relative ulempen mindre og mindre.

For årene 2023-2026 er det lagt til grunn en årlig befolkningsvekst på 1,25 % og en tilsvarende vekst i skatteinntektene. Til tross for økt skattøre fra 2022 til 2023 er det anslått at skatteinntektene vil gå ned fra 751 millioner kroner til 739 millioner kroner. Årsaken er store «engangsinntekter» i 2022 som følge av omlegging av utbyttebeskatningen fra inntektsåret 2021. Disse merinntektene ble delvis inndratt i 2022 og resten inndras i 2023.

Rammetilskuddet består av tilskudd pr. innbygger justert for utgiftsbehov, særskilte bevilgninger og inntektsutjevning for ulik skatteinngang. Rammetilskuddet er basert på prognosemodell fra KS. Dette avviker i noen grad fra Grønt Hefte fordi beregningene i statsbudsjettet er litt mindre finmasket.

For 2023 får Øvre Eiker kommune igjen veksttilskudd på 1,7 millioner kroner. Med veksten i 2022 vil dette også sikre veksttilskudd i årene fremover.

Inntektsutjevningen for 2022 er beregnet til 9,3 millioner kroner. Inntektsgarantiordningen kompensere kommuner som har svakere skatteinngang enn landet i gjennomsnitt. Øvre Eiker kommune har uten inntektsutjevningen en skatteandel på 96,2 % av landet og etter skatteutjevningen 97,3 % av landsgjennomsnittet.

Rammetilskudd og skatteinntekter for Øvre Eiker kommune er fortsatt lavere enn det objektive utgiftsbehovet (98,5 %), men differansen har de senere årene minsket noe. Men fortsatt betyr inntektsnivået og utgiftsbehovet til Øvre Eiker kommune at effektiviteten og produktiviteten må være langt bedre enn landsgjennomsnittet for å kunne gi likeverdige tjenester til innbyggerne.

Andre generelle statstilskudd består av to komponenter; kompensasjonstilskudd fra Husbanken til omsorgsboliger og skolebygg, samt integreringstilskudd for mottak av flyktninger. Integreringstilskuddet utbetales til kommunene for 5 år ved mottak av nyankomne flyktninger.

TILSKUDD	BOSETTINGSÅR	SUM (I KRONER)
Integreringstilskudd	År 1 (2022)	234 900 (enslig voksen)
Integreringstilskudd	År 1 (2022)	189 400 (voksen)*
Integreringstilskudd	År 1 (2022)	182 300 (enslige mindreårige)**
Integreringstilskudd	År 1 (2022)	189 400 (barn)*
Integreringstilskudd	År 2 (2021)	243 100
Integreringstilskudd	År 3 (2020)	172 900
Integreringstilskudd	År 4 (2019)	85 700
Integreringstilskudd	År 5 (2018)	70 200
Barnehagetilskudd	År 1 (2022)	27 100 (engangstilskudd)
Eldretilskudd	År 1 (2022)	176 000 (engangstilskudd)

*Personer blir regnet som voksne fra og med året de fyller 18 år.

**Enslige mindreårige flyktninger utløser integreringstilskudd år 1 med sats for enslige mindreårige flyktninger. Dette gjelder også enslige mindreårige flyktninger som har fylt 18 år ved bosetting.

I og med at det i årene 2015-2017 ble bosatt mange flyktninger var inntektene også relativt høye. Fra 2018 og fremover sank antall bosatte flyktninger og dermed inntekter og utgifter, men med krigen i Ukraina har det vært en sterk vekst i 2022. I 2022 er det hittil bosatt ca. 150 flyktninger av et totalt vedtak på 200. For årene fremover er det en utfordring med boliger og kommunestyret må foreta en vurdering av om det er forsvarlig å motta flere flyktninger før boligsituasjonen er forbedret.

I budsjettet for 2023 er tjenestene styrket for å håndtere økte behov som følge av den store tilstrømningen av flyktninger. For 2023 er det beregnet integreringstilskudd på ca. 48 millioner kroner og tjenestene er styrket med ca. 43 millioner kroner. Øvrige midler avsettes til uforutsette utgifter gjennom året.

4.1.5. Finansinntekter og -utgifter

Beløp i 1000

	Regnskap 2021	Oppr. bud. i fjor 2022	Økonomiplan			
			2023	2024	2025	2026
Renteinntekter og utbytte	-14 787	-17 000	-23 100	-23 100	-23 100	-23 100
Gevinst finansielle instrumenter	-3 306	-2 300	-2 400	-2 500	-2 600	-2 600
Renteutgifter, prov. og andre fin.utgifter	25 192	15 520	30 559	37 324	41 516	42 528
Avdrag på lån	72 404	35 247	40 974	48 181	53 868	57 168
Netto finansinntekter/finansutgifter	79 503	31 467	46 033	59 905	69 684	73 996
Finansutgifter i tjenesteområdene	-11	-120	0	0	0	0
Totale finansutgifter	79 492	31 347	46 033	59 905	69 684	73 996

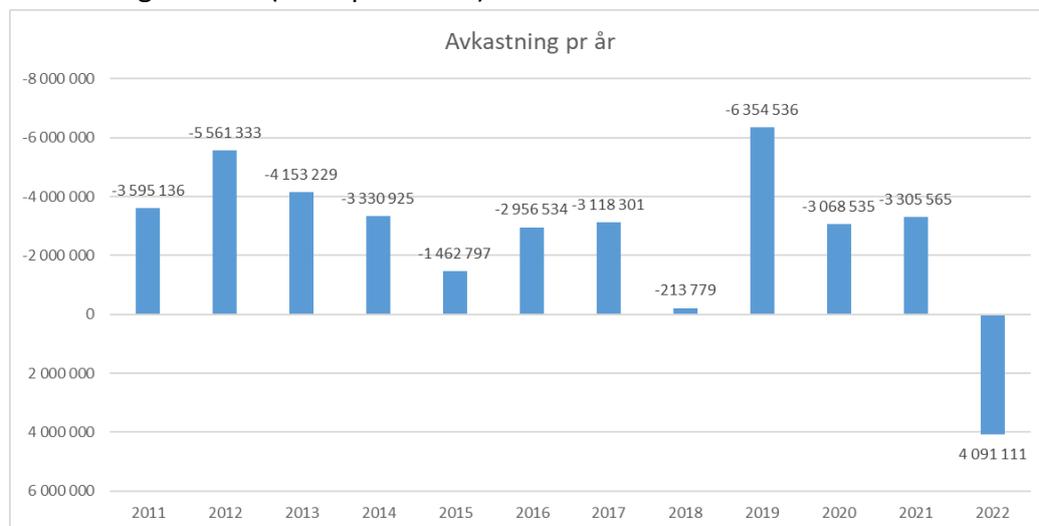
Renteinntektene er knyttet til innskuddsrente i banken, og mottatte renter fra startlån. Det er samlet budsjettert med 4,5 mill.kr. i inntekt på renter. Det er lagt likt i planperioden da også renteutgiftene på startlån er lagt på samme nivå i perioden. Innskuddsrente er usikker og avhenger av likviditet og rentenivå, men det er et forsiktig anslag som er lagt til grunn.

Utbytte er budsjettert med 8 millioner kroner fra Øvre Eiker Energi, 9,6 millioner kroner fra Vardar og 1,0 millioner kroner fra Eiker Eiendomsutvikling.

Gevinst på finansielle instrumenter er plasseringer i aksjer, obligasjoner og rentepapirer. I planperioden er det budsjettert med 2,4 millioner kroner i 2022 og stigende til 2,6 millioner kroner i de to siste årene i periode. Forvaltningskapitalen er på om lag 100 millioner kroner, så det legges opp til et konservativt avkastningsmål. Historisk sett ligger avkastningen noe høyere, men av forsiktighetshensyn legges det inn et lavt avkastningsmål. I 2022 vil porteføljen sannsynligvis ende opp med tap og for første gang siden 2018 havne under budsjett og for første gang siden opprettelsen havne med negativ avkastning.

Årlig avkastning har i snitt fra 2011-2021 vært ca. 3,4 mill.kr.

Avkastning i kroner (2022 pr. 01.10.):

Renteutgiftene har en kraftig økning fra 2022. Startlånsrenten er økt med tilsvarende som renteinntekter på startlån og ligger flatt på 2,5 mill.kr. årlig i perioden. Effekten for kommunen ved en rente opp- eller nedgang vil være tilnærmet null på det som gjelder startlån da kommunen betaler renter til Husbanken men samtidig får inn renter fra de som har startlånene.

Renter på investeringslån er lagt inn med forventet markedsrente og tatt hensyn til de fastrenteavtalene som kommunen har. Årsaken til økning i renteutgifter er økt rentenivå og økte investeringer. Økningen utover i økonomiplanperioden er i hovedsak knyttet til investeringer i vann og avløp og er således selvfinansierende. Kostnaden føres på renter mens inntekten kommer i form av økte inntekter på selvkostområdene som vises som en større negativ ramme på selvkostområdet i tabell under punkt 4.1.2.

Avdrag på lån har en økning i perioden som i all hovedsak er knyttet til selvkost investeringer, spesielt nytt rensanlegg. Dette har samme effekt som renter ved at avdragene til kommunen øker, mens inntekten kommer på selvkostområdet i tabell 4.1.2. og dekkes av gebyrer betalt av innbyggerne.

4.1.6. Avsetninger og årsoppgjørdisposisjoner

Beløp i 1000

	Regnskap 2021	Oppr. bud. i fjor 2022	Økonomiplan			
			2023	2024	2025	2026
Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond	39 057	9 238	6 112	26 459	14 550	2 933
Overføring til investering	6 329	2 805	3 010	3 010	3 010	3 010
Netto avsetninger	45 386	12 043	9 122	29 469	17 560	5 943
Netto avsetninger og årsoppgjørdisposisjoner i tjenesteområdene	-10 217	-5 790	-4 122	-1 622	-122	-122
Totale avsetninger	40 162	6 253	5 000	27 847	17 438	5 821

Avsetning til disposisjonsfond er avsetning av årets resultat.

Overført til investering er pliktig egenkapitalinnskudd i KLP som det ikke er anledning til å lånefinansiere, men må finansieres over driftsbudsjettet. I 2023 er egenkapitalinnskuddet anslått til 3,01 millioner kroner.

Netto avsetninger og årsoppgjørdisposisjoner i tjenesteområdene er kommentert under punkt 4.1.2. og gjelder bruk av oppvekstreform fond og en liten sum fra selvkostområdet eierseksjonering.

4.1.7. §5-6 Økonomisk oversikt – drift

Beløp i 1000

	Regnskap 2021	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026
Rammetilskudd	-560 322	-590 042	-603 821	-613 154	-619 102
Inntekts- og formuesskatt	-655 420	-738 977	-751 944	-761 335	-770 843
Andre skatteinntekter	0	0	0	0	0
Andre overføringer og tilskudd fra staten	-28 607	-61 795	-61 795	-61 795	-61 795
Overføringer og tilskudd fra andre	-276 542	-169 893	-169 893	-169 893	-169 894
Brukerbetalinger	-49 337	-45 558	-45 558	-45 558	-45 558
Salgs- og leieinntekter	-74 912	-93 198	-113 231	-127 981	-141 027
Sum driftsinntekter	-1 645 139	-1 699 463	-1 746 242	-1 779 716	-1 808 219
Lønnsutgifter	748 122	831 914	833 665	844 235	854 820
Sosiale utgifter	176 063	193 070	193 070	193 070	193 070
Kjøp av varer og tjenester	528 697	563 520	572 118	595 900	621 121
Overføringer og tilskudd til andre	86 654	59 927	59 637	59 389	59 391
Avskrivninger	43 422	48 279	48 113	45 913	40 227
Sum driftsutgifter	1 582 957	1 696 709	1 706 603	1 738 507	1 768 629
Brutto driftsresultat	-62 182	-2 754	-39 639	-41 209	-39 590
Renteinntekter	-19 683	-4 500	-4 500	-4 500	-4 500
Utbytte	-9 168	-18 600	-18 600	-18 600	-18 600
Gevinst og tap på finansielle omløpsmidler	-3 305	-2 400	-2 500	-2 600	-2 600
Renteutgifter	25 193	30 559	37 324	41 516	42 528
Avdrag på lån	72 404	40 974	48 181	53 868	57 168
Netto finansutgifter	65 441	46 033	59 905	69 684	73 996
Motpost avskrivninger	-43 422	-48 279	-48 113	-45 913	-40 227
Netto driftsresultat	-40 162	-5 000	-27 847	-17 438	-5 821
Disponering eller dekning av netto driftsresultat					
Overføring til investering	6 329	3 010	3 010	3 010	3 010
Avsetninger til bundne driftsfond	16 836	120	120	120	120
Bruk av bundne driftsfond	-21 114	-122	-122	-122	-122
Avsetninger til disposisjonsfond	45 361	6 112	26 459	14 550	2 933
Bruk av disposisjonsfond	-7 250	-4 120	-1 620	-120	-120
Dekning av tidligere års merforbruk	0	0	0	0	0
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	40 162	5 000	27 847	17 438	5 821
Fremført til inndekning i senere år (merforbruk)	0	0	0	0	0

4.2. Seksjonenes økonomi 2023

4.2.1. KOMMUNEDIREKTØR OG POLITISK

Beskrivelse av dagens virksomhet

Seksjonen omfatter kommunedirektør, politisk ledelse og alle politiske styrer, råd og utvalg, politisk sekretariat.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026
Vedtatt budsjett	10 961	10 961	10 961	10 961
Vedtatt forrige periode				
Valg, nytt kom.styre (ipad etc.), flere møter	1 000	0	1 000	0
Sum Vedtak forrige periode	1 000	0	1 000	0
Sum Lønns- og prisvekst	369	369	369	369
Konsekvensjustert budsjett	1 369	369	1 369	369
Konsekvensjustert ramme	12 330	11 330	12 330	11 330
Nye tiltak				
Aktivitetstilskudd til rådene	250	250	250	250
GDPR og kvalitet	750	750	750	750
Sum Nye tiltak	1 000	1 000	1 000	1 000
Nye tiltak og realendringer budsjett	1 000	1 000	1 000	1 000
Ramme 2023-2026	13 330	12 330	13 330	12 330

Budsjettvurdering

Endringene i budsjettet fra 2022 til 2023:

- Kompensasjon for pris- og lønnsvekst med 3,7% inkludert justering i pensjon.
- DigiViken finansieres med et tilskudd pr. innbygger på 3 kroner i 2022 og denne er justert opp med deflator i 2023.
- Gjennomføring av kommunevalg 2023 lagt inn med 1,0 millioner kroner.
- Øvre Eiker kommune har ikke dedikerte ressurser til å jobbe med personvern, ikt-sikkerhet og kvalitetssystem. Skal dette arbeidet løftes til et akseptabelt og sikkert nivå må det avsettes dedikerte ressurser og ikke at et fåtall personer bruker noen prosenter av sin stilling til dette arbeidet. Det foreslås derfor at det avsettes 750.000,- kroner til en rådgiverstilling med ansvar for GDPR, kvalitetssystem og IKT-sikkerhet.

4.2.2. SERVICE OG FELLESTJENESTER

Beskrivelse av dagens virksomhet

Seksjonen har en støttefunksjon i organisasjonen, samt at den har systemansvar for en rekke områder. Seksjonen består av servicesenter, arkiv, HR, IT, digitalisering og kommunikasjon. I tillegg har HR-avdelingen ansvar for å koordinere beredskapsarbeidet i kommunen og ansvar for å koordinere arbeidet med våre lærlinger.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026
Vedtatt budsjett	43 939	43 939	43 939	43 939
Vedtatt forrige periode				
IT lisenser til riktig ansvar	-3 390	-3 390	-3 390	-3 390
Sum Vedtak forrige periode	-3 390	-3 390	-3 390	-3 390
Sum Lønns- og prisvekst	1 413	1 413	1 413	1 413
Konsekvensjustert budsjett	-1 977	-1 977	-1 977	-1 977
Konsekvensjustert ramme	41 962	41 962	41 962	41 962
Innsparingstiltak				
Reduksjon av ramme knyttet til lønns- og prisvekst rådhusnære tjenester	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Sum Innsparingstiltak	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Nye tiltak				
Digitalt utenforskap	1 000	0	0	0
Økte lisenskostnader	3 000	3 000	3 000	3 000
Sum Nye tiltak	4 000	3 000	3 000	3 000
Nye tiltak og realendringer budsjett	3 000	2 000	2 000	2 000
Ramme 2023-2026	44 962	43 962	43 962	43 962

Budsjettvurdering

Endringene i budsjettet fra 2022 til 2023:

- Kompensasjon for pris- og lønnsvekst med 3,7 %, samt en liten justering av pensjon.
- «IT lisenser til riktig ansvar» er en teknisk justering hvor betalingsansvaret i 2022 ble flyttet ut til de seksjonene som har systemansvar for de ulike fagsystemene. Begrunnelsen er at betalingsansvar og bestillingsmyndighet bør være på samme hånd og at det vil virke disiplinerende i behovsfasen.
- Det foreslås å sette av 1,5 millioner kroner til et ettårig prosjekt «digitalt utenforskap». Dette skal være tilpasning av teknisk plattform knyttet til Office365 og opplæringsaktiviteter i organisasjonen for å få nytte av alle nye verktøy som er tilgjengelige. Prosjektet skal også samarbeide med bl.a. Kultur og livskraft for å bøte på digitalt utenforskap i befolkningen generelt.
- Økte lisenskostnader kompensert med 3,0 millioner kroner.

4.2.3. SAMFUNNSUTVIKLING

Beskrivelse av dagens virksomhet

Seksjonen omfatter: Forvaltning av natur og miljø, næringsutvikling, samferdselspolitikk, landbruksforvaltning, stedsutvikling, fysisk planlegging og overordnet planlegging, geodata og byggesak, vann og avløp, forvaltning, drift og vedlikehold av kommunens veier og grøntområder, fiske- og viltforvaltning og kommuneskogen.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026
Vedtatt budsjett	34 823	34 823	34 823	34 823
Budsjettendring i år				
PS-48/2022 1.tertial melding – økt deflator justering for 2022	435	435	435	435
Sum Budsjettendring i år	435	435	435	435
Sum Lønns- og prisvekst	1 205	1 205	1 205	1 205
Konsekvensjustert budsjett	1 640	1 640	1 640	1 640
Konsekvensjustert ramme	36 463	36 463	36 463	36 463
Innsparingstiltak				
Reduksjon av ramme knyttet til lønns- og prisvekst rådhusnære tjenester	-750	-750	-750	-750
Sum Innsparingstiltak	-750	-750	-750	-750
Nye tiltak				
Overtakelse av nye arealer	135	135	135	135
Planarbeid Øvre Eiker stadion	500	0	0	0
Rådgiver for kommunalsjef	700	700	700	700
Øke Klima- og miljørådgiverstillingen fra 20 til 100 %	750	750	750	750
Øke stillingen fra 50 til 70 % som Vannkoordinator for Eikerenvassdraget	50	50	50	50
Økt kostnader på drift og forvaltning av vei ink. vinterdrift og asfaltering	865	865	865	865
Sum Nye tiltak	3 000	2 500	2 500	2 500
Nye tiltak og realendringer budsjett	2 250	1 750	1 750	1 750
Ramme 2023-2026	38 713	38 213	38 213	38 213

Budsjettvurdering

Endringene i budsjettet fra 2022 til 2023:

- Det er satt av 135.000,- kroner til økte driftsutgifter som følge av nye veier og arealer som kommunen har overtatt. Dette kan sees som en «vekstkostnad». I tillegg er det gitt en kompensasjon på 865.000,- kroner til vei og park for ekstraordinær kostnadsvekst.
- Lønns- og prisvekst kompensert med 1,205 millioner kroner inkludert justering av pensjon. Dette tilsvarer kommunal deflator på 3,7 %.
- I 2. tertialmelding 2022 foreslås det avsatt 2,0 millioner kroner til prosjekt Øvre Eiker Stadion, som for øvrig foreslås navngitt som Eikerløkka. I budsjett 2023 foreslås det en bevilgning på 0,5 millioner kroner til planavdelingen for eventuelt eksterne utredninger/grunnundersøkelser som må gjøres. Kommunedirektøren foreslår ifm. årsavslutning 2022 å sette av inntil 5,0 millioner kroner til utvikling/realisering av utbyggingsområder i kommunen.
- Rådgiverstilling for kommunalsjef (samferdsel og næring) og økning av klima- og miljørådgiverstilling med 1,45 millioner kroner.
- Vannkoordinator Eikerenvassdraget – økning fra 50% til 70% - spleiselag med Holmestrand kommune.

4.2.4. FELLES DRIFTSOMRÅDE

Beskrivelse av dagens virksomhet

Seksjonen består av pensjon/premieavvik. Kjøp av tjenester fra og tilskudd til Drammensregionens brannvesen IKS (DRBV) inkludert 110-sentralen og Viken kommunerevisjon IKS. Det avsettes i tillegg midler til betaling for tjenester som ikke naturlig hører inn under andre seksjoner.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026
Vedtatt budsjett	0	0	0	0
Vedtatt forrige periode				
ØEKE konsekvenser av investering - økt husleie	2 664	6 573	24 785	45 997
Konsekvensjustert ramme	2 664	6 573	24 785	45 997
Nye tiltak				
DRBV og Sør Øst 110	17 022	17 022	17 022	17 022
Konsesjonskraft	-4 000	-4 000	-4 000	-4 000
Premieavvik og reguleringspremier	-2 148	-2 148	-2 148	-2 148
Ufordelte midler bosatte flyktninger 2022	5 180	5 180	5 180	5 180
Økte strømpriser	8 000	8 000	8 000	8 000
Sum Nye tiltak	24 054	24 054	24 054	24 054
Nye tiltak og realendringer budsjett	24 054	24 054	24 054	24 054
Ramme 2023-2026	26 718	30 627	48 839	70 051

Budsjettvurdering

Eierbidrag DRBV og SørØst 110

Eierbidraget øker som følge av befolkningsveksten i Øvre Eiker siden forrige revisjon av bidrag fra eierkommunene. Samlet eierbidrag er på 17 millioner kroner, inkludert refusjon for at Drammen kommune ønsker å beholde en brannstasjon i Mjøndalen.

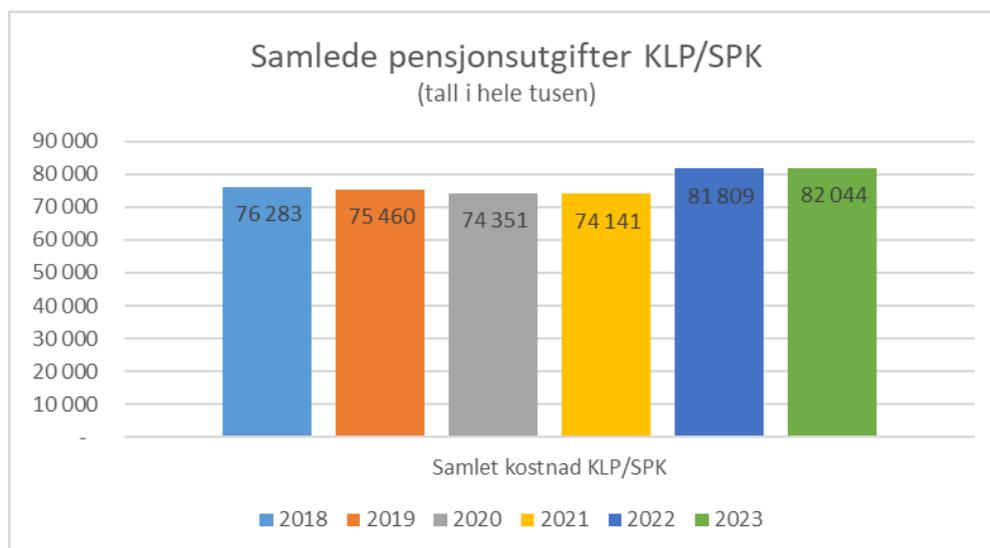
Konsesjonskraft og buffer til strømkostnader

Årlige inntekter fra konsesjonskraft inntektsføres her. Budsjetteres med en inntekt på 4,0 millioner kroner. Øvre Eiker kommune har 2 MWH som Øvre Eiker Energi selger til spotpris. Regjeringen har lansert et forslag om inndragning av «merinntekter» fra konsesjonskraft og det er i budsjettet lagt til grunn en salgspris på 2 kroner og 20 øre.

Det avsettes i tillegg en buffer på 8 millioner kroner til å kompensere seksjonene hvis energiprisene fortsetter på rekordhøye nivåer.

Premieavvik og reguleringspremie

Premieavviket på pensjon oppstår når innbetaling er lavere/høyere enn det netto pensjonskostnad som skal belastes driftsregnskapet er. Positivt premieavvik skal inntektsføres, mens negativt premieavvik skal utgiftsføres. Premieavviket amortiseres over 7 år. I 2023 budsjetteres det med et netto premieavvik på 56,89 millioner kroner, samtidig budsjettets reguleringspremie med netto 54,74 millioner kroner, som samlet gir en netto 2,15 millioner kroner i effekt på fellesområdet som en inntekt.

Samlet kostnad knyttet til pensjon har i mange år holdt seg ganske stabilt, men gjorde et signifikant hopp fra 2021 til 2022. Økningen fra 2020 til 2022 kan delvis forklares med pandemien hvor sykefraværet økte, vikarbruk økte og overtidbruk økte. Fra 2022 til 2023 er det en flat utvikling, men et stort premieavvik i 2023 vil føre til en økning i pensjonskostnader fra 2024 og utover.

Økt husleie

På fellesområdet avsettes forventet økning i husleie som følge av planlagte investeringer i kommunale formålsbygg. I 2023 avsettes det 2,6 millioner kroner og økende til 46 millioner kroner i 2026. Det er særlig ny Hokksund barneskole og utvikling av Eikertun området som får store effekter mot slutten av perioden, men også oppgradering av rådhuset får effekt i 2026. Husleien skal dekke avskrivningskostnader og rentekostnader, samt forvaltning og drift av byggene.

Ufordelte midler bosatte flyktninger 2022

Integreringstilskuddet for 2023 er beregnet til ca. 48 millioner kroner og mesteparten av dette er fordelt til berørte tjenester som NAV, Voksenopplæring, skole, barnehage, familietjenesten, barnevern, helse og psykisk helse. 48 millioner kroner forutsetter at det bosettes 200 flyktninger i løpet av 2022. Av disse midlene er ca. 43 millioner kroner fordelt ut til tjenestene og 5,2 millioner kroner avsatt til uforutsette utgifter og senere fordeling. Kommunedirektøren har i budsjett for 2023 ikke lagt opp til ytterligere bosetting grunnet en svært presset boligsituasjon som fører til en ubalanse i leiemarkedet. IMDI har antydnet at det i løpet av 2022 bosettes om lag 22.000 flyktninger og at det må bosettes ytterligere 30.000 i 2023. Skal Øvre Eiker kommune ta sin del av dette må boligsituasjonen løses og forutsetningene er ikke blitt bedre ved at regjeringen har foreslått å fjerne investeringstilskuddet til sykehjem, omsorgsboliger og utleieleiligheter. På den andre siden har Øvre Eiker kommune bosatt mange sammenlignet med andre kommuner i 2022.

4.2.5. ØKONOMI, INNKJØP OG EIERSKAP

Beskrivelse av dagens virksomhet

Seksjonen omfatter økonomi, innkjøp, lønn, kommuneadvokater og eierskap, i tillegg til at seksjonen har ansvaret for å koordinere samhandling mellom kommune og eiendomsforetak. Seksjonen er vertskap for 2 interkommunale samarbeid; lønn og innkjøp.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026
Vedtatt budsjett	13 319	13 319	13 319	13 319
Vedtatt forrige periode				
IT lisenser til riktig ansvar	1 881	1 881	1 881	1 881
Prosjektstilling eierskap og samarbeid	-150	-150	-150	-150
Sum Vedtak forrige periode	1 731	1 731	1 731	1 731
Sum Lønns- og prisvekst	497	497	497	497
Konsekvensjustert budsjett	2 228	2 228	2 228	2 228
Konsekvensjustert ramme	15 547	15 547	15 547	15 547
Ramme 2023-2026	15 547	15 547	15 547	15 547

Budsjettvurdering

Endringene i seksjonens budsjetttramme er kun av teknisk karakter.

- Kompensasjon for pris- og lønnsvekst med 497.000,- kroner inkludert en justering av pensjon. Tilsvarende deflator på 3,7 %.
- Helårseffekt av avvikling prosjekt Eierskap fra 01. februar 2022.
- Betalingsansvar for økonomi- og lønnsystem overført fra IT-avdeling.

4.2.6. SELVKOSTOMRÅDER

Beskrivelse av dagens virksomhet

Omfatter vann, avløp, byggesak, seksjonering og oppmåling og ligger under seksjon Samfunnsutvikling.

Gebyrene reguleres etter selvkostprinsippet og beregnes ut fra tjenestenes faktiske kostnader. Kostnadene til produksjon av VA- tjenester dekkes direkte av abonnentene.

Kostnadene for byggesak, seksjonering og oppmåling dekkes over gebyrene per sak.

Byggesak, seksjonering og oppmåling er tjenester der det kan være store variasjoner fra et år til et annet.

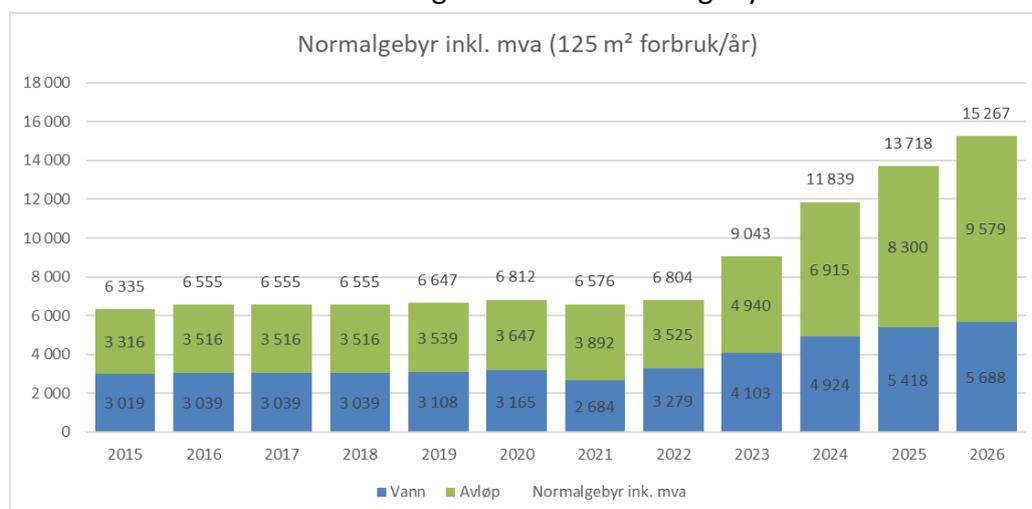
Driftsbudsjett med endringer

Driftsbudsjettet i selvkostområdene budsjetteres med bidraget de skal gi til kommunekassen for å dekke indirekte kostnad, kalkulatoriske renter og avdrag. Ved et overskudd avsettes det til fond og ved et underskudd brukes det av fond. Ved eventuelt underskudd og tomt fond som fremføres underskuddet til neste år for vann og avløp, men må dekkes av kommunekassen for byggesak, seksjonering og oppmåling. Ved et underskudd på vann og avløp vil dette få en direkte negativ innvirkning på årets resultat, men da tilsvarende positivt i årene fremover og en balanse i løpet av en 5 års periode.

Budsjettvurdering

Det er nødvendig med store investeringer både i ledningsnett, rensetrinn og behandlingsanlegg i årene fremover. Kostnadene for disse investeringene påvirker fremtidige årsgebyr for vann og avløp. Det er spesielt krav fra statsforvalteren på nitrogenrensing som medfører et langt dyrere behandlings-/renseanlegg enn det ville vært uten dette kravet. I tillegg har det sterkt økende rentenivået en direkte innvirkning på gebyrene. Som følge av dette er ventet en forholdsvis kraftig vekst i gebyrene i årene fremover. Reelt sett har gebyrene gått ned fra 2015 da gebyret i stor grad har vært på samme nivå i hele perioden selv om lønns- og prisvekst i perioden 2015-2022 har økt med 22,2 %.

For en normalhusstand (125 m³pr. år) vil det gi et totalgebyr for vann og avløp på 9.043,- kroner inkl. mva. i 2023. Utvikling over tid viser flate gebyrer i de siste 7 årene.

4.2.7. OPPVEKST

Beskrivelse av dagens virksomhet

Seksjonen består av følgende tjenesteområder: Ordinært barnehagetilbud (både kommunale og private), ordinært grunnskoletilbud, skolefritidsordning (SFO), kulturskole, voksenopplæring, pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT), familiesenteret med helsestasjons- og skolehelsetjeneste og familieteam, barneverntjeneste og bolig for enslige mindreårige flyktninger (avviklet i 2022).

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026
Vedtatt budsjett	548 467	548 467	548 467	548 467
Vedtatt forrige periode				
IT lisenser til riktig ansvar	408	408	408	408
PS-3/22 Endring øk.plan	5 139	5 139	5 139	5 139
Sum Vedtak forrige periode	5 547	5 547	5 547	5 547
Budsjettendring i år				
20% stilling bibliotek fra skole	-140	-140	-140	-140
PS-48/2022 1.tertial melding - økt deflator justering for 2022	6 885	6 885	6 885	6 885
PS-48/2022 1.tertial melding - lærernorm	5 000	5 000	5 000	5 000
Sum Budsjettendring i år	11 745	11 745	11 745	11 745
Sum Lønns- og prisvekst	18 277	18 277	18 277	18 277
Konsekvensjustert budsjett	35 569	35 569	35 569	35 569
Konsekvensjustert ramme	584 036	584 036	584 036	584 036
Nye tiltak				
Barnehage bosette flyktninger 2022	2 470	2 470	2 470	2 470
Barnekoordinator, helårseff. av endring i 2022 (statsbudsjettet)	293	293	293	293
Barnevern bosatte flyktninger 2022	1 000	1 000	1 000	1 000
Barnevernsreform (statsbudsjettet)	4 001	4 001	4 001	4 001
Bruk av oppvekstreform fond	-4 000	-1 500	0	0
Disponering av oppvekstreform fond	4 000	1 500	0	0
Godtgjøring av sakkyndige og tolk som følge av ny barnevernlov (statsbudsjett)	-67	-67	-67	-67
Gratis kjernetid 1.klassinger SFO (helårs effekt - statsbudsjettet)	2 806	2 806	2 806	2 806
Helsehjelp bosatte flyktninger 2022	1 000	1 000	1 000	1 000
Redusert makspris barnehager (helårseff. endring i 2022 + ytterligere reduksjon 2023) og gratis 3.barn (statsbudsjettet)	2 644	2 644	2 644	2 644
Samværsplan som følge av ny barnevernlov (statsbudsjettet)	111	111	111	111
Skole bosatte flyktninger 2022	3 100	3 100	3 100	3 100
Statlig/private skoler, endring i elevtallet (statsbudsjettet)	44	44	44	44
Voksenopplæring bosatte flyktninger 2022	2 700	2 700	2 700	2 700
Økt kapasitet barnehagesektoren	2 250	4 250	6 250	8 250
Styrking av satsningen på psykisk helse, 50% psykologstilling	500	500	500	500
Økt grunnbemanning skole	1 500	1 500	1 500	1 500
Sum Nye tiltak	24 352	26 352	28 352	30 352
Nye tiltak og realendringer budsjett	24 352	26 352	28 352	30 352
Ramme 2023-2026	608 388	610 388	612 388	614 388

Budsjettvurdering

- IT-lisenser for fagprogrammer flyttet fra IT til Oppvekst. Gjelder fagprogrammer til helsestasjon, ppt og barnevern. 0,4 millioner kroner som er en ren teknisk vurdering for at systemansvar og betalingsansvar skal henge sammen.
- 20% bibliotekar avgitt til biblioteket fra skole.
- Videreført ekstra kompensasjon for prisvekst i 2022 og ekstra midler til oppfyllelse av lærernorm.
- Lønns- og prisvekst kompensert med 3,7 %, i tillegg er pensjonskostnader justert i henhold til prognose fra KLP og SPK.
- Endringer i budsjetttramme som følge av statsbudsjettet lagt inn i sin helhet. Dette gjelder barnekoordinator (0,291 mill. kr.), oppvekstreform (4,001 mill. kr.), godtgjøring av sakkyndige (-0,067 mill. kr.), gratis kjernetid SFO (2,806 mill. kr.), redusert makspris barnehage ++ (2,644 mill. kr.). Dette er endringer som teoretisk sett ikke skal påvirke den økonomiske handlefriheten, men være kompensasjon for endring av rammebetingelser.
- Kommunestyret satte av 10 millioner kroner i 1. tertial 2022 til å «smøre» innføringen av Oppvekstreformen og det forutsettes at 4,0 millioner kroner av disse benyttes i 2023.
- Bosetting av et stort antall flyktninger påvirker også behovet for tjenester i Oppvekst. I budsjett for 2023 er det foreslått en avsetning på 10,27 millioner kroner til barnevern, skole, barnehage, voksenopplæring og familietjenesten. Midlene finansieres av integreringstilskudd for bosetting av flyktninger.
- Vekst i antall barn i barnehage kompenseres med 2,25 millioner kroner i 2023.
- I budsjettet for 2023 skal det være tilstrekkelig med midler til å overholde normen for lærertetthet i skole og bemanningsnormen i barnehagene, men det er også noen helt kritiske suksessfaktorer;
 - Sykefraværet og vikarbruken må ned.
 - Antall omsorgsovertakelser i barnevernet må reduseres i takt med den planen som er lagt.

4.2.8. KULTUR OG LIVSKRAFT

Beskrivelse av dagens virksomhet

Seksjonen omfatter kulturfaglige aktiviteter for barn og unge, idrett, bibliotek, kulturarv, svømmehaller, samt systemansvar for bruker- og innbyggermedvirkning, frivillighet, innovasjon, samskaping og folkehelse. Seksjonen forvalter tilskudd til Kirkelig Fellelsråd.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026
Vedtatt budsjett	40 591	40 591	40 591	40 591
Vedtatt forrige periode				
IT lisenser til riktig ansvar	324	324	324	324
Sum Vedtak forrige periode	324	324	324	324
Budsjettendring i år				
20% stilling bibliotek fra skole	140	140	140	140
PS-48/2022 1.tertial melding - økt deflator justering for 2022	507	507	507	507
Sum Budsjettendring i år	647	647	647	647
Sum Lønns- og prisvekst	1 398	1 398	1 398	1 398
Konsekvensjustert budsjett	2 369	2 369	2 369	2 369
Konsekvensjustert ramme	42 960	42 960	42 960	42 960
Innsparingstiltak				
Stilling Kommunalsjef Kultur og Livskraft holdes vakant i 2023	-1 300	-1 300	-1 300	-1 300
Sum Innsparingstiltak	-1 300	-1 300	-1 300	-1 300
Nye tiltak				
Brannsikringsplaner Dyngje og Gamle-Hokksund	250	0	0	0
Ekstra aktivitetsmidler til biblioteket og BUA i 2023	300	0	0	0
Gratis inngang Kunstlaboratorium 2023 (PS 84/22)	90	0	0	0
Kulturseksjonen oppretter fond til søknader fra grendeutvalg	100	100	100	100
Kulturtiltak for og med barn og unge i 2023 - ekstern utlysning	200	0	0	0
Opprettelse av aktivitetsråd (PS 90/2022)	250	250	0	0
Saldering KS-vedtak Kultur og livskraft	-100	-100	-100	-100
Sommerskole bosatte flyktninger 2022	500	500	500	500
Vedlikehold og anskaffelse av utstyr (BUA)	50	50	50	50
Sum Nye tiltak	1 640	800	550	550
Nye tiltak og realendringer budsjett	340	-500	-750	-750
Ramme 2023-2026	43 300	42 460	42 210	42 210

Budsjettvurdering

- Kompensert for pris- og lønnsvekst med 3,7%, i tillegg til justering av pensjonsutgifter.
- Betalingsansvar for biblioteksystem flyttet over fra IT-avdeling.
- Teknisk justering ved at skole har overført midler tilsvarende en 20% stilling knyttet til bibliotek.
- Avsatt 250.000,- kroner til brannsikringsplaner for Dyngje og Gamle Hokksund. Dette er pålegg som er kommet.
- I PS 84/22 vedtok kommunestyret gratis inngang i 2023 på Kunstlaboratoriet i forbindelse med 25-årsjubileum.
- I PS 90/22 vedtok kommunestyret at idrettsrådet skal ha funksjonen som aktivitetsråd i Øvre Eiker. For å utløse sentrale midler må det avsettes tilsvarende kommunale midler og det foreslås en bevilgning på 250.000,- kroner i 2 år.
- Det ligger 1,0 millioner kroner til sommerskole i rammen og det foreslås i tillegg 0,5 millioner kroner fra integreringsmidlene til å utvide tilbudet i 2023.

- Det avsettes 50.000,- kroner til vedlikehold av eksisterende utstyr og anskaffelse av nytt utstyr til BUA.

4.2.9. HELSE OG OMSORG

Beskrivelse av dagens virksomhet

Seksjonen består av følgende tjenesteområder: Forvaltning, helse og samordning, tilrettelagte tjenester, tjenester i institusjon, tjenester til hjemmeboende, Øvre-Eiker hjelpa, driftsstab, samfunnshelse, legevakt, miljørettet helsevern og NAV-kontoret.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026
Vedtatt budsjett	494 894	494 894	494 894	494 894
Vedtatt forrige periode				
IT lisenser til riktig ansvar	777	777	777	777
Kompensere for bortfall i økonomisk sosialhjelp som følge av økt bostøtte	-100	-100	-100	-100
Legevakt, samfunnshelse og fastlege fra Samfunnsutvikling til HO	3 358	5 012	5 039	5 039
PS-3/22 Endring øk.plan	1 887	1 887	1 887	1 887
Styrking av budsjetttramme tilrettelagte tjenester	1 000	4 000	6 000	7 000
Styrking av ramme til hjemmetjenester	1 500	3 000	4 500	6 000
Tilbud til innbyggere med omfattende utfordringer knyttet til psykisk helse, rus og adferd	1 000	2 000	2 000	2 000
Sum Vedtak forrige periode	9 422	16 576	20 103	22 603
Budsjettendring i år				
PS-48/2022 1.tertial melding - økt deflator justering for 2022	5 173	5 173	5 173	5 173
PS-48/2022 1.tertial melding - styrking HEV	7 000	7 000	7 000	7 000
Sum Budsjettendring i år	12 173	12 173	12 173	12 173
Sum Lønns- og prisvekst	15 929	15 929	15 929	15 929
Konsekvensjustert budsjett	37 524	44 678	48 205	50 705
Konsekvensjustert ramme	532 418	539 572	543 099	545 599
Nye tiltak				
Anskaffelse og implementering av ny elektronisk pasientjournal i Helse og velferdstjenestene	800	500	500	500
Arbeidstøy	100	100	100	100
Diverse korrigeringer økonomisk sosialhjelp (statsbudsjettet)	309	309	309	309
Eksterne kjøp øker	6 000	6 000	6 000	6 000
Etablere flere sykehjems plasser ved Eikertun helsehus	0	0	10 000	20 000
Helse - fastlegeutfordringer (statsbudsjettet)	1 693	2 540	2 540	2 540
Helsehjelp bosatte flyktninger 2022	1 500	1 500	1 500	1 500
Hjelpemidler hjemmeboende	250	150	200	200
Introduksjonstønad bosatte flyktninger 2022	18 800	18 800	18 800	18 800
Investering i Mestring - 100% fysio/ergo	700	700	700	700
Sosialhjelp bosatte flyktninger 2022	10 000	10 000	10 000	10 000
Styrke digital kompetanse i Helse og velferdstjenestene - særlig vekt på turnustjenestene	200	200	200	200
Videreutvikle velferdsteknologi	100	100	100	100
Økning i tilskudd til fysioterapi for små hjemler til minimum 60%	350	350	350	350
Økt behov for finansiering - privat fysio tilskudd	500	1 000	1 000	1 000
Økt behov for forvaltning/rettigheter for innbyggere/1 saksbehandler for tjenester til hjemmeboende	0	700	700	700
Økt bemanning NAV bosatte flyktninger 2022	1 500	1 500	1 500	1 500
Økte antall VTA plasser	650	650	650	650
Øvre Eiker hjelpa økt bemanning bosatte flyktninger 2022	750	750	750	750
Saldering KS-vedtak HEV	-250	-100	-100	-100
Nye tiltak og realendringer budsjett	43 952	45 749	55 799	65 799
Ramme 2023-2026	576 370	585 321	598 898	611 398

Budsjettvurdering

Helse og velferd er den seksjonen som påvirkes i sterkest grad av den demografiske utviklingen i kommunen. Antallet innbyggere over 67 år vokser raskt, samtidig som behovet for tjenester vokser sterkt i de yngre alderssegmentene. Seksjonen er i en krevende økonomisk situasjon ved at mer av ressursene burde vært allokert til eldreomsorgen, samtidig som det er en-til-en-tjenestene i form av brukerstyrt personlig assistanse, personlig assistanse, kjøp av plasser innen psykisk helse og rus og avlastning for yngre funksjonshemmede hvor kostnadene vokser raskt eller det er et stort behov.

- Full kompensasjon for forventet pris- og lønnsvekst med 3,7 % og justering av pensjon. Dette utgjør 15,9 millioner kroner.
- Kompensasjon for øket deflator (fra 2,5 % til 3,7 %) i 2022 videreført i 2023, men veksten fra 3,7 % til 5,3 % i 2022 må dekkes inn av alle seksjoner fordi kommunen ikke blir kompensert av staten.
- Styrking av budsjetttramme i 1. tertial 2022 videreført inn i 2023 med 7 millioner kroner.
- Vedtak fra tidligere års økonomiplan med styrking av tilrettelagte tjenester, tilbud til personer med psykiske lidelser og hjemmetjenester med 3,5 millioner kroner.
- Anskaffelsesprosess for ny elektronisk pasientjournal er iverksatt og det er avsatt 0,8 millioner kroner i driftsbudsjettet i 2023 og deretter 0,5 millioner kroner i perioden. Mye av kostnaden vil være økte lisenskostnader.
- Kjøp av arbeidstøy styrket med 100.000,- kroner årlig. Pandemien har ført til behov for mer arbeidstøy til flere.
- Bosetting av flyktninger fører til et øket behov for tjenester innen helse og velferd og i sum beløper dette seg til 32,55 millioner kroner som finansieres av integreringstilskudd.
- Kjøp av plasser til innbyggere med rusutfordringer og/eller utfordringer med psykisk helse styrkes med 6,0 millioner kroner.
- I statsbudsjettet foreslås det å styrke grunnfinansieringen av fastlegeordningen slik at hver lege kan ha færre pasienter på listen og dermed få en mer «levelig» hverdag. Dette utgjør 1,693 millioner kroner i 2023 og en helårseffekt på 2,5 millioner kroner. I samband med fremleggelse av Helseplan for Øvre Eiker vil det bli fremmet forslag til lokale tiltak i tillegg til styrking av tilskudd til private fysioterapeuter med 0,5 millioner kroner og styrking av den kommunale fysioterapitjenesten med 0,7 millioner kroner som allerede ligger inne i forslaget til budsjett for 2023.
- Ny avtale om legevakt må inngås med virkning fra april 2023. Budsjettet styrket med 3,4 millioner kroner for å håndtere en sannsynlig dyrere avtale enn det man har i dag.
- Det foreslås å sette av 200.000,- kroner til en økning av antall VTA-plasser og hjelpemidler til hjemmeboende foreslås styrket med 0,1 millioner kroner.

Budsjettet for seksjon helse og velferd er stramt og det er en utfordring at regjeringen i sitt forslag til statsbudsjett har foreslått å fjerne investeringstilskuddene til institusjoner, omsorgsboliger og utleieboliger i 2023. Om ikke dette reverseres i 2023 eller tilbakeføres i 2024 vil dette være dramatisk for velferdstjenestene.

Regjeringen har også i sitt forslag til statsbudsjett fjernet 1,2 milliarder kroner av bostøtten som gikk til å kompensere bostøttemottagere for økte energipriser. Om dette bare blir en overføring av kostnader fra stat til kommune, så vil dette for Øvre Eiker kommune kunne bety 4-4,5 millioner kroner i økte sosialhjelpsutgifter. Samtidig er det slik at bostøtteordningen ble innført før den ordinære strømstøtteordningen og det kan være at denne forhindrer en sterk vekst i kostnadene for kommunen.

4.2.10. ØVRE EIKER KOMMUNALE EIENDOM KF

Budsjettvurdering

Øvre Eiker Kommunale Eiendom KF har sine inntekter fra husleie for kommunale formålsbygg. I forbindelse med behandlingen av økonomiplan 2020-2023 ble det besluttet at vedlikeholdsmidler skulle vedtas eksplisitt i kommunestyret, mens styret i det kommunale foretaket ønsket en høyere husleie som kunne legges til rette for et overskudd i selskapet og som kunne benyttes til å bygge opp et vedlikeholdsfond. Kommunedirektøren har i budsjett for 2023 ikke funnet rom for å øke vedlikeholdsbudsjettet utover at det justeres med kommunal deflator.

Husleien for 2023 er justert med 2,5 %. Endelig husleie må regnes ut når investeringer for 2022 er aktivert. Gjennomsnittlig rente er fastsatt til 2,49 % for ØEKE sin låneportefølje som er knyttet til husleien.

Konsekvenser av investeringer som Øvre Eiker Kommunale Eiendom KF foretar innarbeides som økt husleie og legges på Felles inntekter/utgifter og flyttes ut på seksjonene når bygget overdras fra KF'et.

Forslaget til investeringsbudsjett for 2023-2026 omtales i eget kapittel.

4.3. Risiko- og sårbarhetsanalyse

Risiko og sårbarhetsanalyse budsjett og økonomiplan 2023-2026		Høy risiko	Moderat risiko	Lav risiko
Skatteinntekter	Skatteveksten i Øvre Eiker har i 2022 vært sterkere enn i landet for øvrig. KS-modellen for beregning av skatteinntekter benyttes og det benyttes et forsiktig anslag.			
Rammetilskudd	Rammetilskuddet gis som et rent innbyggertilskudd og med en korrigering av ulikt utgiftsbehov basert på demografiske og sosioøkonomiske kjennetegn ved befolkningen. Treffsikkerheten til inntektssystemet kan diskuteres, men fastslått inntektsnivå for det enkelte år er det ikke knyttet risiko til.			
Inntektsutjevning	Skatteinntektene i Øvre Eiker nærmer seg sakte, men sikkert landsgjennomsnittet (96,2% i 2022) og det betyr også at avhengigheten av skatteinngangen i landet blir lavere.			
Finansinntekter	Avkastningen på plasserte midler budsjetteres meget forsiktig. Over mange år har det vært en meravkastning sammenlignet med budsjett. En urolig verden med stigende renter gjør at risikoen knyttet til finansinntekter vurderes som høy. I 2022 har det vært en negativ avkastning.			
Finanskostnader	Øvre Eiker kommune har relativt sett en lav gjeldsbelastning, men har samtidig lav betjeningsevne. Høy grad av rentebinding og forsiktig investeringsstrategi gjør at risikoen har vært begrenset de siste årene. Større behov for investeringer de neste 10 årene vil øke risikoen kraftig. Forventning om stigende rentenivå øker risikoen betydelig knyttet til nye investeringer.			
Energikostnader	Energikostnadene i 2022 har vokst svært kraftig. Det er ikke noen form for kompensasjon til kommunesektoren og deler av inntekten fra salg av konsesjonskraft trekkes inn. Vedvarende høye kraftutgifter vil være en økonomisk utfordring, men samtidig vil det være et incitament til å gjennomføre ENØK-tiltak raskt.			
Utbytte	Øvre Eiker kommune har 3 selskaper (Vardar, EEU og ØEE) som det kan forventes utbytte fra. Vardar og ØEE er i energibransjen hvor det er høyere priser, men samtidig endringer i skattereglene som vil påvirke utbyttemulighetene.			
Pensjonskostnader	I likhet med de fleste andre kommuner har Øvre Eiker oppsamlet "gjeld" i balansen i form av premieavvik som gradvis skal belastes driftsregnskapet. Et relativt stort premiefond bidrar til å holde veksten i pensjonskostnadene nede.			
Sykefravær	Med et sykefravær i størrelsesorden 9-10% utgjør dette en stor kostnad for organisasjonen, i form av redusert kvalitet på tjenestene, vikarutgifter og en personlig kostnad for den enkelte. Variasjonen i sykefravær anses som en stor økonomisk risiko for kommunen.			
Befolkningsvekst	En av bærebjelkene i strategien for å kunne investere og ha et økonomisk handlingsrom er en moderat til sterk befolkningsvekst. Om dette ikke lykkes vil både forutsetningene for investeringene til dels falle bort og evnen til å bære investeringene reduseres. I 2022 har det vært en befolkningsvekst på over 2 %.			
Demografi	Endringen i befolknings sammensetningen går raskt og det betyr at det må allokeres midler til helse og omsorg, samtidig som oppvekstsektoren må vokse saktere. Dette er svært krevende og utgjøre en risiko hvis man ikke klarer å ta nødvendige grep raskt nok.			
Statlige finanser	Regjeringen og Stortinget har over mange år varslet at det ikke er rom for økte offentlige utgifter og at kommunesektoren må innovere og prioritere for å skaffe seg et økonomisk handlingsrom. Nye krav fra staten sammen med manglende finansiering anses som en økonomisk risiko.			
Likviditet	Likviditeten i kommunen anses ikke som utfordrende i 2023 og 2024, men kan bli mer utfordrende utover i perioden når de store investeringene begynner å slå inn.			

Risiko- og sårbarhetsanalysen må leses i en kontekst hvor Øvre Eiker kommune ikke opererer i et vakuum, men i et samfunn med andre kommuner, bedrifter, organisasjoner etc. Isolert sett viser ROS-analysen at sannsynligheten for alvorlige økonomiske tilbakeslag er relativt stor og konsekvensene likeså. Men det er også slik at Øvre Eiker kommune er i en situasjon med positiv befolkningsvekst, økende skatteinntekter (relativt sett) og har tjenester i god utvikling. Det betyr at Øvre Eiker er i en veldig god situasjon sammenlignet med mange andre kommuner som har stagnerende eller fallende befolkningstall og høy gjeld som skal betjenes.

Risikoreduserende elementer

- ✓ Befolkningsvekst på over 2%.
- ✓ Nøktern pengebruk og god budsjett disiplin over tid.
- ✓ Bedre skatteinngang år for år.
- ✓ Sentral plassering med tanke på et stort arbeidsmarked.
- ✓ Gode tjenester.
- ✓ Godt samarbeid mellom administrasjon og folkevalgte.
- ✓ Transparent organisasjon med korte linjer.

Risikoelementer

- ✓ Statlige finanser og finansiering.
- ✓ Øvre Eiker fortsatt avhengig av god skatteinngang i landet.
- ✓ Manglende tilgang på kapital til investeringer – regjeringen foreslått avvikling av ordning med investeringstilskudd.
- ✓ Mange store investeringsprosjekter samtidig.
- ✓ Krav fra staten som reduserer handlefriheten; ref. bemanningsnormer.
- ✓ Store behov hos enkeltbrukere som binder opp driftsbudsjettet, samtidig som staten svekker finansieringsordningene.

4.4. Finansielle nøkkeltall

	Ikke akseptabelt	Laveste akseptable resultat	Ønsket resultat	Resultat 2021
Netto driftsresultat	<0,5 %	0,5%-1,75%	>1,75%	2,40 %
Disposisjonsfond	<5%	5%-7%	>7%	7,80 %
Gjeldsgrad	>100%	75%-100%	<75%	67,70 %

Kommunene er pålagt å ha måltall for den økonomiske utviklingen som skal søkes oppnådd gjennom aktive tiltak. Minimum 2 av de finansielle måltallene bør være på laveste akseptable resultat eller ønsket nivå samtidig.

Rapporteres på ved årsslutt.

Øvre Eiker kommune har noen utfordringer knyttet til de finansielle måltallene:

- Kommunen har lave frie inntekter.
- Relativt små fondsavsetninger.
- Store investeringsbehov.

Investeringene i økonomiplanperioden vil føre til at husleie for å betale renter og avdrag i Øvre Eiker Kommunale Eiendom KF legger større og større beslag på de frie inntektene, men samtidig vil eksterne husleier avvikles dersom rådhuset rehabiliteres.

Netto driftsresultat

Netto driftsresultat viser hvilke midler som ikke er benyttet i driftsregnskapet, og som gjenstår til bruk for avsetninger og investeringer.

Øvre Eiker kommune hadde i 2021 et netto driftsresultat på 2,5 %. For 2023 budsjetteres det med et netto driftsresultat på 0,3 %, men stigende utover i perioden.

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Netto driftresultat i prosent av brutto driftsinntekter	1,50 %	2,60 %	1,10 %	1,70 %	0,20 %	2,50 %

De fem siste årene har Øvre Eiker kommune hatt et positivt netto driftsresultat, men dette har i stor grad hatt sammenheng med høye skatteinntekter, synkende renteutgifter og premieavvik på pensjon. Samtidig er Øvre Eiker kommune en lavinntektskommune og det kan være at ambisjonsnivået med tanke på netto driftsresultat må være lavt så lenge man ikke innfører eiendomsskatt.

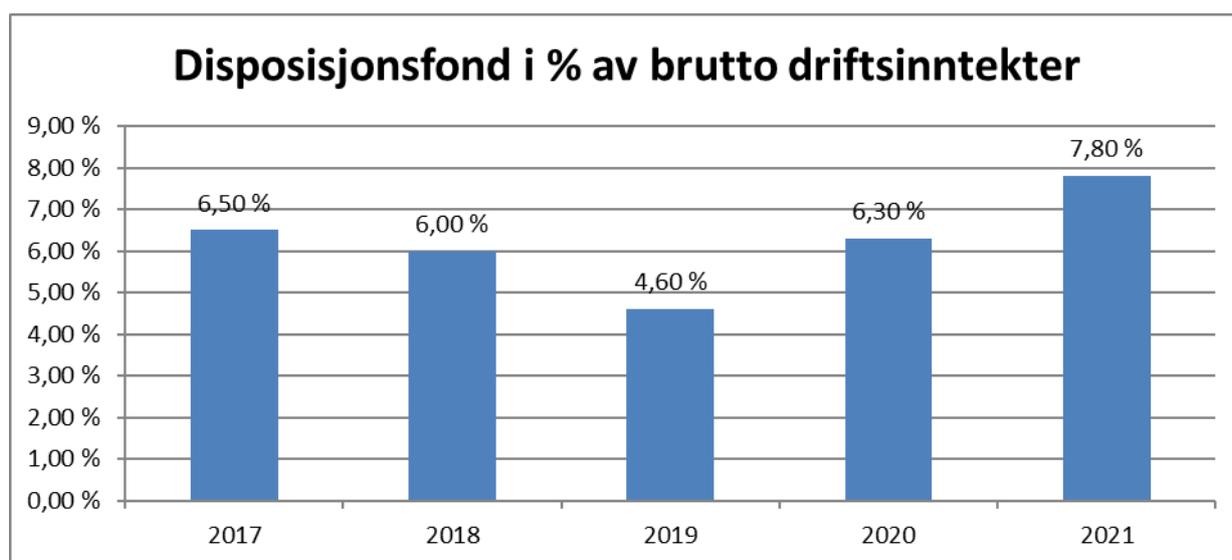
Disposisjonsfond

Disposisjonsfond av en viss størrelse er viktig for å kunne egenfinansiere investeringer og kunne håndtere uforutsette utgifter. Pr. 2021 hadde Øvre Eiker kommune et disposisjonsfond på 7,8 % av brutto driftsinntekter. Dette var opp fra 6,3 % i 2020.

Gjennomsnittet i KOSTRA-gruppa var på 12,6 %, mens det for landet var et gjennomsnitt på 13,4 %.

Bildet fortregnes litt av at disposisjonsfondet benyttes til å forskuttere spillemidler og momsrefusjon. Det er blant annet forskuttet 26 millioner kroner i spillemidler til Hokksundhallen, noe som i realiteten betyr at disposisjonsfondet er 26 millioner kroner høyere.

I budsjett for 2023 er det foreslått å egenfinansiere investeringer med kort levetid.

Netto lånegjeld

Indikatoren viser netto lånegjeld i kroner per innbygger, for kommunekonsernet. Netto lånegjeld er definert som langsiktig gjeld (eksklusive pensjonsforpliktelser) fratrukket totale utlån og ubrukte lånemidler.

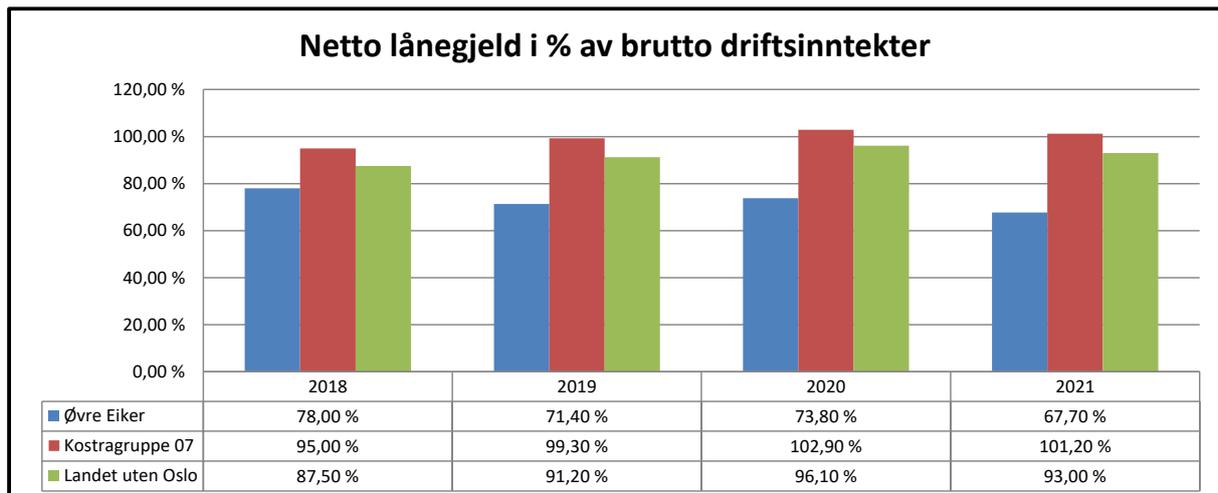
Netto lånegjeld i kr. pr. innbygger	2017	2018	2019	2020	2021
Øvre Eiker	55 693	55 568	55 849	56 946	56 167
Kostragruppe 07	71 302	78 159	84 020	89 013	93 838
Landet uten Oslo	71 103	75 664	80 940	87 166	90 299
Landet	66 827	71 453	76 520	82 784	86 231

Øvre Eiker kommune hadde pr. 2021 en netto lånegjeld pr. innbygger på 56 167,- kroner.

Gjennomsnittet for landet utenom Oslo er på ca. 90.300,- kroner. Hvorvidt det er en bærekraftig gjeld vil avhenge av kommunens inntektsnivå og hva det er lånt til.

Fra 2017 til 2021 økte netto lånegjeld pr. innbygger med 0,85 % i Øvre Eiker kommune, mens det i landet uten Oslo økte med 26 %.

Investeringene i 2022 er så lave at netto lånegjeld pr. innbygger i realiteten vil synke sammenlignet med 2021.

Netto lånegjeld i % av brutto driftsinntekter har vært synkende de siste årene. Ved utgangen av 2021 utgjorde netto lånegjeld 67,7% av brutto driftsinntekter, noe som er ned med 10 prosentpoeng fra 2018. I landet utenom Oslo har det i samme periode vært en vekst fra 87,5 % til 93 %.

5. INVESTERINGSBUDSJETTET 2023-2026

5.1. Handlingsregel for låneopptak

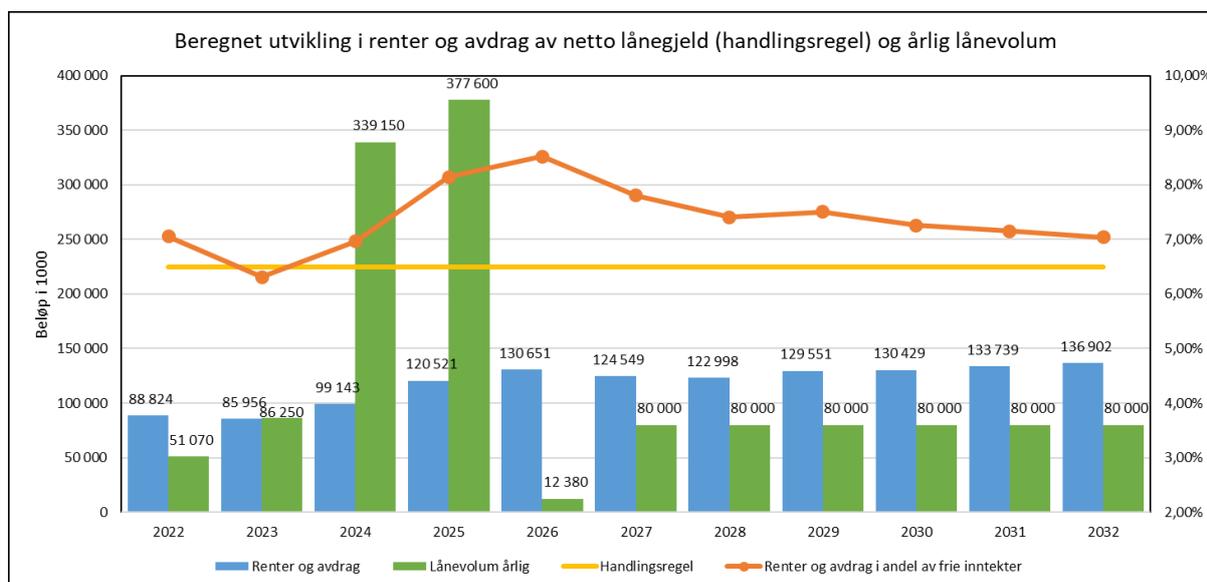
I PS 164/20 ble det vedtatt at renter og avdrag fratrukket VA-gjeld, startlån og utlån til Eiker omsorgsbygg (EO) ikke skal utgjøre mer enn 6,5 % av kommunens frie inntekter. I perioder med store investeringer vil handlingsregelen brytes, men over tid (5-10 år) må intensjonen i regelen ivaretas.

Intensjonen i handlingsregelen er å ikke belaste driftsbudsjettet til kommunen med mer enn 6,5% av de frie inntektene. Det er gjelden som kommunekassen selv må bære som er relevant. Det vil si renter og avdrag i ØEKE som gjelder formålsbygg, som faktureres kommunen som husleie, og kommunens egen gjeld fratrukket selvkost gjeld og startlån. Avdrag kan defineres i handlingsregelen som avskrivninger fratrukket investeringstilskudd, bruk av fond og momskompensasjon.

Regelen ble presisert i PS 155/21 for å ivareta intensjon etter at ØEKE overtok egne lån og at Eiker Omsorgsbygg ble innlemmet i ØEKE.

I beregningen av fremtidige renter og avdrag er det lagt til grunn:

- Lån pr. 1.1.2022.
- Forventet låneopptak for 2022.
- Låneopptaket skjer midt i året hvert år med halvårseffekt på avdrag og renter.
- Lånefinansiering av fremtidige investering i kommunen.
- Fremtidige investeringer i ØEKE fratrukket det som forventes å være selvfinansierende (boliger, Enøk tiltak etc.).
- Selvkostgjeld og startlån er holdt utenfor beregningen.
- Lånevolum i figuren er fratrukket avhending av eiendom og evt. reduserte husleier som følge av foretting.

For 2023 er det forventet at renter og avdrag vil utgjøre 86 millioner kroner eller 6,3 % av frie inntekter. Med stigende investeringstakt vil belastningen i driftsregnskapet i 2026 utgjøre ca. 8,5 % før det gradvis vil reduseres igjen. I beregningen av frie inntekter er det lagt til grunn inntektsmodellen til KS med deflator på 2,5 %, fra 2027 legges det på befolkningsvekst på 1,5% i tillegg til deflator.

Arealeffektivisering og avhending av kommunale bygg er det som vil ha en umiddelbar effekt på hvor mye av de frie inntektene som må benyttes til renter og avdrag. Det å lage mer effektive bygg hvor flere kan ha sin arbeidsplass vil være svært god økonomi.

Befolkningen i Øvre Eiker kommune vokser i gjennomsnitt med ca. 1,5% årlig. Selv om det legges til grunn at antall ansatte «bare» skal vokse med 1% årlig så vil snart lokaler som i dag er tilstrekkelige være for små. På rådhuset er det i dag ca. 180 medarbeidere som har sin arbeidsplass og det er allerede for få kontorer tilgjengelig slik bygget er organisert og utformet i dag. Dette dreier seg om tjenester fra psykisk helse, barnevern, ppt, ikt, planavdeling, vei og park, lønn og regnskap etc. I og med at det ikke er rene kontorarbeidsplasser som har sin plass på rådhuset så vil behovet for møterom, samtalerom etc. også øke.

Om det ikke gjøres noe med rådhuset i nær fremtid vil Øvre Eiker kommune måtte gå ut i markedet og leie ekstra kontorlokaler. Ved å gå vekk fra cellekontorer for alle vil kapasiteten øke betydelig på rådhuset.

Når en investeringsbeslutning skal tas er det svært viktig at også alternativ kostnad vurderes – både rådhuset og Hokksund barneskole er for små slik de er i dag til å håndtere de behovene som ligger svært få år foran oss.

5.2. Investeringsbudsjettet 2023

5.2.1. §5-5 Bevilgningsoversikter – investering

Beløp i 1000

	Regnskap 2021	Oppr. budsjett 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026
Investeringer i varige driftsmidler	114 277	134 363	219 688	242 688	126 125	93 350
Tilskudd til andres investeringer	4 621	0	0	1 000	1 000	1 000
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	2 660	2 805	3 010	3 010	3 010	3 010
Utlån av egne midler	3 669	0	0	0	0	0
Avdrag på lån	0	0	0	0	0	0
Sum investeringsutgifter	125 227	137 168	222 698	246 698	130 135	97 360
Kompensasjon for merverdiavgift	-11 065	-8 493	-7 038	-10 638	-7 725	-5 170
Tilskudd fra andre	-18 585	0	0	0	0	0
Salg av varige driftsmidler	-160	0	0	0	0	0
Salg av finansielle anleggsmidler	-40	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån av egne midler	-20 546	-1 834	-2 567	-2 537	-2 367	-2 367
Bruk av lån	-76 432	-173 370	-205 250	-227 150	-114 100	-83 880
Sum investeringsinntekter	-126 828	-183 697	-214 855	-240 325	-124 192	-91 417
Videreutlån	36 993	50 000	60 000	70 000	80 000	80 000
Bruk av lån til videreutlån	-36 993	0	-60 000	-70 000	-80 000	-80 000
Avdrag på lån til videreutlån	16 645	4 222	3 500	3 600	3 700	3 800
Mottatte avdrag på videreutlån	-10 262	-4 222	-3 500	-3 600	-3 700	-3 800
Netto utgifter videreutlån	6 383	50 000	0	0	0	0
Overføring fra drift	-6 329	-2 805	-3 010	-3 010	-3 010	-3 010
Avsetninger til bundne investeringsfond	7 697	0	0	0	0	0
Bruk av bundne investeringsfond	-20 263	0	0	0	0	0
Avsetninger til ubundet investeringsfond	20 636	1 834	2 567	2 537	2 367	2 367
Bruk av ubundet investeringsfond	-6 522	-2 500	-7 400	-5 900	-5 300	-5 300
Dekning av tidligere års udekket beløp	0	0	0	0	0	0
Sum overføring fra drift og netto avsetninger	-4 781	-3 471	-7 843	-6 373	-5 943	-5 943
Fremført til inndekning i senere år (udekket)	0	0	0	0	0	0

Det foreslås en bevilgning på investeringer i kommunen på totalt 205 millioner kroner for 2023, og totalt 630 millioner kroner for perioden 2023-2026.

Hovedpunktene for 2023:

- 60 millioner kroner startlån - finansiert ved låneopptak, men dekkes av lånemottaker.
- 3,0 millioner kroner egenkapitaltilskudd KLP, finansieres ved overføring fra drift.
- 183,5 millioner kroner til selvkost investeringer, finansieres av gebyrer betalt av abonnentene.
- 36,19 millioner kroner til øvrige investeringer, som finansieres av:
 - 7,04 millioner kroner momskompensasjon
 - 7,4 millioner kroner fra investeringsfond
 - 21,75 millioner kroner lån

5.2.2. §5-5 Bevilgninger - investering

5.2.3. Investeringer i varige driftsmidler

Beløp i 1000

	Regnskap 2021	Oppr. budsjett 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026
KOMMUNEDIREKTØR OG POLITISK	0	625	625	625	625	625
SERVICE OG FELLESTJENESTER	6 556	1 875	3 750	1 875	1 875	1 875
SAMFUNNSUTVIKLING	46 162	34 275	26 938	46 813	33 000	20 225
SELVKOSTOMRÅDER	58 677	90 900	183 500	188 500	86 500	66 500
OPPVEKST	1 502	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500
KULTUR OG LIVSKRAFT	0	1 250	1 125	1 125	375	375
HELSE OG VELFERD	1 380	2 938	1 250	1 250	1 250	1 250
Investeringer i varige driftsmidler	114 277	134 363	219 688	242 688	126 125	93 350

5.2.4. Tilskudd til andres investeringer

Beløp i 1000

	Regnskap 2021	Oppr. budsjett 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026
Kommunale formålsbygg - ØEKE	1 333	0	0	0	0	0
Skisse- og forprosjekter HO	288	0	0	0	0	0
Investeringer i kirker	3 000	0	0	1 000	1 000	1 000
Tilskudd til andres investeringer	4 621	0	0	1 000	1 000	1 000

5.2.5. Investeringer i aksjer og andeler i selskaper

Beløp i 1000

	Regnskap 2021	Oppr. budsjett 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026
Avsatt egenkapitalinnskudd pensjonsfond	2 660	2 805	3 010	3 010	3 010	3 010
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	2 660	2 805	3 010	3 010	3 010	3 010

5.2.6. Utlån av egne midler

Beløp i 1000

	Regnskap 2021	Oppr. budsjett 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026
Utlån Nøstetangen norsk glassmuseum PS 164/2020	1 500	0	0	0	0	0
Utlån Fiskum IL PS166/20	560	0	0	0	0	0
Utlån Vestfossen IF PS 48/21	1 609	0	0	0	0	0
Utlån av egne midler	3 669	0	0	0	0	0
Sum punkt 5.2.3 - 5.2.6	125 227	137 168	222 698	246 698	130 135	97 360

5.3. Investeringsprosjektene

5.3.1. Kommunale investeringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026
Investeringsprosjekter				
ANSVAR 100 1A				
Avsatt egenkapitalinnskudd pensjonsfond	3 010	3 010	3 010	3 010
Sum ANSVAR 100 1A	3 010	3 010	3 010	3 010
KOMMUNEDIREKTØR OG POLITISK				
Investeringer i kirker	0	1 000	1 000	1 000
Miljø og beredskap	625	625	625	625
Sum KOMMUNEDIREKTØR OG POLITISK	625	1 625	1 625	1 625
SERVICE OG FELLESTJENESTER				
IKT-investeringer i utstyr og programvare	3 750	1 875	1 875	1 875
Sum SERVICE OG FELLESTJENESTER	3 750	1 875	1 875	1 875
SAMFUNNSUTVIKLING				
Buskerudby prosjekter	625	0	0	0
Bygdegate Darbu	6 875	0	0	0
Forlengelse gang/sykkelvei Semsveien	0	6 250	0	0
Grunnerverv	1 000	1 000	1 000	1 000
Loesmoen vei/fortau	0	6 875	0	0
Maskiner og utstyr - Vei- og parkanlegg (6001)	3 750	1 625	3 313	0
Oppgradering av bruer og veier (6026)	2 875	10 625	11 000	5 688
Oppgradering sentrumsområder	2 125	1 750	1 500	1 375
Trafikksikkerhetstiltak (6003)	1 375	10 750	2 000	1 375
Under prosjektering utenfor selvkost	5 813	5 438	11 688	8 288
Vei- og gateløp	2 500	2 500	2 500	2 500
Sum SAMFUNNSUTVIKLING	26 938	46 813	33 000	20 225
OPPVEKST				
Inventar og utstyr i Oppvekst	2 500	2 500	2 500	2 500
Sum OPPVEKST	2 500	2 500	2 500	2 500
KULTUR OG LIVSKRAFT				
Etablering av lavterskelanlegg for aktivitet	375	375	375	375
Garasje og toalett til Ormåsen kunstgressbane	625	0	0	0
Rehabilitering av skibruer	125	750	0	0
Sum KULTUR OG LIVSKRAFT	1 125	1 125	375	375
HELSE OG VELFERD				
Utstyr Helse og omsorg	1 250	1 250	1 250	1 250
Sum HELSE OG VELFERD	1 250	1 250	1 250	1 250
Sum	39 198	58 198	43 635	30 860

5.3.2. Selvkost investeringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026
Investeringsprosjekter				
SELVKOSTOMRÅDER				
Hokksund renseanlegg	150 000	100 000	0	0
Ledninger og kummer - Vann- og avløpsanlegg (7500/7600)	2 000	2 000	2 000	2 000
Maskiner og utstyr - Vann og avløp (7607)	2 500	2 500	2 500	2 500
Rehabilitering pumpestasjoner	1 500	1 500	1 500	1 500
Rensetrinn vann	5 000	20 000	20 000	0
Strømbo og Eikern vannverk (7503)	500	500	500	500
Under prosjektering selvkost	22 000	62 000	60 000	60 000
Sum SELVKOSTOMRÅDER	183 500	188 500	86 500	66 500
Sum	183 500	188 500	86 500	66 500

5.3.3. Prosjektbeskrivelse

5101 - Startlån til videre utlån

En trygg boligsituasjon gir mulighet for bedre å takle ulike problemer i livet. Muligheter for utdanning, arbeid og familieliv utfordres hvis man ikke har en god boligsituasjon. For barn kan en stabil bosituasjon kompensere for mangler i oppveksten og dermed bidra til å redusere utenforskap. Innbyggere med sosiale eller helsemessige problemer kan gjennom Husbankens startlånsordning få mulighet til å skaffe seg varig bolig.

Ordningen bidrar til å løfte barnefamilier ut av fattigdom, familier er prioritert målgruppe. Bruk av startlån er i tråd med kommunens satsing på sosial boligpolitikk, og vår satsing på helhetlig innsats for barn, unge og familier. Kommunen har trappet opp bruken av startlån over flere år. I 2022 var bevilgningen på 50 mill. kr. Det foreslås en ytterligere økning til 60 mill. kroner til startlån i 2023 og en ytterligere opptrapping til 70 millioner kroner i 2024 og 80 millioner kroner fra 2025.

6400 - Grunnerverv

Grunnerverv knyttet til planlagte investeringsprosjekter utenom VA-prosjekter. Mindre tiltak og prosjekter fordrer også grunnerverv av veigrunn utenfor planlagte investeringsprosjekter.

6912 - Investeringer i kirker

Midlene på prosjektet ble fremskyndet i PS 106/20. Midler bevilget i 2022 og 2023 ble flyttet til 2020 og 2021. Ytterligere bevilgning foreslås ikke før 2024. Det ble ifm. 2.tertial melding 2022 foreslått ytterligere bevilgning på 1,016 mill.kr. for å dekke merkostnad til urnelund ved Vestfossen kirke.

7000 - Utstyr Helse og omsorg

Det er et kontinuerlig behov for oppgradering av gammelt inventar og utstyr i helse- og omsorg. Det er også nødvendig med reserve dersom driftskritiske maskiner på Eikertun kjøkken eller vaskeri går i stykker og ikke kan repareres.

102001 - Miljø og beredskap

Herunder sikring, beredskap og fiberutbygging ved kommunens formålsbygg.

110999 - IKT-investeringer – teknologisk skifte

Nødvendige oppgraderinger/styrking av infrastruktur. HEV prioriteres.

Microsoft 365 – engangskostnader ifm. innføring som defineres som investering, øvrige og kostnader budsjettets i drift.

Ny hjemmeside påbegynt i 2022 og ferdigstilles i 2023.

Kvalitetssystem.

Pasientsystem.

Kostnadsrammen til IKT-investeringer reduseres utover i perioden sammenlignet med

tidligere år. Årsaken er at mer og mer av kostnadene er løpende lisenser i drift og kan ikke føres som investering.

101198 - Under prosjektering utenfor selvkost

Midler for planlegging og investeringer i samhandling med andre prosjekter der tiltak kan være kostnadsbesparende. Omfatter også regulering for realisering av infrastruktur (vei, VA, mm.), tellepunkter, tiltak for kollektivtransport, redusere forfall.

101199 - Under prosjektering selvkost

Prosjektering av vann- og avløpsanlegg:

- Objekt 230913 Loesmoen - vann- og avløpsnett fase 2.
Anlegget strekker seg fra krysset ved Teigen, frem til og med Travbaneveien.
Prosjektet ferdigstilles første halvår 2023.
- Objekt 231802 Bygdegata Darbu
Dette er et samarbeidsprosjekt med vei og park/ ny bygdegate Darbu. Anlegget er utvidet til også å omfatte oppgradering til området ved Fiskum kirke. Det avsettes midler til nødvendige tiltak på vann og avløp i forbindelse med videreføring av bygdegateprosjektet.
- Objekt 232202 – Vannledning Lundebakken
Vannledningen ved Lundebakken har vært utsatt for stadige lekkasjer. Det avsettes midler til å utbedre de mest utsatte strekningene av denne ledningen.
- Objekt 232203 – Flesaker
Vannledningen langs Flesakerveien har vært utsatt for stadige lekkasjer. Området drenerer mot Fiskumvannet som er en viktig resipient, med tanke på tilknytningen til Eikeren som drikkevannskilde og fuglereservat. Det avsettes derfor midler til både å utbedre vannledningen og å etablere kommunalt avløpsanlegg i området.

220904 - Oppgradering sentrumsområder

Bevilgning til tiltak i sentrumsområder, tettstedene, parker og friområder. For friluftsområdene gir bevilgningen grunnlag for søknad om sentrale midler.

220995 - Oppgradering av bruer og veier (6026)

Oppgradering av veistrekninger med overvannssystemer, veioverbygning og asfaltering. Tilstanden på de kommunale vegene kan karakteriseres som middels til god, men mange veier og delstrekninger har behov for vesentlig oppgraderinger. Prosjektet består også av nødvendig oppgradering av broer etter årlig brokontroll.

220996 - Vei- og gatelys

Videreføre årlig utskifting av veilysmatur til mindre energikrevende LED-armatur. I tillegg til utskifting av eldre anlegg avsettes midler til å delta i samhandlingsprosjekter der VA og ØEN skal rehabilitere anlegg.

220997 - Maskiner og utstyr - Vei- og parkanlegg (6001)

Utskifting av maskiner og utstyr i henhold til maskinutskiftingsplan.

220998 - Trafikksikkerhetstiltak (6003)

Tiltak som er beskrevet i kommunens vedtatte Trafikksikkerhetsplan 2022-2025. Det gjennomføres også løpende mindre trafikksikkerhetstiltak etter innspill fra innbyggere og grendeutvalg, samt generelle tiltak der samhandling er kostnadsbesparende.

221701 - Loesmoen vei/fortau

Oppgradering av vei med fortau fra krysset Drammensveien og til Thorstadbakken finansieres gjennom egne midler. Regulering, prosjektering og gjennomføring.

221704 - Forlengelse gang/sykkelvei Semsveien

Det som ligger til dette prosjektet er prosjekteringsmidler for gjennomføring av anlegget. Det neste på programmet er gjennomføring av regulering som finansieres med midler fra Buskerudbyen.

221804 - Buskerudbyprosjekter

Kommunal egenandel til delfinansierte Buskerudbyprosjekter ved tilrettelegging for mobilitet (sykkel, gange, mikromobilitet mm.) som del av eller i tråd med Buskerudbysamarbeidet. Arbeidet inkluderer parkeringsstrategi, slutføre sykkelvei med fortau langs Drammensveien, tilrettelegging for kollektiv infrastruktur inkl. knutepunkter og pendlerparkering.

221904 - Bygdegate Darbu

Oppgradering av resterende strekning GS-vei fra Darbu skole, forbi Fiskum kirke. Veioppbygging, belysning og overvann.

230906 - Strømbo og Eikern vannverk

Det avsettes noen midler for å kunne gjennomføre nødvendige mindre investeringer ved vannverkene.

230998 - Maskiner og utstyr - Vann og avløp (7607)

Midlene er avsatt til å dekke kostnader til løpende behov for oppgradering og fornyelse av maskiner og utstyr innen vann og avløp. Programmet for utskifting til fjernavleste vannmålere dekkes av denne investeringsposten.

230999 - Ledninger og kummer - Vann- og avløpsanlegg (7500/7600)

Midlene er avsatt til å dekke strakstiltak på ledningsnett og der private utbyggingsprosjekter initierer deltagelse fra VA-tjenestene.

231404 – Hokksund renseanlegg

Det henvises til politisk behandling i sak PS 109/20 Vedtak i Kommunestyret - 09.09.2020. Det er valgt samspillsentreprise som medfører at detaljprosjektering av anlegget gjennomføres i samspill mellom valgt entreprenør og byggherre. Byggestart er planlagt fjerde kvartal 2022. Fase 1 av prosjektet er gjennomført og det vil bli lagt frem notat med tilhørende vedlegg for behandling i budsjettprosessen. Det kan bli nødvendig å øke budsjetttrammen for 2024 dersom kostandene økes ytterligere som følge av markedssituasjonen.

231801 - Rehabilitering pumpestasjoner

Eldre pumpestasjoner for avløp har behov for rehabilitering og bytte av overbygg. Dette er et prosjekt som kan videreføres de neste årene slik at vi opprettholder høy driftssikkerhet på stasjonene.

232101 - Rensetrinn vann

Vann fra grunnvannsverket på Strømbo inneholder noe jern og mangan. Vannet tilfredsstiller kravene i drikkevannsforskriften, men mangan gir noen drifts- og bruksutfordringer på ledningsnett og for abonnentene. Det er satt to nye brønner i området og disse vil testes høsten 2022 for å avdekke om vannet har lavere verdier av jern og mangan. Sammen med hydrogeolog testes mulighetene for naturlig fjerning av jern og mangan før et rensetrinn bygges.

302202 - Rehabilitering av skibruer

Det er behov for å rehabilitere to skibruer i nær fremtid. I forbindelse med rehabilitering av demningen på Himsjø er det behov for å utbedre og utvide skibru over demningen. Kan gjøres i samarbeid med VA og Glitrevannverket. Skibru ved Dørja (2). Den andre skibruen som krysser Dørja har et tredekke og rekkverk som er råttent og dårlig. Bør rehabiliteres så fort som mulig. Gjøres i samarbeid med frivillige. For øvrig blir skibru (1) ved Dørja i betong rehabilitert høst 2022 med tidligere bevilgede midler.

302203 - Etablering av lavterskelanlegg for aktivitet

I kommuneplanen er det stadfestet en satsing på sosial bærekraft og livskraftige tettsteder. I ny kommunedelplan for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv legges det opp til strategier som skal øke tilbudet for lavterskelaktivitet for hele befolkningen. Dette med sikte på å skape gode møteplasser som gir positive effekter på folkehelsen. Det foreslås her å sette av investeringsmidler til etablering av små lokale lavterskelanlegg (nærmiljøanlegg) som vil bidra til å nå disse målene. Det foreslås en lav årlig sum som kommer til benyttelse når kommunen har anleggsplaner som passer med målsettingen nevnt over. Denne typen nærmiljøanlegg er spillemiddelberettiget (betyr at kommunen får refundert inntil 50 % av anleggskostnaden).

352301 - Garasje og toalett til Ormåsen kunstgressbane

Ormåsen kunstgressbane har ikke nødvendig lager/toalettfasiliteter til dagens drift. Det er behov for å sette opp en enkel garasje m/toalett for å fullføre anlegget. Inkludert desentralisert utstyrsskap for utlån av utstyr.

301801 - Inventar og utstyr i Oppvekst

Mulighetene for å anskaffe større inventar og utstyr til tjenestene i seksjon oppvekst. Fordeles av seksjonen. Summen skal etter planen benyttes til kjøp av og oppgradering av inventar og utstyr til våre tjenestesteder.

Investeringsprogram ØEKE

Det er utarbeidet et 10-årig investeringsprogram for alle eiendommer som foretaket eier. Investeringsprogrammet skal rulleres årlig, slik at man kan innarbeide endrede behov og eventuelle hendelser som måtte oppstå. Forslaget til rullert investeringsprogram ligger som vedlegg til saken og inneholder detaljerte beskrivelser av de ulike tiltakene.

Forslaget fra ØEKE er fordelt på følgende tiltak.

Grunnlag låneopptak	2023	2024	2025	2026	2023-2026	2027-2032	Sum 2023-2032
Universell utforming alle bygg	1 500	1 500			3 000	1 500	4 500
Oppgradering ventilasjon	1 500	1 500			3 000		3 000
Tak og fasade, skolebygg	2 500	500			3 000	5 000	8 000
Uteområder skole og barnehage	500	500	500	500	2 000	2 500	4 500
Etterslep oppgradering bygg	2 000	2 000	2 000	2 000	8 000	12 000	20 000
Oppgradering Rådhuset	7 500	60 000	60 000	84 500	212 000		212 000
Ny Hokksund barneskole*	10 000	210 000	185 000		405 000		405 000
Mulighetsstudie Hokksund Barneskole					0		0
Ormåsen og Vestfossen skole	20 000				20 000		20 000
Utvikling Eikertunområdet/HO	7 500	70 000	100 000		177 500	181 500	359 000
Skotselv skole/Solbakken barnehage	15 000				15 000		15 000
Frie Investeringsmidler	5 000	5 000	5 000	5 000	20 000	25 000	45 000
Omsorgsbolig med bemanning skjermet	5 000				5 000		5 000
Ny hall oppbevaring utstyr strøgrus og masser	1 000	1 000			2 000		2 000
SUM	79 000	352 000	352 500	92 000	875 500	227 500	1 103 000

Investeringsprogrammet synes fremdeles å være veldig fortungt med store investeringer tidlig i perioden. Kommunedirektøren foreslår derfor å gjøre noen endringer tidsmessig på låneopptakene, og i tillegg redusere låneopptaket noe.

Grunnlag låneopptak	2023	2024	2025	2026	2023-2026	2027-2032	Sum 2023-2032
Universell utforming alle bygg	1 000	1 000			2 000	1 000	3 000
Oppgradering ventilasjon	1 500	1 500			3 000		3 000
Tak og fasade, skolebygg	2 500	500			3 000	5 000	8 000
Uteområder skole og barnehage	500	500	500	500	2 000	2 500	4 500
Etterslep oppgradering bygg	2 000	2 000	2 000	2 000	8 000	12 000	20 000
Oppgradering Rådhuset		7 500	60 000	60 000	127 500	84 500	212 000
Ny Hokksund barneskole*	10 000	210 000	185 000		405 000		405 000
Mulighetsstudie Hokksund Barneskole					0		0
Ormåsen og Vestfossen skole	20 000				20 000		20 000
Utvikling Eikertunområdet/HO	7 500	70 000	100 000		177 500	181 500	359 000
Skotselv skole/Solbakken barnehage	15 000				15 000		15 000
Frie Investeringsmidler	2 500	2 500	2 500	2 500	10 000	12 500	22 500
Omsorgsbolig med bemanning skjermet		5 000			5 000		5 000
Ny hall oppbevaring utstyr strøgrus og masser	2 000				2 000		2 000
SUM	64 500	300 500	350 000	65 000	780 000	299 000	1 079 000

Finansiering	2023	2024	2025	2026	2023-2026	2027-2032	Sum 2023-2032
Salg Lerberg				70 000	70 000		70 000
Husleie Hokksund barneskole				127 000	127 000		127 000
Husleie NAV					0	14 300	14 300
Husleie Familiesenteret					0	22 800	22 800
Husleie Voksenopplæringen					0	21 400	21 400
Husleie Solbakken					0	3 000	3 000
Tilskudd Husbanken				53 250		54 450	
Eikerløkka - salg regulert område							
SUM husleiefinansierte lån	0	0	0	250 250	197 000	115 950	258 500
SUM lån som påvirker internhusleie	64 500	300 500	350 000	-185 250	583 000	183 050	820 500

Den store investeringen i perioden er ny Hokksund Barneskole med 405 millioner kroner. Tilbud fra entreprenører kommer 01.11.22 og kommunestyret vil da få prosjektet tilbake for endelig beslutning om iverksetting. I tabellen over har kommunedirektøren vist brutto og netto låneopptak. Netto låneopptak er den delen av lånet som fører til faktisk økte kostnader for Øvre Eiker kommune.

Eksempel:

Nye Hokksund Barneskole	kr 405 000 000
Salg eiendom Lerberg	-kr 70 000 000
Avvikling husleie Hokksund Barneskole Lerberg	-kr 127 000 000
Sum lån som øker leiekostnaden	kr 208 000 000

Investering i ny barneskole på Loesmoen vil øke betalingsbyrden for Øvre Eiker kommune tilsvarende et lån på 208 millioner kroner. 33 års avskrivningstid og 2,5 % rente i gjennomsnitt vil øke årlige kostnader med 9,3 millioner kroner.

Andre besparelser:

- Mer effektiv drift av SFO
- Energikostnader

Ved eventuelt å bli på Lerberg må det legges inn midler til oppgradering og utvidelse, enten ved påbygg eller nye moduler. Det må også understrekes at skolen slik den i dag ikke er godkjent i henhold til forskrift om miljørettet helsevern og at arbeidstilsynet aksepterer videre drift fordi det er vedtatt bygging av ny skole.

Forutsetninger for investeringsprogrammet

- Salg foretas som vist i tabellen
- Avvikling av eksterne leieforhold som følge av fortetting på rådhuset og utvikling/salg av tomten på Lerberg.
- Investeringstilskudd til institusjoner og omsorgsboliger gjeninnføres senest fra 2024.
- Kommunestyret skal alltid beslutte byggestart basert på oppdaterte priskalkyler.

Forslag ØEKE:

Selvfinansierende låneopptak	2023	2024	2025	2026	2023-2026	2027-2032	Sum 2023-2032
Forebyggende sikring, kamera					0		0
Digitalisering	3 000				3 000		3 000
Enøk tiltak	20 000	20 000	10 000	10 000	60 000	10 000	70 000
Myraveien	20 000				20 000		20 000
Omsorgsbolig med bemanning skjermet	35 000				35 000		35 000
Oppgradering eksisterende boliger	2 500	2 500	2 500	2 500	10 000	10 000	20 000
Anskaffelse Boliger	15 000	65 000	10 000		90 000		90 000
SUM	95 500	87 500	22 500	12 500	218 000	20 000	238 000

Forslag kommunedirektøren:

Selvfinansierende låneopptak	2023	2024	2025	2026	2023-2026	2027-2032	Sum 2023-2032
Forebyggende sikring, kamera					0		0
Digitalisering	3 000				3 000		3 000
Enøk tiltak	10 000	10 000	5 000	5 000	30 000		30 000
Myraveien	20 000				20 000		20 000
Omsorgsbolig med bemanning skjermet		35 000			35 000		35 000
Oppgradering eksisterende boliger	2 500	2 500	2 500	2 500	10 000	10 000	20 000
Anskaffelse Boliger		15 000	65 000	10 000	90 000		90 000
SUM	35 500	62 500	72 500	17 500	188 000	10 000	198 000

Når prosjektene omtales som «selvfinansierende» så er betydningen:

- Investeringen vil føre til reduserte driftskostnader for foretaket eller kommunen som minimum dekker renter og avdrag. (forebyggende sikring, digitalisering, ENØK-tiltak).
- Investeringen finansieres av eksterne midler fra Husbanken og/eller husleieinntekter fra beboer (Myraveien, omsorgsboliger med bemanning, oppgradering av eksisterende boliger, anskaffelse av boliger).
- Investeringen finansieres ved salg av annet objekt (kjøp av strategisk viktig eiendom).

Før «selvfinansierende» prosjekter igangsettes skal kommunestyret ha en sak med detaljerte kalkyler som sannsynliggjør at driftskostnadene til kommunen ikke øker totalt sett som følge av investeringen.

Kommunedirektøren har i sitt forslag redusert investeringsvolumet i 10-årsperioden med 40 millioner kroner sammenlignet med forslaget fra ØEKE.

Avsetning til anskaffelse av boliger og nye omsorgsboliger avhenger av at Husbanken får tilbake investeringstilskudd fra 2024.

Vedtak Kommunestyret:

Grunnlag låneopptak	2023	2024	2025	2026	2023-2026	2027-2032	Sum 2023-2032
Universell utforming alle bygg	1 000	1 000			2 000	1 000	3 000
Oppgradering ventilasjon	1 500	1 500			3 000		3 000
Tak og fasade, skolebygg	2 500	500			3 000	5 000	8 000
Uteområder skole og barnehage	500	500	500	500	2 000	2 500	4 500
Etterslep oppgradering bygg	2 000	2 000	2 000	2 000	8 000	12 000	20 000
Oppgradering Rådhuset		5 000	40 000	40 000	85 000	14 500	99 500
Ny Hokksund barneskole*	10 000	210 000	185 000		405 000		405 000
Mulighetsstudie Hokksund Barneskole					0		0
Ormåsen og Vestfossen skole	20 000				20 000		20 000
Ormåsen - Permanent økning i areal oppvekst (skole og barnehage)	1 000	20 000	30 000		51 000		51 000
Vestfossen Barne- og Ungdomsskole - Trafikkavikling og uteområder	10 000				10 000		10 000
Hokksund barneskole - Arbeidsmiljøfremmende tiltak og uteområder	6 500				6 500		6 500
Utvikling Eikertunområdet/HO	7 500	35 000	35 000		77 500	181 500	259 000
Skotselv skole/Solbakken barnehage	30 000				30 000		30 000
Frie Investeringmidler	2 500	2 500	2 500	2 500	10 000	12 500	22 500
Omsorgsbolig med bemanning skjermet		5 000			5 000		5 000
Ny hall oppbevaring utstyr strøgrus og masser	2 000				2 000		2 000
SUM	97 000	283 000	295 000	45 000	720 000	229 000	949 000

Finansiering	2023	2024	2025	2026	2023-2026	2027-2032	Sum 2023-2032
Salg Lerberg				70 000	70 000		70 000
Husleie Hokksund barneskole				127 000	127 000		127 000
Husleie NAV					0	14 300	14 300
Husleie Familiesenteret					0	22 800	22 800
Husleie Voksenopplæringen					0	21 400	21 400
Husleie Solbakken					0	3 000	3 000
Tilskudd Husbanken				23 250		54 450	
Eikerløkka - salg regulert område							
SUM husleiefinansierte lån	0	0	0	220 250	197 000	115 950	258 500
SUM lån som påvirker internhusleie	97 000	283 000	295 000	-175 250	523 000	113 050	690 500

Selvfinansierende låneopptak	2023	2024	2025	2026	2023-2026	2027-2032	Sum 2023-2032
Digitalisering	3 000				3 000		3 000
Enøk tiltak	10 000	10 000	5 000	5 000	30 000		30 000
Myraveien	20 000				20 000		20 000
Omsorgsbolig med bemanning skjermet		35 000			35 000		35 000
Oppgradering eksisterende boliger	2 500	2 500	2 500	2 500	10 000	10 000	20 000
Anskaffelse Boliger		15 000	65 000	10 000	90 000		90 000
SUM	35 500	62 500	72 500	17 500	188 000	10 000	198 000

6. BEGREPSFORKLARINGER

6.1. Kommuneloven

Kapittel 14 i Lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven) finnes bestemmelsene for Økonomiplan, årsbudsjett, årsregnskap, finansforvaltning og rapportering.

6.2. Kommunale resultatbegreper

Bruken av ulike mål på kommunalt regnskapsresultat kan være egnet til å forvirre. Forskrift om økonomiplan, årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning for kommuner og fylkeskommuner mv kapittel omtales regnskapsmessig merforbruk til inndecking i senere år, mens det i den obligatoriske hovedoversikten over kommunens drift er innført begrepene brutto og netto driftsresultat. Nedenfor omtales disse og andre resultatbegreper. Skjemaet til høyre kalles økonomisk oversikt og er et obligatorisk skjema med betegnelsen §5-6 Økonomisk oversikt etter art. Skjemaet viser sum av driftsinntekter og utgifter finansutgifter og inntekter, samt disponering av resultat. Et positivt resultat avsettes til disposisjonsfond mens et negativt resultat fremføres til inndecking i senere år.

	Regnskap 2021	Øk.plan 2023
Rammetilskudd	-560 322	-590 042
Inntekts- og formuesskatt	-655 420	-738 977
Andre skatteinntekter	0	0
Andre overføringer og tilskudd fra staten	-28 607	-61 795
Overføringer og tilskudd fra andre	-276 542	-169 893
Brukerbetalinger	-49 337	-45 558
Salgs- og leieinntekter	-74 912	-93 198
Sum driftsinntekter	-1 645 139	-1 699 462
Lønnsutgifter	748 122	836 727
Sosiale utgifter	176 063	193 070
Kjøp av varer og tjenester	528 697	558 454
Overføringer og tilskudd til andre	86 654	60 059
Avskrivninger	43 422	48 279
Sum driftsutgifter	1 582 957	1 696 589
Brutto driftsresultat	-62 182	-2 874
Renteinntekter	-19 683	-4 500
Utbytte	-9 168	-18 600
Gevinst og tap på finansielle omløpsmidler	-3 305	-2 400
Renteutgifter	25 193	30 559
Avdrag på lån	72 404	40 974
Netto finansutgifter	65 441	46 033
Motpost avskrivninger	-43 422	-48 279
Netto driftsresultat	-40 162	-5 120
Disponering eller dekning av netto driftsresultat		
Overføring til investering	6 329	3 010
Avsetninger til bundne driftsfond	16 836	120
Bruk av bundne driftsfond	-21 114	-122
Avsetninger til disposisjonsfond	45 361	6 112
Bruk av disposisjonsfond	-7 250	-4 000
Dekning av tidligere års merforbruk	0	0
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	40 162	5 120
Fremført til inndecking i senere år (merforbruk)	0	0

Regnskapsmessig merforbruk

Når en kommune har høyere utgifter eller lavere inntekter enn budsjettet blir det gjerne sagt at kommunen går med underskudd. Mer presist er det å si at kommunen har et regnskapsmessig merforbruk.

Fra 2020 så legger forskrift om årsbudsjett, økonomiplan etc. opp til at et merforbruk skal reduseres mest mulig ved at overføring til investeringsregnskapet reduseres, fondsmidler benyttes osv. Er resultatet fortsatt negativt overføres det negative resultatet for inndecking i senere år.

Brutto driftsresultat

Brutto driftsresultat er differansen mellom driftsinntekter og driftsutgifter, der driftsutgiftene også inkluderer avskrivninger. Dette er således et mål på om kommunens driftsinntekter over tid bærer driftsutgiftene. Et positivt brutto driftsresultat vil være nødvendig dersom finansutgiftene (renteutgifter og avdrag) er større enn finansinntektene (renteinntekter og utbytte). Begrepet blir relativt lite benyttet.

Netto driftsresultat

Netto driftsresultat er det mest brukte resultatbegrepet i kommunesektoren. Dette resultatet fremkommer som en differanse mellom driftsinntekter, driftsutgifter og netto finansutgifter. Resultateffekten av avskrivningene er her eliminert. Om kommunen har holdt seg innenfor budsjettet er derimot ikke et tema for dette begrepet. Et positivt netto driftsresultat er en forutsetning for å kunne egenfinansiere investeringer (reduere nye låneopptak) og bygge opp disposisjonsfond (etablere buffere). En svakhet ved netto driftsresultat er at det ikke gir et tilstrekkelig godt bilde av den mer langsiktige utviklingen i en kommunes økonomi. Et lavt vedlikeholds nivå vil for eksempel påvirke driftsresultatet positivt. En annen innvending er at avdrag og ikke avskrivninger inngår i resultatbegrepet, slik at kapitalslitet ikke blir tatt tilstrekkelig hensyn til.

Dette er et argument for at kommunene bør ha et netto driftsresultat som tilsvarer minimum 1,75 % av driftsinntektene, for 2023 anbefaler statsforvalteren et netto driftsresultat på 3 %. Et annet forhold er at avsetninger til bundne fond (øremerkede formål) vil bidra til positive driftsresultat i det året pengene settes av i regnskapet, men vil svekke resultatet tilsvarende når midlene skal brukes i driften senere år. Endringer i pensjonspremieavvik og dekning av tidligere års underskudd vil også påvirke driftsresultatet, uten at disse forholdene bidrar til å gi et bilde på den reelle økonomiske situasjonen i det aktuelle regnskapsåret.

6.3. Premieavvik og pensjon

Pensjonskassene beregner en premie som skal innbetales med utgangspunkt i regler og kriterier gitt av Finanstilsynet. For å beregne kostnaden kommunen kan utgiftsføre i regnskapet er det regler gitt av Kommunal- og moderniseringsdepartementet som gjelder. Dersom innbetalt premie er høyere enn tillatt kostnadsnivå, må kommunene inntektsføre mellomværende, premieavviket, i regnskapsåret. Inntektsføringen utgiftsføres over de kommende 7 år. Er kostnaden høyere enn premien behandles premieavviket som ovenfor, men med motsatt fortegn.

6.4. Inntektssystemet for kommuner og fylkeskommuner

Beregning av utgiftsbehov - tillegg/trekk i kroner for år **2023**
(utgiftsutjevnete tilskudd) 2023-prisnivå for årene 2023-2026

	HELE LANDET		ØVRE EIKER			Bruk av folketall 1.7.2022		Endring fra foregående år 1000 kr
	Vekt	Antall	Antall	Utgifts- behovs- indeks	Pst. utslag	Tillegg/ fradrag i utgiftsutj kr per innb	1000 kr	
0-1 år	0,0057	109 740	405	0,9939	0,00 %	-2	-44	-251,9
2-5 år	0,1361	228 507	866	1,0207	0,28 %	177	3 580	1 740,6
6-15 år	0,2645	643 155	2 399	1,0046	0,12 %	76	1 536	1 301,2
16-22 år	0,0236	453 296	1 599	0,9500	-0,12 %	-74	-1 502	-646,6
23-66 år	0,1049	3 138 464	11 647	0,9994	-0,01 %	-4	-74	318,1
67-79 år	0,0567	639 203	2 429	1,0234	0,13 %	83	1 690	738,4
80-89 år	0,0767	196 967	738	1,0091	0,07 %	44	887	-3 105,7
over 90 år	0,0385	46 460	175	1,0144	0,06 %	35	707	734,6
Basistillegg	0,0159	275	0,5719	0,5610	-0,70 %	-439	-8 888	-771,4
Sone	0,0100	21 404 993	70 408	0,8859	-0,11 %	-72	-1 453	540,4
Nabo	0,0100	9 740 388	46 406	1,2831	0,28 %	178	3 605	1 295,1
Landbrukskriterium	0,0021	1	0,0044	1,1797	0,04 %	24	481	-30,7
Innvandrere 6-15 år ekskl Skand	0,0071	48 588	149	0,8259	-0,12 %	-78	-1 574	-305,2
Flyktninger uten integreringstils	0,0084	177 206	479	0,7280	-0,23 %	-144	-2 910	-696,7
Dødlighet	0,0454	40 709	147	0,9725	-0,12 %	-78	-1 590	-889,5
Barn 0-15 med enslige forsørger	0,0188	107 249	409	1,0270	0,05 %	32	648	-1 202,2
Lavinntekt	0,0118	285 349	864	0,8155	-0,22 %	-137	-2 773	325,1
Uføre 18-49 år	0,0064	121 768	539	1,1921	0,12 %	77	1 566	53,2
Opphopningsindeks	0,0095	234	0,5220	0,6016	-0,38 %	-238	-4 820	-1 601,0
Aleneboende 30 - 66 år	0,0193	515 435	1 709	0,8930	-0,21 %	-130	-2 631	-973,9
PU over 16 år	0,0486	20 146	77	1,0294	0,14 %	90	1 816	-242,2
Ikke-gifte 67 år og over	0,0454	388 016	1 471	1,0210	0,10 %	60	1 214	185,9
Barn 1 år uten kontantstøtte	0,0165	41 008	136	0,8940	-0,17 %	-110	-2 227	-3 640,6
Innbyggere med høyere utdann	0,0181	1 533 254	4 214	0,7402	-0,47 %	-296	-5 988	-383,6
1 Kostnadsindeks	1,0000			0,98528	-1,47 %	-925	-18 746	-7 509
(Tillegg/trekk kr pr innb.)								
2 Tillegg/trekk (omfordeling) for kommunen i 1000 kr						Alle tall i 1000 kr		
						-18 746		
3 Nto.virkn. statl/priv. skoler						7 845		
4 Sum utgiftsutj. mm (2+3)						-10 901		
Gjennomsnittlig beregnet utgiftsbehov i kr pr innbygger:						62 859		

Det overordnede målet med inntektssystemet er å jevne ut kommunenes forutsetninger for å gi et likeverdig tjenestetilbud til innbyggerne sine. Ved fordelingen av rammetilskuddet tas det hensyn til strukturelle forskjeller i kommunenes kostnader (utgiftsutjevning) og forskjeller i skatteinntektene (skatteutjevning eller inntektsutjevning). Skatt og rammetilskudd betegnes som kommunenes frie inntekter. Sammen med momskompensasjonen skal disse inntektene dekke ca. 80 % av kommunenes utgiftsbehov.

For de resterende 20 % må kommunene selv skaffe inntekter, som f.eks. brukerbetaling, utbytte, eiendomsskatt, finansinntekter. Årlig beregnes det et gjennomsnittlig utgiftsbehov pr innbygger i Norge.

Innbyggertilskuddet for den enkelte kommune justeres for strukturelle forskjeller, som for eksempel alderssammensetningen i befolkningen. Ut fra disse beregningene er Øvre Eiker kommune en kommune som er noe mindre kostnadskrevende å drifte enn landsgjennomsnittet. Objektivt sett har Øvre Eiker et beregnet utgiftsbehov for 2023 på 98,53% av landsgjennomsnittet.

Skatteinntektene til kommunene er andel av innbyggernes innbetalte skatt på formue og inntekt. Innbetalt skatt fordeles til kommunen, fylkeskommunen, staten og folketrygden. Også når det gjelder skatteinntektene er det en ordning i inntektssystemet som delvis ivaretar at kommunene har ulike skatteinntekter pr innbygger. 10 ganger årlig beregnes en gjennomsnittlig inntekt pr innbygger for landet totalt og pr kommune. Kommuner som har skatteinntekter utover landsgjennomsnittet får et trekk som benyttes til kompensasjon til de kommunene som har lavere skatteinntekter enn landsgjennomsnittet. Kommunene blir ikke justert helt ned eller helt opp til landsgjennomsnittet. Kommuner med skatteinntekter under landsgjennomsnittet betegnes som lavinntektskommuner. Øvre Eiker kommune er en lavinntektskommune.

Se Portal for frie inntekter (<https://www.regjeringen.no/no/tema/kommuner-og-regioner/kommunedata/frie-inntekter-2023/>) som beskriver alle elementene i kommunenes rammetilskudd.